

Nr 250.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.; given Stockholms slott den 3 maj 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till

1) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

2) förordning angående höjning av ersättningar, som utgå jämlikt förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

3) förordning angående höjning i vissa fall av begravningshjälp jämlikt förordningarna den 18 juni 1909 (nr 89) och den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

4) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring;

5) förordning angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m.; samt

6) förordning om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada;

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Allan Vougt.

Gällande lydelse
av de bestämmelser, som beröras av
vidstående förslag.

Förslag
till
Förordning
angående ändring i vissa delar av
förordningen den 18 juni 1927
(nr 234) om ersättning i an-
ledning av kroppsskada,
ådragen under militär-
tjänstgöring.

Härigenom förordnas, dels att 6 och 8 §§ förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring,¹ skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels att en ny paragraf, betecknad 7 a §, av nedan angiven lydelse skall införas efter 7 § samma förordning, dels ock att 22 § i förordningen skall upphöra att gälla.

6 §.

För skada — — — i ersättning:

1) om olycksfallet — — — under sjukdomstiden:

a) erforderlig läkarvård — — — och dylikt;

b) sjukpenning för — — — följande tabell:

Den årliga arbetsförtjänsten uppgår		Sjukpenningens belopp	
till (kronor)	men ej till (kronor)	kronor	öre
—	675	1	50
675	945	2	—
945	1 215	2	50
1 215	1 485	2	75
1 485	1 755	3	25
1 755	2 025	3	50
2 025	2 295	4	—
2 295	2 565	4	50
2 565	2 835	5	—
2 835	3 105	5	50
3 105	3 375	6	—
3 375	3 645	6	50
3 645	—	7	—

6 §.

För skada — — — i ersättning:

1) om olycksfallet — — — under sjukdomstiden:

a) erforderlig läkarvård — — — och dylikt;

b) sjukpenning för — — — följande tabell:

Den årliga arbetsförtjänsten uppgår		Sjukpenningens belopp	
till (kronor)	men ej till (kronor)	kronor	öre
—	675	1	50
675	945	2	—
945	1 215	2	50
1 215	1 485	2	75
1 485	1 755	3	25
1 755	2 025	3	50
2 025	2 295	4	—
2 295	2 565	4	50
2 565	2 835	5	—
2 835	3 105	5	50
3 105	3 375	6	—
3 375	3 645	6	50
3 645	3 915	7	—
3 915	4 185	7	50
4 185	4 455	8	—
4 455	4 725	8	50
4 725	—	9	—

¹ Senaste lydelse av 6 och 8 §§ se SFS 1944: 316.

(Gällande lydelse.)

2) om olycksfallet — — — höjande av arbetsförmågan.

På därom — — — gällande beräkningsgrunder.

Ersättning, varom — — — myndighets försorg.

Kan vid — — — den skadade.

Kostnad för — — — militära myndighet.

(Förslag.)

2) om olycksfallet — — — höjande av arbetsförmågan.

På därom — — — gällande beräkningsgrunder.

Ersättning, varom — — — myndighets försorg.

Kan vid — — — den skadade.

Kostnad för — — — militära myndighet.

7 a §.

Å sjukpenning eller livränta i anledning av skada, som drabbat värnpliktig, skall utgå provisoriskt tillägg enligt nedan angivna grunder.

För tid då skadan förorsakar förlust av arbetsförmågan utgå tillägg till sjukpenning med en krona för dag räknat och tillägg till livränta med trettio kronor för månad räknat. För tid då skadan förorsakar nedsättning av arbetsförmågan utgår tillägg å sjukpenning eller livränta med en mot arbetsförmågans nedsättning svarande del av nyss angivna belopp; dock att tillägg icke utgår där ej arbetsförmågan är nedsatt med minst en femtedel.

Tillägg till livränta, som i anledning av den skadades död tillkommer make, barn eller adoptivbarn, utgår för månad räknat med så stor del av trettio kronor som svarar mot förhållandet mellan livräntan till den efterlevande och lägsta livränta till den skadade vid förlust av arbetsförmågan.

Beträffande provisoriskt tillägg enligt denna paragraf skall i tillämpliga delar gälla vad i denna förordning eller eljest är stadgat rörande sjukpenningen eller livräntan.

Vad i denna paragraf stadgas skall

(Gällande lydelse.)

(Förslag.)

*icke äga tillämpning, där ersättnings-
tillägg utgår enligt gällande bestämmelser om provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militär-tjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m.*

8 §.

Den årliga — — — under a) — c).

För fast anställt manskap, icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal och frivilliga beräknas ifrågasvarande arbetsförtjänst efter de grunder, som stadgas i 9 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

8 §.

Den årliga — — — under a) — c).

För fast anställt manskap, icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal och frivilliga beräknas ifrågasvarande arbetsförtjänst efter de grunder, som stadgas i 9 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete; dock må arbetsförtjänsten för fast anställt manskap vid bestämmande av sjukpenning för tid efter det kalenderår, då den skadade fyllt 20 år, eller av livränta icke beräknas till lägre belopp än tretusen kronor.

22 §.

Fråga om jämkning i ersättning, som utgår på grund av bestämmelserna i detta kapitel, må icke väckas, sedan tre år förflutit från det ersättningen bestämdes.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1946 och skall äga tillämpning beträffande ersättning för tid där-
efter; dock att, i vad avser 6 och 8 §§, ersättningsanspråk i anledning av olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats före sagda dag skall bedömas enligt äldre bestämmelser. Fråga om jämkning i ersättning må upptagas till prövning utan hinder därav att den i 22 § enligt förordningens äldre lydelse angivna tiden för väckande av sådan fråga förtutts.

Förslag

till

Förordning

angående höjning av ersättningar, som utgå jämlikt förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Härigenom förordnas,

dels att ersättning jämlikt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, som för tid efter den 30 juni 1946 utgives såsom sjukhjälp eller såsom livränta till den skadade eller dennes änka eller barn, skall utgå med de belopp, som i förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, äro stadgade beträffande värnpliktig, vilkens årliga arbetsförtjänst antages hava utgjort 1 764 kronor;

dels ock att livränta, som jämlikt förordningen den 18 juni 1909 utgives till den skadades i § 4 mom. 3 c) omförmälda efterlevande för tid efter den 30 juni 1946, skall, därest skadan uppkommit före den 1 januari 1921, höjas med 100 procent utöver det belopp, vartill livräntan må bestämmas enligt grunderna i sagda förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1946; och skall kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 268) angående höjning av ersättning, som utgår jämlikt ovan nämnda förordning den 18 juni 1909, icke äga tillämpning beträffande ersättning för tid efter den 30 juni 1946.

Förslag

till

Förordning

angående höjning i vissa fall av begravningshjälp jämlikt förordningarna den 18 juni 1909 (nr 89) och den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Härigenom förordnas, att begravningshjälp, som jämlikt någon av förordningarna den 18 juni 1909 och den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utgår i anledning av dödsfall, som inträffat efter denna förordnings ikraftträdande, icke i något fall skall utgå med lägre belopp än 400 kronor.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; och skall vad i äldre bestämmelser är stridande mot förordningens innehåll upphöra att gälla.

Gällande lydelse
av de bestämmelser, som beröras av
vidstående förslag.

Förslag
till
Förordning
angående ändring¹ i vissa delar av
förordningen den 28 juni 1941
(nr 593) om ersättning i an-
ledning av kroppsskada,
ådragen under hem-
värnstjänstgöring.

Härigenom förordnas, *dels* att 1 och 4 §§ förordningen den 28 juni 1941 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring,¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att 3 § samma förordning skall upphöra att gälla.

1 §.

Varder hemvärnsman (reservhemvärnsman) under hemvärnstjänstgöring å tid, då riket icke befinner sig i krig, skadad till följd av olycksfall eller ådrager han sig annorledes under dylik tjänstgöring sjukdom, skall ersättning av allmänna medel utgivas i den ordning nedan stadgas.

Med hemvärnstjänstgöring avses i denna förordning dels tjänstgöring, som hemvärnsman (reservhemvärnsman) enligt gällande bestämmelser är skyldig att fullgöra, dels ock av vederbörligt hemvärnsbefäl anordnad frivillig tjänstgöring. I tjänstgöringen inbegripes sådan färd till och från tjänstgöringsstället, som föranledes av och står i omedelbart samband med tjänstgöringen.

Ersättning enligt denna förordning

1 §.

Varder hemvärnsman (reservhemvärnsman, *extra hemvärnsman*) under hemvärnstjänstgöring å tid, då riket icke befinner sig i krig, skadad till följd av olycksfall eller ådrager han sig annorledes under dylik tjänstgöring sjukdom, skall ersättning av allmänna medel utgivas i den ordning nedan stadgas.

Med hemvärnstjänstgöring avses i denna förordning dels tjänstgöring, som hemvärnsman (reservhemvärnsman, *extra hemvärnsman*) enligt gällande bestämmelser är skyldig att fullgöra, dels ock av vederbörligt hemvärnsbefäl anordnad frivillig tjänstgöring. I tjänstgöringen inbegripes sådan färd till och från tjänstgöringsstället, som föranledes av och står i omedelbart samband med tjänstgöringen.

Ersättning enligt denna förordning

¹ Senaste lydelse av 4 § se SFS 1941: 977.

(Gällande lydelse.)

skall, där ej annat följer av vad nedan stadgas, utgå i enlighet med de bestämmelser, som i förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, äro meddelade om ersättning till *de i sistnämnda förordning avsedda, vid försvarsväsendet fast anställda.*

3 §.

Vid bestämmande av livränta enligt denna förordning må den årliga arbetsförtjänsten icke beräknas till lägre belopp än ettusensjuhundra sextiofyra kronor.

4 §.

Där olycksfall eller sjukdom medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som föranleder ersättning enligt denna förordning, skall, då fråga är om hemvärnskretsbefälhavare, *chefen (sekundchefen) för infanteriregementet i inskrivningsområdet* men eljest vederbörande hemvärnsområdesbefälhavare, sedan han från den skadade eller sjuke eller eljest erhållit underrättelse om olycksfallet eller sjukdomen, därom ofördröjligen avgiva skriftlig anmälan till riksförsäkringsanstalten. Närmare bestämmelser rörande sådan anmälan meddelas av Konungen.

(Förslag.)

skall, där ej annat följer av vad nedan stadgas, utgå i enlighet med de bestämmelser, som i förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, äro meddelade om ersättning till *i sistnämnda förordning avsett fast anställt manskap.*

4 §.

Där olycksfall eller sjukdom medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som föranleder ersättning enligt denna förordning, skall, då fråga är om hemvärnskretsbefälhavare *eller hemvärnsområdesbefälhavare, vederbörande försvarsområdesbefälhavare* men eljest vederbörande hemvärnsområdesbefälhavare, sedan han från den skadade eller sjuke eller eljest erhållit underrättelse om olycksfallet eller sjukdomen, därom ofördröjligen avgiva skriftlig anmälan till riksförsäkringsanstalten. Närmare bestämmelser rörande sådan anmälan meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1946 men skall i vad avser grunderna för beräkning av ersättning äga tillämpning allenast beträffande olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats efter ikraftträdandet.

Förslag
till
Förordning
angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av
kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid
förstärkt försvarsberedskap m. m.

Häriigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som äger rätt till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under i 2 § avsedd tjänstgöring, skall tills vidare vara berättigad till ersättningstillägg under de förutsättningar och enligt de grunder, som i denna förordning stadgas.

Beträffande ersättningstillägg skall, utöver vad denna förordning innehåller, i tillämpliga delar gälla vad som finnes stadgat angående ersättningen.

Med kroppsskada (skada) avses i denna förordning även sjukdom som icke förorsakats av olycksfall.

2 §.

1 mom. Ersättningstillägg tillkommer, där ej annat följer av nedan givna bestämmelser, envar som enligt i 2 mom. angiven lag eller förordning äger rätt till ersättning i anledning av skada, som någon ådragit sig under värnpliktstjänstgöring, hemvärnstjänstgöring eller annan militärtjänstgöring under tiden från och med den 3 september 1939 till och med den 30 juni 1945 eller under tjänstgöring därefter jämlikt lagen den 15 juni 1945 (nr 310) om inkallelse av värnpliktiga för avveckling av förstärkt försvarsberedskap m. m. Har Konungen förordnat, att ersättning i anledning av sådan skada skall utgå enligt grunderna i lag eller förordning, som i 2 mom. anges, skall ersättningstagaren äga rätt jämväl till ersättningstillägg enligt denna förordning.

2 mom. De lagar och förordningar, som i 1 mom. avses, äro lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete, förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar samt förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring.

3 mom. Avlönades den skadade under tjänstgöringen enligt bestämmelserna i 3 § 1 mom. krigsavlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 278) skall ersättningstillägg utgå allenast då Konungen så bestämmer.

4 mom. Ersättningstillägg skall nedsättas om och i den mån däremot svarande skadestånd enligt lag tillkommer ersättningstagaren, så ock i den

mån annan mot ersättningstillägget svarande förmån utgår av statsmedel; dock att i först nämnt fall ersättningstillägg må utgå utan nedsättning, därest ersättningstagaren å statsverket överlåtit mot tillägget svarande fordran hos den skadeståndspliktige.

5 mom. Konungen äger besluta, att ersättningstillägg enligt grunderna i denna förordning skall, med de inskränkningar, som må finnas påkallade, utgå till den som äger rätt till ersättning i anledning av skada, som drabbat någon under annan tjänstgöring vid krigsmakten än i 1 mom. avses.

3 §.

Har vid bestämmande av ersättning i anledning av sådan i 2 § avsedd skada, som drabbat värnpliktig, den skadades årliga arbetsförtjänst enligt 8 § första stycket förordningen den 18 juni 1927 antagits till lägre belopp än 2 400 kronor, skall, om den värnpliktige ådragit sig skadan efter utgången av det kalenderår då han fyllt 28 år, tillägg till sjukpenning eller livränta utgå med det belopp, varmed ersättningen understiger den ersättning, som skulle hava utgått om den årliga arbetsförtjänsten antagits utgöra 2 400 kronor. Har den värnpliktige ådragit sig skadan under sagda kalenderår eller tidigare och har den årliga arbetsförtjänsten antagits utgöra 1 764 kronor, skall tillägg till sjukpenning eller livränta utgå med det belopp, varmed ersättningen understiger den ersättning som skulle hava utgått om den årliga arbetsförtjänsten antagits utgöra 2 160 kronor.

4 §.

1 mom. För tid, då skada, som enligt 2 § medför rätt till ersättningstillägg, förorsakar förlust av arbetsförmågan, utgå till den skadade tillägg till sjukpenning med 2 kronor 75 öre i ortsgrupp 1, 3 kronor 50 öre i ortsgrupp 2 och 4 kronor 25 öre i ortsgrupp 3, för dag räknat, och tillägg till livränta med 984 kronor i ortsgrupp 1, 1 284 kronor i ortsgrupp 2 och 1 584 kronor i ortsgrupp 3, för år räknat. För tid då skadan förorsakar nedsättning av arbetsförmågan med lägst en fjärdedel utgår sådant tillägg med en mot arbetsförmågans nedsättning svarande del av nyss angivna belopp, och för tid då graden av nedsättning uppgår till en femtedel men ej en fjärdedel utgår tillägg till livränta med 120 kronor, för år räknat. Tillägg enligt nu angivna grunder utgår i förekommande fall utöver tillägg enligt 3 §.

Beträffande rikets indelning i ortsgupper tillämpas den enligt lagen om folkpensionering verkställda indelningen. Den skadade anses tillhöra den ortsgrupp, inom vilken han är mantalsskriven. Dock må, om särskilda omständigheter därtill föranleda, ersättningstillägget bestämmas efter annan ortsgrupp.

2 mom. Där Konungen jämlikt 6 § 3 mom. första stycket lagen om folkpensionering förordnat om förhöjning av tilläggs pension till pensionstagare, vilken är mantalsskriven inom visst, intill ort i högre ortsgrupp gränsande område, skall ersättningstillägg till skadad, som är där mantalsskriven, för-

höjas med hälften av skillnaden mellan tilläggsbeloppen i den lägre och den högre ortgruppen. Vad ovan i 1 mom. andra stycket sista punkten stadgas angående ersättningstillägg skall äga motsvarande tillämpning beträffande sådan förhöjning.

3 mom. Äro andra bestämmelser om rätt till tjänstepension av statsmedel tillämpliga å den skadade än bestämmelserna om pensionering av personal i försvarsväsendets reserver, skall ersättningstillägg enligt denna paragraf utbetalas allenast där utgående pension föranleder avdrag från sjukpenningen eller livräntan; och skall ersättningstillägg i sådant fall minskas med det belopp, som utbetalas såsom sjukpenning eller livränta.

4 mom. Vägrar den skadade att antaga lämpligt arbete, som erbjudes honom, eller att underkasta sig erbjuden yrkesutbildning för förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga, må, därest omständigheterna finnas böra därtill föranleda, ersättningstillägg enligt denna paragraf nedsättas efter vad som prövas skäligt eller ock indragas.

5 §.

Har den skadade avlidit, utgår såsom tillägg till livränta, som tillkommer make, barn eller adoptivbarn, för år räknat så stor del av 984 kronor som svarar mot förhållandet mellan livräntan till den efterlevande och lägsta livränta till den skadade vid förlust av arbetsförmågan. Åtnjuter den efterlevande pension, som föranleder avdrag från livräntan, skall ersättningstillägget minskas med det belopp, som efter verkställt avdrag utbetalas såsom livränta.

Tillägg enligt första stycket utgår i förekommande fall utöver tillägg enligt 3 §.

6 §.

Dyrtidstillägg enligt förordningen den 30 juni 1943 (nr 449) angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. skall ej utgå å ersättningstillägg enligt 4 och 5 §§.

7 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för förordningens tillämpning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av försäkringsrådet eller riksförsäkringsanstalten.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1946 och skall äga tillämpning beträffande ersättning, som belöper å tid efter ikraftträdandet.

Gällande lydelse
 av förordningen den 28 juni 1941
 (nr 591) om familjebidrag åt
 värnpliktiga med flera, vilka
 drabbats av kroppsskada.

Förslag
 till
Förordning
 om familjebidrag åt värnpliktiga
 med flera, vilka drabbats
 av kroppsskada.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Har värnpliktig under tjänstgöring, *varunder krigsfamiljebidragsförordning varit å honom tillämplig*, drabbats av kroppsskada, som föranleder rätt till ersättning enligt förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, må till honom eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, till hans efterlevande kunna tills vidare utgå familjebidrag.

I denna förordning avses med värnpliktig: den som avlönas *såsom värnpliktig enligt krigsavlösningsreglementet*; samt

med avliden värnpliktigs efterlevande: hustru, med vilken den värnpliktige vid tiden för dödsfallet sammanlevde, samt barn och adoptivbarn under 16 år, som vid tiden för dödsfallet *vor*o under den värnpliktiges vårdnad.

2 §.

Familjebidrag må utgå till värnpliktig för tid, varunder han på grund av kroppsskadan enligt förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, är berättigad till sjukpenning eller livränta, motsvarande förlust av arbetsförmågan eller ned-

1 §.

Har värnpliktig under tjänstgöring *å tid efter den 2 september 1939* drabbats av kroppsskada, som föranleder rätt till ersättning enligt förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, må till honom eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, till hans efterlevande kunna tills vidare utgå familjebidrag.

I denna förordning avses

med värnpliktig: den som avlönas *enligt för värnpliktig gällande grunder*; samt

med avliden värnpliktigs efterlevande: hustru, med vilken den värnpliktige vid tiden för dödsfallet sammanlevde, samt barn och adoptivbarn under 16 år, som vid tiden för dödsfallet *stodo* under den värnpliktiges vårdnad.

2 §.

Familjebidrag må utgå till värnpliktig för tid, varunder han på grund av kroppsskadan enligt förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, är berättigad till sjukpenning eller livränta, motsvarande förlust av arbetsförmågan eller ned-

(Gällande lydelse.)

sättning av densamma med minst en tredjedel; samt

till efterlevande för tid, varunder den efterlevande på grund av dödsfallet enligt sistnämnda förordning är berättigad till livränta, dock icke för tid, då familjebidrag utgår jämlikt 13 § 3 mom. gällande *krigsfamiljebidragsförordning*.

I övrigt skall rörande bidraget, där ej annat följer av vad nedan föreskrives, vad som är stadgat angående familjebidrag enligt gällande *krigsfamiljebidragsförordning* i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

3 §.

Till efterlevande må icke utgå annat familjebidrag än familjepening och, till och med månaden näst efter den då den värnpliktige avlidit, bostadsbidrag.

Annat familjebidrag än sjukbidrag och begravningsbidrag må ej bestämmas till högre belopp än som tillhopa med utgående sjukpenning eller livränta motsvarar gängse arbetsinkomst för en person i den värnpliktiges vanliga yrke eller verksamhet.

(Förslag.)

sättning av densamma med minst en tredjedel; samt

till efterlevande för tid, varunder den efterlevande på grund av dödsfallet enligt sistnämnda förordning är berättigad till livränta, dock icke för tid, då familjebidrag utgår jämlikt 13 § 3 mom. gällande *familjebidragsförordning*.

I 4 § *familjebidragsförordningen* avsedd tillsynsmyndighet äger, om i visst fall särskilda skäl därtill äro, medgiva, att familjebidrag må utgå till den värnpliktige, ändock att nedsättningen av arbetsförmågan icke uppgår till en tredjedel.

I övrigt skall rörande bidraget, där ej annat följer av vad nedan föreskrives, vad som är stadgat angående familjebidrag enligt gällande *familjebidragsförordning* i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

3 §.

Till efterlevande må icke utgå annat familjebidrag än familjepening och, till och med månaden näst efter den då den värnpliktige avlidit, bostadsbidrag.

Annat familjebidrag än sjukbidrag och begravningsbidrag må ej bestämmas till högre belopp än som tillhopa med utgående sjukpenning eller livränta motsvarar gängse arbetsinkomst för en person i den värnpliktiges vanliga yrke eller verksamhet.

Kungl. Maj:t äger utfärda föreskrifter angående hänsynstagande, vid familjebidrags bestämmande, till provisoriskt ersättningstillägg enligt förordningen om ersättning i anled-

(Gällande lydelse.)

(Förslag.)

ning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, eller enligt förordningen den 1946 angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m.

4 §.

I avvaktan på beslut av riksförsäkringsanstalten rörande sjukpenning eller livränta må familjebidragsnämnd genom provisoriskt beslut tillerkänna familjebidrag för viss tid åt värnpliktig, därest denne är på grund av kroppsskadan oförmögen till arbete, och åt efterlevande, därest uppenbart behov av sådant bidrag föreligger.

4 §.

I avvaktan på beslut av riksförsäkringsanstalten rörande sjukpenning eller livränta må familjebidragsnämnd genom provisoriskt beslut tillerkänna familjebidrag för viss tid åt värnpliktig, därest denne är på grund av kroppsskadan oförmögen till arbete, och åt efterlevande, därest uppenbart behov av sådant bidrag föreligger.

Har bidrag enligt denna förordning utgått till den värnpliktige, må, i avvaktan på förnyat beslut av riksförsäkringsanstalten, provisoriskt bidrag tillerkännas honom, därest det kan antagas, att förutsättningar för rätt till fortsatt bidrag föreligga.

5 §.

Ansökan om familjebidrag skall göras hos vederbörande familjebidragsnämnd enligt *formulär, som fastställts för ansökan om familjebidrag enligt gällande krigsfamiljebidragsförordning*; och skall vid ansökan fogas avskrift av riksförsäkringsanstaltens beslut angående sjukpenning eller livränta eller, där ansökan avser provisoriskt familjebidrag, bevis att frågan om ersättning enligt förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada,

5 §.

Ansökan om familjebidrag skall göras hos vederbörande familjebidragsnämnd enligt *av tillsynsmyndigheten fastställt formulär*; och skall vid ansökan fogas avskrift av riksförsäkringsanstaltens beslut angående sjukpenning eller livränta eller, där ansökan avser provisoriskt familjebidrag enligt 4 § första stycket, bevis att frågan om ersättning enligt förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under mili-

(Gällande lydelse.)

ådragen under militärtjänstgöring, är föremål för riks försäkringsanstaltens prövning.

6 §.

Bifalles ansökan om familjebidrag enligt denna förordning, skall familjebidragsnämnden ofördröjligen hos riks försäkringsanstalten anmäla åt vilken familjebidrag fastställts.

Meddelar riks försäkringsanstalten beslut beträffande sjukpenning eller livränta åt någon, för vilken anmälan gjorts enligt vad i första stycket sägs, skall meddelande därom genast översändas till den familjebidragsnämnd, som gjort anmälan.

7 §.

Vad i denna förordning stadgas om värnpliktig skall, med de inskränkingar som av Konungen må föreskrivas, äga motsvarande tillämpning beträffande annan, som under militärtjänstgöring, varunder *krigsfamiljebidragsförordning* varit å honom tillämplig, drabbats av kroppsskada, medförande rätt till ersättning enligt förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, eller lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete eller lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkesjukdomar.

Konungen äger med avseende å

(Förslag.)

tärtjänstgöring, är föremål för riks försäkringsanstaltens prövning.

Avser ansökan bidrag enligt 4 § andra stycket, må bidrag icke utgå med mindre familjebidragsnämnden från riks försäkringsanstalten erhållit underrättelse, att fråga om ersättning för ytterligare tid är under prövning.

6 §.

Bifalles ansökan om familjebidrag enligt denna förordning, skall familjebidragsnämnden ofördröjligen hos riks försäkringsanstalten anmäla åt vilken familjebidrag fastställts.

Meddelar riks försäkringsanstalten beslut beträffande sjukpenning eller livränta åt någon, för vilken anmälan gjorts enligt vad i första stycket sägs, skall meddelande därom genast översändas till den familjebidragsnämnd, som gjort anmälan.

7 §.

Vad i denna förordning stadgas om värnpliktig skall, med de inskränkingar som av Konungen må föreskrivas, äga motsvarande tillämpning beträffande annan, som under militärtjänstgöring, varunder *familjebidragsförordning* varit å honom tillämplig, drabbats av kroppsskada, medförande rätt till ersättning enligt förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, eller lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete eller lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkesjukdomar.

Konungen äger med avseende å

(Gällande lydelse.)

annat fall än i första stycket sägs föreskriva, att i denna förordning meddelade bestämmelser om familjebidrag skola, med de inskränkningar som må finnas påkallade, äga motsvarande tillämpning å annan personal vid krigsmakten, som drabbats av kroppsskada under tjänstgöring å tid, då värnpliktiga varit inkallade jämlikt 28 § 1 mom. värnpliktslagen.

(Förslag.)

annat fall än i första stycket sägs föreskriva, att i denna förordning meddelade bestämmelser om familjebidrag skola, med de inskränkningar som må finnas påkallade, äga motsvarande tillämpning å annan personal vid krigsmakten, som drabbats av kroppsskada under tjänstgöring å tid efter den 2 september 1939.

8 §.

Familjebidragsnämnds beslut rörande tillämpning av denna förordning skall, där ej tillsynsmyndigheten annorlunda förordnar, underställas tillsynsmyndighetens prövning.

Vid missnöje med familjebidragsnämnds beslut må, ändock att beslutet skall underställas tillsynsmyndighetens prövning, ändring i beslutet sökas hos tillsynsmyndigheten genom besvär, vilka skola hava inkommit till familjebidragsnämnden senast inom trettio dagar från det klaganden erhöi del av beslutet; och åligger det familjebidragsnämnden att med eget yttrande snarast insända besvären till tillsynsmyndigheten.

Om behörighet att föra talan gäller vad i 35 § första stycket familjebidragsförordningen är stadgat.

8 §.

Konungen äger meddela närmare bestämmelser med avseende å tillämpningen av denna förordning samt därjämte uppdraga åt viss myndighet att i särskilda hänseenden utfärda sådana bestämmelser ävensom anvisningar rörande förordningens tillämpning.

9 §.

Konungen äger meddela närmare bestämmelser med avseende å tillämpningen av denna förordning samt därjämte uppdraga åt tillsynsmyndigheten att i särskilda hänseenden utfärda sådana bestämmelser ävensom anvisningar rörande förordningens tillämpning.

*(Gällande lydelse.)**(Förslag.)*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1946, då förordningen den 28 juni 1941 (nr 591) om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada, upphör att gälla.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 3 maj 1946.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Mossberg, och chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, fråga om provisorisk förbättring av ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m. och anför därvid följande.

Inledning.

Under de senare åren ha vid skilda tillfällen — senast genom beslut av 1944 års riksdag (propositionen nr 107; riksdagens skrivelse nr 315) — åtgärder vidtagits för att förbättra existensvillkoren för de under militärtjänstgöring skadade och deras efterlevande. Dessa åtgärder ha emellertid till väsentlig del erhållit karaktären av provisorier.

En allmännare omprövning av ersättningsgrunderna har ansetts böra ske vid fullgörandet av det åt socialvårdskommittén givna uppdraget att verkställa översyn av olycksfallsförsäkringslagen. Kungl. Maj:t har i enlighet härmed den 3 mars 1944 uppdragit åt kommittén att verkställa överarbetning av en av riksförsäkringsanstalten verkställd utredning i ämnet samt att snarast möjligt inkomma med utlåtande och förslag till erforderliga nya bestämmelser rörande ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Vid 1945 års riksdag behandlades, i anledning av väckta motioner, frågan om separata åtgärder till förbättrande av ersättningar till personer som skadats under beredskapstjänstgöring. I enlighet med hemställan av andra lagutskottet anhöll riksdagen i skrivelse den 29 juni 1945 (nr 526), under åberopande av vad som anförts i andra lagutskottets utlåtande nr 75, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om skyndsamt utredning beträffande frågan, om och på vad sätt en förbättring av ersättningarna till personer som skadats under beredskapstjänstgöring lämpligen kunde ske utan samband med en översyn av olycksfallsförsäkringslagen, samt för riksdagen förlägga det förslag vartill utredningen kunde föranleda. Genom beslut samma dag bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för försvarsdepartementet att tillkalla dels en utredningsman för att inom departementet biträda med utredning rörande provisoriska åtgärder till förbättring av ersättningar i anledning av olycksfall m. m. under beredskapstjänstgöring, dels högst fem sakkunniga för

att inom departementet deltaga i den fortsatta handläggningen av förevarande spörsmål samt framlägga de förslag, som av utredningen kunde för-
anledas.

De enligt Kungl. Maj:ts nyssnämnda bemyndigande tillkallade sakkunniga — i det följande benämnda *de sakkunniga* — ha med skrivelse den 11 februari 1946 överlämnat betänkande med förslag angående provisoriska åtgärder till förbättring av ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under beredskapstjänstgöring m. m.¹ Yttranden häröver ha avgivits av chefen för försvarsstaben, försvarets civilförvaltning, försvarsväsendets personalvårdsnämnd, försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, statens arbetsmarknadskommission, statskontoret samt sammanslutningen Sveriges beredskapsinvaliders riksförbund.

Med skrivelse den 21 februari 1946 har *socialvårdskommittén* avgivit förslag angående provisorisk höjning av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete samt förordningarna den 18 juni 1909 och den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, ävensom angående fortsatt giltighet av förordningen den 30 juni 1943 angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.² Yttranden över detta förslag ha avgivits av chefen för försvarsstaben, försvarsväsendets personalvårdsnämnd, socialstyrelsen, försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, statens arbetsmarknadskommission, statskontoret, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening.

Socialvårdskommitténs förslag beträffande lagen om försäkring för olycksfall i arbete och förlängd giltighet av förordningen om dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare har den 12 april 1946 anmälts för Kungl. Maj:t, som beslutat inhämta lagrådets utlåtande över ett inom socialdepartementet upprättat förslag till ändring i olycksfallsförsäkringslagen. Sedan lagrådets utlåtande numera avgivits, torde chefen för socialdepartementet senare denna dag komma att föreslå Kungl. Maj:t att förelägga riksdagen till antagande berörda lagförslag m. m.

Jag anmäler nu socialvårdskommitténs förslag angående provisorisk höjning av vissa ersättningar enligt förordningarna om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, samt de sakkunnigas förslag angående provisorisk förbättring av ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under beredskapstjänstgöring m. m. I anslutning härtill torde jag även få upptaga till behandling vissa härmed sammanhängande frågor om bidrag till skadade, som undergå yrkesomskolning, m. m.

¹ De sakkunniga ha varit numera generaldirektören D. O. Östrand, ordförande, samt chefen för försvarets anställningsbyrå byråchefen C. W. Curtman, ledamoten av riksdagens andra kammare E. E. Hæggbloom, ledamoten av första kammaren J. M. V. Sandberg och ledamoten av andra kammaren W. Svensson. Den förberedande utredningen har verkställts av Östrand.

² I ärendets handläggning ha deltagit förre landshövdingen Bernh. Eriksson, ordförande, samt ledamoten av riksdagens andra kammare A. Hagård, fil. lic. J. L. Hartmann, generaldirektören K. J. Höjer, ledamöterna av andra kammaren fru Olivia Nordgren och J. M. Skoglund, lantbrukaren O. A. Wallén och fattigvårdsdirektören O. R. Wangson.

Innan jag närmare ingår på hithörande spørsmål och därmed sammanhängande anslagsfrågor, vill jag lämna en översiktlig redogörelse för innehållet i gällande bestämmelser på området.

Gällande bestämmelser.

Bestämmelser rörande värnpliktiga.

De värnpliktigas rätt till ersättning i anledning av skada eller sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring å tid då riket icke befinner sig i krig, regleras i huvudsak av bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring (1927 års militärersättningsförordning). Med avseende å grunderna för *ersättningsbeloppens storlek* ansluter sig denna förordning till lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete (olycksfallsförsäkringslagen). Härav följer att ersättningarnas storlek beräknas efter den skadades årliga arbetsförtjänst vid skadans inträffande. För de värnpliktigas vidkommande är emellertid överensstämmelsen mellan militärersättningsförordningen och olycksfallsförsäkringslagen väsentligen formell, enär den årliga arbetsförtjänsten för dem antages utgöra vissa i 8 § av förordningen angivna belopp, som äro oberoende av den civila inkomsten. Intill den 1 juli 1944 indelades de värnpliktiga i två ersättningsklasser. Efter av 1944 års riksdag beslutad ändring i 8 § (SFS 1944: 316) indelas de värnpliktiga numera — såvitt angår skador efter den 30 juni 1944 — i fyra klasser, i det att arbetsförtjänsten beräknas till

a) 2 700 kronor för värnpliktig, som fullgjort i 27 § 1 mom. B värnpliktslagen omförmäld fortsatt tjänstgöring för utbildning till officer;

b) 2 400 kronor för värnpliktig, som fullgjort i 27 § 1 mom. B värnpliktslagen omförmäld fortsatt tjänstgöring för utbildning till underofficer eller i 27 § 1 mom. C och D samma lag omförmäld fortsatt utbildning eller tjänstgöring, ävensom för annan värnpliktig, som tjänstgör efter det kalenderår, varunder han fyllt 28 år;

c) 2 160 kronor för annan värnpliktig, som tjänstgör efter det kalenderår, varunder han fyllt 22 år; samt

d) 1 764 kronor för värnpliktig, som icke avses under a)—c).

Till värnpliktiga räknas numera, enligt 1944 års riksdagsbeslut, även officers- och reservofficersaspiranter, sjökadetter, kustartillerikadetter, reservkadetter, reservunderofficersaspiranter vid flottan, marinintendentskadetter, mariningenjörskadetter och mariningenjöraspiranter. I fråga om skador, som inträffat före den 1 juli 1944, gälla emellertid för dessa personalkategorier samma grunder som för fast anställt manskap.

Är den skadades arbetsförmåga icke förlorad utan endast nedsatt, utgår en mot nedsättningen svarande del av hel sjukpenning eller livränta. För rätt till sjukpenning förutsättes dock nedsättning av arbetsförmågan med minst en fjärdedel och för rätt till livränta nedsättning av arbetsförmågan med minst en tiondel. Livränta till helinvalid, vilkens tillstånd kräver särskild vård, må höjas med högst hälften (till belopp högst motsvarande den antagna årliga arbetsförtjänsten). För underhåll av konstgjorda lemmar m. m.

utgå särskilda livräntetillägg. Vid dödsfall kan livränta under vissa förutsättningar tillerkännas också den avlidnes föräldrar; högsta beloppet motsvarar livränta till ensam änka.

Å sjukpenning och livränta utgives *dyrtidstillägg* med 40 %, fastställt till och med 1946 års utgång (SFS 1945: 268).

I efterföljande tabell angives ersättningsens storlek i vissa fall, för månad räknat och inbegripet dyrtidstillägg.

Ersättningsens art	Ersättningsens storlek vid en antagen årlig arbetsförtjänst av kronor			
	1 764	2 160	2 400	2 700
Hel sjukpenning	147: —	168: —	189: —	210: —
Hel invalidlivränta	137: 20	168: —	186: 67	210: —
Livränta till ensam änka	51: 45	63: —	70: —	78: 75
Livränta till änka och 1 barn	85: 75	105: —	116: 67	131: 25
Livränta till änka och 2 barn	120: 05	147: —	163: 34	183: 75
Livränta till änka och 3 eller flera barn	137: 20	168: —	186: 67	210: —

För tid, varunder den skadade uppbär sjukpenning eller livränta för förlust av arbetsförmågan eller nedsättning därav med minst en tredjedel, kan även utgå *familjebidrag* enligt förordningen den 28 juni 1941 (nr 591) om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada. Denna förordning, som erhöll sin nuvarande lydelse år 1944 (SFS nr 456), ansluter sig till 1942 års krigsfamiljebidragsförordning, men vissa särbestämmelser gälla i fråga om behovsprövningen m. m. Familjebidrag må, bortsett från sjuk- och begravningsbidrag, icke bestämmas till högre belopp än som tillhopa med sjukpenning eller livränta motsvarar gängse arbetsinkomst för en person i den värnpliktiges vanliga yrke eller verksamhet. I övrigt skola iakttagas bland annat vissa normerande regler beträffande avdrag för ersättning i form av sjukpenning eller livränta vid fastställande av familjepening och bostadsbidrag för de närmaste familjemedlemmarna.

Vårdas den skadade på sjukhus, göres sådant avdrag för tre fjärdedelar av ersättningen. Eljest göres vid förlust av arbetsförmågan avdrag med det belopp, varmed ersättningen överstiger familjepeningens maximum för hustru; denna regel kan anses innebära, att kostnaden för den skadades försörjning uppskattats till nämnda maximum. Vid nedsättning av arbetsförmågan skall som regel avdrag ske med samma belopp som vid förlust av arbetsförmågan. Dock må, i den mån för den kvarstående arbetsförmågan lämpligt arbete icke står den skadade till buds, avdraget i stället göras med hänsyn till den faktiskt utgående ersättningen. I dylikt fall kan avdraget således sänkas till det belopp, varmed den faktiska ersättningen överskjuter familjepeningens maximum för hustru, och bortfalla helt, om sådant överskott icke föreligger. För arbetsinkomst må, i den mån densamma överstiger skillnaden mellan ersättning vid arbetsförmåga och den utgående ersättningen, avdrag ske med skäligen belopp.

Vid dödsfall må familjebidrag tillerkännas vissa livränteberättigade efterlevande, nämligen hustru, med vilken den värnpliktige vid tiden för skadans inträffande sammanlevde, samt barn och adoptivbarn under 16 år,

som voro under hans vårdnad. Sådant bidrag utgår endast i form av familjepenning och, till och med månaden näst efter den då den värnpliktige avled, bostadsbidrag. Bidraget bestämes genom fri behovsprövning, varvid hänsyn må tagas till bostadskostnad, i den mån denna vid föreliggande förhållanden kan anses skälig. Även i fråga om bidrag till efterlevande gäller regeln, att bidraget icke må tillhopa med ersättningen från riks försäkringsanstalten överstiga gängse arbetsinkomst för en person i den värnpliktiges yrke eller verksamhet. Härförutom må, enligt av statens arbetsmarknadskommission utfärdade anvisningar, beaktas att familjepenning som regel icke bör bestämmas till högre belopp än som tillhopa med ersättningen från riks försäkringsanstalten motsvarar familjepennings maximum för ifrågakvarande familjemedlemmar och skälig bostadskostnad.

Bestämmelser rörande andra än värnpliktiga.

För den vid krigsmakten anställda personalen regleras ersättningsrätten i vissa fall av olycksfallsförsäkringslagen, i andra fall av 1927 års militärsättningsförordning. Beträffande vissa i krigsavlöningsreglementet avsedda personalgrupper, som icke äga rätt till sjukavlönning enligt de för fredstid gällande bestämmelserna, har Kungl. Maj:t genom brev den 23 juli 1940 meddelat provisoriska bestämmelser angående bland annat ersättning i anledning av sjukdom. För hemvärnets personal äro ersättningsbestämmelser meddelade i förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring.

Ersättningarnas storlek bestämes i förhållande till den skadades enligt 9 § olycksfallsförsäkringslagen beräknade årliga arbetsförtjänst. Enligt den nuvarande lydelsen av detta lagrum må arbetsförtjänsten icke beräknas till högre belopp än 3 900 kronor. Före år 1942 var högsta beloppet 3 000 kronor. För hemvärnsmän är särskilt föreskrivet, att den årliga arbetsförtjänsten vid bestämmande av livränta icke må beräknas till lägre belopp än 1 764 kronor. I efterföljande tabell lämnas exempel på ersättningsbeloppen för månad räknat.

Ersättnings art	Ersättnings storlek vid en årlig arbetsförtjänst av kronor		
	2 400	3 000	3 900
Hel sjukpenning	135:—	165:—	210:—
Hel invalidlivränta	133:34	166:67	216:67
Livränta till ensam änka	50:—	62:50	81:25
Livränta till änka och 1 barn	83:34	104:17	135:42
Livränta till änka och 2 barn	116:68	145:84	189:59
Livränta till änka och 3 eller flera barn	133:34	166:67	216:67

Å livränta i anledning av skada, som inträffat före år 1941, utgår *dyrtidstillägg* med 20 %. Dylikt tillägg utgår dock icke till skadad, vilkens arbetsförmåga är nedsatt med mindre än 30 %. Dyrtidstillägg enligt samma grunder utgår också å sjukpenning jämlikt 1927 års militärsättningsförordning.

Även vissa grupper av den vid krigsmakten anställda personalen kunna liksom de värnpliktiga komma i åtnjutande av *familjebidrag* vid sidan av ersättning för skada eller sjukdom.

Särskilda bestämmelser om ersättning för olycksfall vid flygning.

Enligt förordning den 17 maj 1940 (SFS nr 333) utgår särskild ersättning i vissa fall för skada till följd av olycksfall under flygtjänstgöring.

Vid invaliditet, som medför rätt till livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen eller 1927 års militärsättningsförordning, utgives, om den skadade blivit oförmögen till flygtjänstgöring, ett livräntetillägg, som för pensionsberättigad personal motsvarar en fjärdedel av livräntan och för annan personal hälften av livräntan. Tillägget utgör dock lägst 300 kronor om året. Ersättning med nämnda årliga belopp skall även utgå, om olycksfallet icke medfört nedsättning av arbetsförmågan i sådan grad som för rätt till livränta förutsattes (en tiondel) men dock föranlett oförmåga till flygtjänstgöring.

Vid dödsfall utgives tillägg å livränta till änka med en fjärdedel av dess belopp, om änkan äger pensionsrätt, och eljest med livräntans halva belopp. Livränta till barn utgår till dess barnet fyllt 19 år (i stället för 16 år enligt olycksfallsförsäkringslagen och militärsättningsförordningen). Understiger fastställd livränta till föräldrar värdet av det från den avlidne åtnjutna underhållet, kan tillägg till livräntan utgå med högst dennas halva belopp.

De nämnda tilläggsförmånerna utgå även då livräntan bortfaller eller nedsättes emedan ersättningstagaren äger rätt till avlöning, pension eller annat av statsmedel utgående understöd i anledning av skadan.

Äldre ersättningsbestämmelser.

Före ikraftträdandet av 1927 års militärsättningsförordning gällde förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) i samma ämne. Sistnämnda förordning äger alltjämt tillämpning beträffande olycksfall som inträffat och sjukdomar som yppats före den 1 januari 1928. Sedan förordningens tillkomst ha ersättningsbeloppen fördubblats, och dyrtidstillägg med 40 % utgår såväl å grundbeloppen som förhöjningarna. Ersättningarna äro emellertid fortfarande avsevärt lägre än ersättningar enligt de nyare bestämmelserna. Sålunda utgör livränta jämlikt 1909 års förordning vid helinvaliditet 1 260 kronor om året, inklusive dyrtidstillägg, under det att lägsta livränta till arbetsoförmögen värnpliktig enligt 1927 års förordning utgör jämte dyrtidstillägg 1 646 kronor 40 öre. Oreducerad livränta till änka jämlikt 1909 års förordning utgör jämte tilläggen 504 kronor och till barn under femton år 252 kronor för år; finnes ej sådan efterlevande, kan i vissa fall livränta med samma belopp som till änka utgå till föräldrar.

Arbetsvård.

I propositionen 1945:120 framlade Kungl. Maj:t förslag rörande omskolning av i militärtjänst skadade. Sedan riksdagen (skrivelse 1945:156) god-

känt förslagen, meddelade Kungl. Maj:t i brev till statens arbetsmarknads-kommission den 25 maj 1945 föreskrifter angående åtgärder i syfte att be-reda under militärtjänstgöring skadade utkomst genom eget arbete (s. k. ar-betsvård). Föreskrifterna innebära i huvudsak följande.

Arbetsvård må beredas envar, som under militärtjänstgöring eller hem-värnstjänstgöring drabbats av kroppsskada, berättigande till ersättning en-ligt 1927 års militärsättningsförordning, olycksfalls- eller yrkessjukdomsför-säkringslagen eller 1941 års förordning om ersättning i anledning av kropps-skada under hemvärnstjänstgöring, eller ock, på grund av bestämmelser som meddelats av Kungl. Maj:t, enligt de i nämnda författningar stadgade grun-derna. Med militärtjänstgöring jämställes i förevarande avseende arbete som utförts av värnpliktig på grund av åläggande jämlikt 1 § kungörelsen den 13 november 1942 (nr 878) om tjänsteplikt för män, födda år 1923.

Bestämmelserna taga i första rummet sikte på de i 1927 års militärsätt-ningsförordning angivna personalkategorierna, främst dem vilkas skador upp-stått till följd av tjänstgöring under förstärkt försvarsberedskap.

Det åligger statens arbetsmarknadskommission såsom arbetsvårdsorgan att, sedan uppgift om skadad erhållits från riksförsäkringsanstalten, omedelbart undersöka möjligheterna att utan särskild utbildning bereda den skadade utkomst av arbete. Där så befinnes ändamålsenligt, må yrkesutbildning i form av omskolning till annat yrke, arbetsträning eller annan yrkesutbildning be-redas den skadade, försåvitt skadan medfört men av sådan beskaffenhet, att arbete eljest icke kan erhållas, eller om arbetstillgången inom den skadades tidigare yrkesområde är synnerligen begränsad och skadan försvårar arbets-placering inom annat område. Utan Kungl. Maj:ts medgivande må utbildning av längre varaktighet än ett år icke ifrågakomma.

Deltagare i utbildning må erhålla resekostnadsersättning samt, då behov föreligger, antingen inkvartering och förplägnad in natura eller stipendium. Deltagare i kurs må även erhålla timpenning enligt de för s. k. beredskaps-kurser gällande grunderna.

Stipendium må i allmänhet utgöra högst 75 kronor för månad. Vid be-dömmandet av stipendiebehov skall hänsyn tagas till nyssnämnd timpenning samt, om den skadade placerats hos arbetsgivare för utbildning, till löneför-måner från denne. Hänsyn skall icke tagas till vad som utgår i form av dels sjukpenning eller livränta i anledning av skadan, dels ock familjebidrag i vidare mån än vad som av ifrågavarande förmåner återstår, sedan för fa-miljen beräknats belopp, som skulle tillkommit denna i form av familje-bidrag, därest invaliden varit inkallad till militärtjänstgöring och familjebi-drag därvid utgått enligt krigsfamiljebidragsförordningen.

Under utbildningstid må den livränta, vartill den skadade vid utbild-ningens början är berättigad, icke nedsättas.

Vid bestämmande av familjebidrag må hänsyn icke tagas till utbildnings-stipendium eller timpenning vid omskolningskurs eller till motsvarande del av med utbildningen förenade löneförmåner.

Utredning rörande skadefallens antal m. m.

I samband med den av generaldirektören Östrand verkställda förberedande utredningen rörande åtgärder till förbättring av ersättningar till beredskaps-skadade har utförts en statistisk undersökning beträffande de under militär-tjänstgöring åren 1940—1944 inträffade skade- och sjukdomsfallens antal, nedsättningen i den skadades eller sjukets arbetsförmåga och antalet ersättningsberättigade efterlevande. Undersökningen avser de fall, i vilka rätt till invaliditets- eller dödsfallsersättning inträtt före den 1 juli 1945.

Enligt nämnda undersökning utgjorde antalet fall av invaliditet, som drabbat värnpliktig, ungefär 6 000, av vilka 3 460 allttjämt voro ersättningsberättigande den 1 juli 1945. Med invaliditet avses här sådant följdttillstånd efter skada eller sjukdom, som medfört rätt till livränta under viss tid eller för återstående livstid. Antalet fall med dödlig utgång var för de värnpliktiga 1 349. I 784 av dessa utbetalades efterlevandelivräntor den 1 juli 1945. Fall som efter någon tids invaliditetstillstånd lett till döden äro inräknade endast bland fallen med dödlig utgång. Antalet invaliditets- och dödsfall till följd av olycksfall under åren 1941—1943 var i medeltal 2,38 per 1 000 under helt år tjänstgörande värnpliktiga (= 365 000 tjänstgöringsdagar). Till jämförelse har nämnts, att antalet invaliditets- och dödsfall på grund av olycksfall i arbete under åren 1940—1942 var i medeltal 2,04 per 1 000 årsarbetare. Av hela antalet invaliditets- och dödsfall bland värnpliktiga voro mer än två tredjedelar föranledda av sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall. Lungsjukdomarna spela en framträdande roll. Sälunda kom nära hälften av det sammanlagda livräntebeloppet den 1 juli 1945 på lungtuberkulosfallen. Anmärkas må i detta sammanhang, att frekvensen av ersättningsberättigande sjukdomar givetvis påverkas av att sjukdomar, som yppas under tjänstgöringen, enligt gällande bestämmelser skola räknas som föranledda av tjänstgöringen, såvida icke mycket starka skäl tala däremot.

Medelinvaliditetsgraden för värnpliktiga med invaliditetsersättning den 1 juli 1945 på grund av skada eller sjukdom, som inträffat under åren 1940—1944, var 23,9 % för olycksfallsskador och 60,4 % för sjukdomar. För annan personal med ersättningsrätt enligt 1927 års militärsättningsförordning voro motsvarande procenttal 31,0 och 68,2 samt för den av olycksfallsförsäkringslagen och Kungl. Maj:ts förenämnda brev den 23 juli 1940 omfattade personalen 38,1 och 69,3.

Sammanlagda årsbeloppet den 1 juli 1945 av livräntor i anledning av skada och sjukdom, som drabbat värnpliktiga åren 1940—1944, utgjorde jämte dyrtidstillägg omkring 4,1 miljoner kronor. För annan militär personal var motsvarande belopp omkring 0,68 miljon kronor.

Familjebidrag utgick under juli månad 1945 i över 600 fall till skadade och sjuka med omkring 70 000 kronor och i ungefär 200 fall till efterlevande med omkring 13 000 kronor. I de nämnda beloppen, som motsvara inemot 1 miljon kronor för år räknat, ingå även bidrag till personer med ersättning på grund av skada eller sjukdom, som inträffat under år 1945, eller med sjuk-

penning på grund av tidigare inträffade fall. Beloppen utgjorde således icke i sin helhet tillägg till de förutnämnda livräntebeloppen.

Allmänna synpunkter på frågan om förbättrade förmåner till i militärtjänst skadade.

Såväl de sakkunnigas förslag till förbättrade förmåner för beredskapskadade som socialvårdskommitténs förslag till höjning av vissa ersättningar enligt militärsättningsförordningarna ha, såsom av inledningen framgår, avsetts utgöra allenast en provisorisk lösning av föreliggande spörsmål i avvaktan på resultatet av den översyn av olycksfallsförsäkringslagen och militärsättningsförordningen, som pågår inom socialvårdskommittén. Enligt de sakkunnigas förslag skulle vid sidan av militärsättningsförordningen utfärdas en särskild förordning om provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m., medan socialvårdskommitténs förslag i huvudsak innebär, att i 1927 års militärsättningsförordning skulle, i anslutning till vissa provisoriska bestämmelser om höjning av ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen, vidtagas en provisorisk höjning av vissa i förordningen angivna ersättningar. I socialvårdskommitténs förslag förutsattes, att däri föreslagna bestämmelser om höjning av ersättningarna till värnpliktiga icke skola äga tillämpning, om ersättningstillägg utgår enligt de av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna angående beredskapsskadade.

De sakkunnigas förslag.

De sakkunniga ha i första hand upptagit till behandling frågan, huruvida spörsmålet om förbättringar för de beredskapsskadade kan behandlas fristående från det mellan militärsättningsförordningen och olycksfallsförsäkringslagen förefintliga sambandet. De sakkunniga ha erinrat om att denna fråga berörts i andra lagutskottets utlåtande nr 75 till 1945 års riksdag och att meningarna inom utskottet varit delade. Å ena sidan hade hävdats, att skäl ej funnes att bestämma ersättningen till den som skadats under beredskapstjänstgöring efter förmånligare grunder än ersättningen till arbetare, som skadats till följd av olycksfall i arbete. Å andra sidan hade gjorts gällande, att staten hade ett alldeles speciellt ansvar såvitt anginge dem som fått sin skada under beredskapstjänstgöring. Enighet hade emellertid rått därom, att frågan om ersättningsförbättringar för de beredskapsskadade borde ytterligare belysas, innan slutlig ställning togs.

De sakkunniga ha framhållit, att sambandet mellan militärsättningsförordningen och olycksfallsförsäkringslagen vore för de värnpliktigas vidkommande mera formellt än reellt, enär ersättningarna icke bestämdes i förhållande till den civila inkomstens storlek. De under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen tillkomna bestämmelserna om familjebidrag till skadade värnpliktiga m. fl. hade medfört ytterligare en väsentlig avvikelse från olycksfallsförsäkringslagens ersättningsgrunder. Uppställdes den principen, att

ersättningstillägg till beredskapsskadade icke borde medföra höjning av ersättningen till högre belopp än som utginge vid civilt olycksfall i arbete, komme ersättningsförbättring icke att kunna utges i andra fall än då utgående ersättning i anledning av värnpliktigs skada eller sjukdom vore, inklusive eventuellt familjebidrag, lägre än ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagens grunder. En sådan princip ansåge de sakkunniga icke vara praktiskt genomförbar. Sambandet mellan militärsättningsförordningen och olycksfallsförsäkringslagen utgjorde enligt de sakkunnigas uppfattning icke hinder för att ersättningsförbättringarna gäves en avsevärt större räckvidd.

I anslutning härtill ha de sakkunniga beträffande var och en av de olika personalkategorier — värnpliktiga, frivilliga och fast anställda — som under beredskapstiden tjänstgjort inom försvaret, behandlat frågan, huruvida särskilda ersättningsförbättringar kunna anses vara motiverade. Beträffande detaljerna härutinnan torde jag få återkomma i ett följande avsnitt. Här torde allenast böra anföras följande av de sakkunniga åberopade synpunkter beträffande de beredskapsinkallade värnpliktiga.

Vad angår värnpliktiga, som inkallats till annan tjänstgöring än den som ålegat dem enligt för fredstid gällande bestämmelser, ha dessa värnpliktiga fått i högre grad än medborgarna i allmänhet bära bördorna av den förstärkta försvarsberedskapen. Tjänstgöringen har ofta varit synnerligen krävande i både fysiskt och psykiskt hänseende. De inkallade ha under långa tider ryckts bort från sin civila verksamhet, och de med tjänstgöringen förenade förmånerna ha i många fall endast ofullständigt kompenserat dem för inkomstförlusterna. I många fall ha de inkallade under tjänstgöringen ådragit sig skador och sjukdomar, som förorsakat bestående eller långvarig invaliditet eller lett till döden. Enligt de sakkunnigas mening måste det anses skäligt, att de ekonomiska verkningarna av sådana skador och sjukdomar ersättas efter avsevärt förmånligare grunder än de nu gällande. Även en betydande höjning av ersättningarna motsvarar, om kostnaden tänkes utslagen på hela antalet tjänstgöringsdagar för de inkallade, en mycket ringa höjning av vederlaget för tjänstgöringen. Den bästa överensstämmelsen mellan ersättningen och den av kroppsskadan föranledda ekonomiska förlusten skulle erhållas, om ersättningen utmättes efter det i varje särskilt fall uppkomna inkomstbortfallet. Tillämpningen av en sådan princip torde emellertid erbjuda alltför stora praktiska svårigheter. I vart fall bör den provisoriska ersättningsförbättring, varom nu är fråga, icke baseras på en dylik, från de gällande ersättningsgrunderna avvikande princip.

De sakkunniga ha i anslutning till vad sålunda anförts förordat avsevärda generella höjningar av nu utgående ersättningar såvitt avser kroppsskador, ådragna under beredskapstjänstgöring m. m.

De av de sakkunniga föreslagna ersättningsförbättringarna innebära främst *dels* att vissa värnpliktiga uppflyttas i ersättningsklass, *dels* att vissa ersättningstillägg efter enhetliga grunder införas för såväl värnpliktiga som andra här ifrågavarande personalgrupper. Ersättningsförbättringar skola enligt förslaget icke utgå för tid före bestämmelsernas ikraftträdande.

De för såväl värnpliktiga som andra personalgrupper föreslagna ersättningstilläggen skulle tillkomma skadade med mera avsevärd invaliditet samt

livränteberättigade efterlevande. Som lägsta invaliditetsgrad för rätt till dylikt tillägg har föreslagits 25 %. I motiveringen har anförts, att de ifrågasvarande tilläggen syntes böra tillkomma livräntetagare med sådan invaliditet, som i allmänhet medförde påtaglig nedsättning av arbetsförmågan. Såsom exempel på skadefall, vid vilka invaliditetsgraden i regel beräknas till 25 %, ha nämnts amputation av ena tummen i andra leden utifrån räknat, total stelhets i ena knäleden i rak ställning eller förlust av ena ögat.

Beträffande de värnpliktiga ha de sakkunniga framhållit, att de år 1944 vidtagna ändringarna i bestämmelserna rörande beräkning av värnpliktigs årliga arbetsförtjänst lett till *dels* att en obetydlig åldersskillnad mellan två vid samma tid skadade värnpliktiga kunde få stor och varaktig betydelse i ersättningshänseende och *dels* — emedan de ändrade bestämmelserna icke ägde tillämpning i äldre fall — att olika stora ersättningar utginge till värnpliktiga som skadats före och efter den 1 juli 1944. De sakkunniga föresloge, att de ersättningar, som utginge efter lägsta ersättningsklassen, skulle generellt höjas till belopp motsvarande närmast högre ersättningsklass och att de år 1944 införda bestämmelserna rörande beräkning av äldre värnpliktigas arbetsförtjänst skulle tillämpas även med avseende på ersättning i anledning av skada, som inträffat under beredskapstjänstgöring före den 1 juli 1944.

I fråga om grunderna i övrigt för ersättningstilläggen ha de sakkunniga anført i huvudsak följande.

De sakkunniga ha övervägt, om det kunde vara lämpligt att komplettera ersättningarna till icke-försörjare med bostadsbidrag, vilka liksom familjebidragen skulle bestämmas av familjebidragsnämnderna genom s. k. normerad behovsprövning. Vägande skäl tala emellertid emot en sådan anordning. Det måste ofta vara vanskligt att avgöra vilka kostnader icke-försörjarna faktiskt ha att vidkännas för bostad. För behovsprövningen skulle erfordras särskilda regler, som icke ha någon motsvarighet i nu gällande bestämmelser. Enär invaliditeten i övervägande antalet fall är partiell, måste avdrag även göras för arbetsinkomst. Enligt de sakkunnigas mening är det icke lämpligt, att icke-försörjarna, som nu få hela sin ersättning från ett håll, genom de ifrågasatta bostadsbidragen inordnas i en tämligen svårskött behovsprövning, som skulle avse endast en relativt liten del av de sammanlagda förmånerna.

Ändamålet med ett bostadsbidrag för icke-försörjare skulle vara, att ett dylikt till beloppet icke generellt fixerat bidrag skulle möjliggöra ett hänsynstagande till de faktiska bostadskostnaderna i de enskilda fallen. Därvid skulle främst den förefintliga skillnaden mellan bostadskostnadernas storlek på olika orter bli av betydelse. För familjeförsörjarnas vidkommande tillgodoses detta syfte genom familjebidragen. För icke-försörjarnas del torde det däremot, på grund av de med en individuell prövning förenade svårigheterna, vara att förorda att livräntorna kompletteras med fixa tillägg, avsedda att utjämna skillnaden mellan bostadskostnaderna på olika orter. De sakkunniga föreslå, att de nu ifrågasvarande ersättningstilläggen till beredskapsinvalidgraderas på dylikt sätt, såväl för familjeförsörjare som ensamstående.

De anförda skälen för den förordade differentieringen av ersättningstilläggen äro av praktisk-administrativ natur. Det bör emellertid framhållas, att även principiella skäl kunna anföras för en viss differentiering av detta slag.

De sakkunniga ha i det föregående förordat, att den lägsta för värnpliktiga

gällande ersättningsklassen icke vidare skall tillämpas beträffande de under beredskapstjänstgöring skadade. Vid bifall till detta förslag kommer ersättningen till värnpliktig vid helinvaliditet att i det stora flertalet fall utgöra 2 016 kronor för år räknat, inklusive nu utgående dyrtidstillägg. Detta belopp motsvarar livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen efter en årlig arbetsförtjänst av något mer än 3 000 kronor. Högsta livränta på grund av olycksfall i arbete är betydligt högre, nämligen 2 600 kronor, och inom socialvårdskommittén överväges för närvarande förslag om en avsevärd höjning av detta maximibelopp. (Till de angivna livräntebeloppen kan i vissa fall komma s. k. hjälplöshetstillägg.)

I anslutning till vad sålunda anförts ha de sakkunniga föreslagit, att ersättningstilläggen skola avpassas så, att den sammanlagda ersättningen till värnpliktig i allmänhet blir vid helinvaliditet 3 000 kronor om året i lägsta ortgruppen och — med tillämpning av folkpensioneringslagens nuvarande ortgruppsindelning — 3 300 kronor i ortsgrupp 2 och 3 600 kronor i ortsgrupp 3. På grund härav förordas, att de nu ifrågavarande ersättningstilläggen skola vid helinvaliditet utgöra i de olika ortsgrupperna 984, 1 284 och 1 584 kronor för år räknat, så länge dyrtidstillägg å livräntorna utgå enligt nu gällande grunder.

Motsvarande tillägg å hel sjukpenning föreslås till 2 kronor 75 öre, 3 kronor 50 öre och 4 kronor 25 öre för dag i de olika ortsgrupperna.

Under tid då den skadades arbetsförmåga är nedsatt med en fjärdedel eller mera skall enligt förslaget ersättningstillägg utgå med en nedsättning svarande del av tillägget vid arbetsoförmåga.

Motsvarande ersättningstillägg till efterlevande skall enligt förslaget utgöra, för år räknat, så stor del av 984 kronor som svarar mot proportionen mellan livräntan till den efterlevande och livränta till den skadade vid helinvaliditet. Högsta sammanlagda beloppet av ersättningstillägg till efterlevande skulle därigenom komma att utgöra nämnda summa, 984 kronor, och således motsvara tillägg till helinvalid i lägsta ortgruppen. Beträffande ersättningstillägg åt föräldrar ha vissa särbestämmelser föreslagits.

I fråga om pensionsberättigad personal ha de sakkunniga föreslagit vissa bestämmelser om inskränkning i rätten till ersättningstillägg.

De sakkunniga ha vidare föreslagit, att tillägg i vissa fall skall utgivas å begravningshjälp. I denna del innebär förslaget, att nu gällande bestämmelser rörande storleken av begravningshjälp framdeles skola tillämpas även då dödsfallet föranledes av olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats före bestämmelsernas ikraftträdande.

Det föreslagna ersättningstillägget till invalider skall enligt förslaget kunna i vissa fall nedsättas efter vad som prövas skäligt eller ock helt indragas.

De sakkunniga ha anförts, att de föreslagna ersättningstilläggen icke borde utgå retroaktivt. I detta hänseende finge de sakkunniga erinra därom, att storleken av familjebidrag och annan supplerande hjälp under den gångna tiden bestämts under hänsynstagande till ersättningarnas hittillsvarande storlek.

Under förutsättning att förberedelser för uträknandet och utbetalandet av ersättningstillägg påbörjades inom riks försäkringsanstalten så snart Kungl. Maj:ts förslag förelagts riksdagen, borde bestämmelser i ämnet enligt de sakkunnigas mening kunna träda i kraft tämligen kort tid efter utfärdandet. De sakkunniga föresloge, att bestämmelserna skulle träda i kraft den 1 juli 1946 eller den tidigare dag Kungl. Maj:t bestämde. Måhända kunde det visa sig lämpligt att bestämmelserna om ersättningstillägg trädde i tillämpning kort tid efter utfärdandet, under det att vissa av de sakkunniga föreslagna omprövningar av ersättningsfrågor igångsattes först senare, eventuellt den 1 juli 1946.

De sakkunniga ha föreslagit, att bestämmelserna om ersättningstillägg skola intagas i en särskild författning angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m. De sakkunnigas författningsförslag torde såsom *bilaga A* få fogas vid detta protokoll.

Yttranden över de sakkunnigas förslag.

I de avgivna yttrandena ha några erinringar icke framställts mot att vissa förbättringar av ersättningsförmånerna genomföras. Delade meningar ha emellertid kommit till uttryck i fråga om det berättigade i att de under den förstärkta försvarsberedskapen skadade erhålla en särställning framför dem som skadats under annan militärtjänstgöring.

Chefen för försvarsstaben har erinrat om att överbefälhavaren vid flera tillfällen framhållit angelägenheten av att de s. k. beredskapsinvaliderna erhöle tillräcklig ersättning för sina skador. I yttrandet har emellertid tillika uttalats den meningen, att, även om starka skäl talade för att de s. k. beredskapsinvaliderna i första hand bleve tillgodosedda med förbättringar, ingen principiell skillnad syntes föreligga mellan dem, som ådragit sig skada i militärtjänst under tid, då förstärkt försvarsberedskap varit anbefalld, och dem, som ådragit sig sådan skada eljest. *Chefen för försvarsstaben* har förutsatt, att frågan om förbättringar snarast löses också för sistnämnda skadade.

Även *försvarsväsendets personalvårdsnämnd* har framhållit angelägenheten av att ersättningarna förbättrades också för den personal, som skadats eller drabbats av sjukdom under militärtjänstgöring i fredstid. Visserligen hade olycksfalls- och sjukdomsriskerna uppenbarligen varit större under beredskapstiden än eljest, men detta oaktat hade det syntts nämnden som om större anledning icke kunde föreligga att bedöma ersättningsfrågorna efter andra grunder, om den militärtjänstgörande iråkat sjukdom eller drabbats av olycksfall under fullgörandet av fredstida tjänstgöring eller om så inträffat under beredskapstjänstgöring.

Försvarets civilförvaltning har i likhet med de sakkunniga funnit starka skäl tala för att de ekonomiska verkningarna av sådana skador och sjukdomar, som drabbat i förslaget avsedd personal under tiden för den anbefallda försvarsberedskapen, ersattes efter förmånligare grunder än de hittills tillämpade.

Statskontoret har anfört, att det, på sätt de sakkunniga erinrat, givetvis

borde beaktas, hur de föreslagna provisoriska ersättningstilläggen komme att förhålla sig till den förbättring av ersättningarna enligt militärsättningsförordningen och olycksfallsförsäkringslagen, som kunde bli en följd av pågående utredningar. Med hänsyn därtill borde de sakkunnigas förslag underställas socialvårdskommitténs prövning.

Riksförsäkringsanstalten har livligt tillstyrkt, att åtgärder vidtoges till förbättring av de under beredskapstjänstgöring skadade eller insjuknade värnpliktigas förmåner, och har i likhet med de sakkunniga funnit starka skäl tala för att även övriga under försvarsberedskapen kroppsskadade komme i åtnjutande av förbättrade ersättningar. Tillika har anförts, att enligt riksförsäkringsanstaltens förmenande provisoriska åtgärder i detta syfte borde kunna vidtagas utan föregripande av den revision av olycksfallsförsäkringslagen och militärsättningsförordningen, som socialvårdskommittén erhållit i uppdrag att verkställa.

Statens arbetsmarknadskommission har förklarat sig i stort sett vilja tillstyrka de sakkunnigas förslag.

Försäkringsrådet har ej anført erinran mot de sakkunnigas i princip intagna ståndpunkt. En reservant, försäkringsrådet Geijer, har emellertid ansett skälen för att ersättningarna vid olycksfall och sjukdom under beredskapstiden skulle sättas högre än för olycksfall och sjukdom under vanlig militärtjänstgöring vara föga bärande, särskilt beträffande yrkesmilitärer och vissa frivilliga, och har med hänsyn härtill ansett det böra om möjligt tillses att de höjda förmånerna icke komme att bli högre än de som man vore beredd att låta utgå till vanliga militärer för framtida fall. Även med beaktande härav borde utrymme finnas för en avsevärd höjning av de beredskapsskadades ersättningar, enär en icke oväsentlig höjning av förmånerna enligt olycksfallsförsäkringslagen och militärsättningsförordningen säkerligen vore att förvänta sedan pågående revision av bestämmelserna på området slutförts.

De sakkunnigas förslag beträffande ersättningstilläggens konstruktion och storlek ha i stort sett godtagits i flertalet remissyttranden.

Sålunda har *chefen för försvarsstaben* funnit de föreslagna formerna för ersättningsförbättringarna lämpliga och ersättningsbeloppen väl avvägda.

Försvarsväsendets personalvårdsnämnd har ansett, att de föreslagna förbättringarna i allt väsentligt blivit väl avvägda och ägnade att tillmötesgå skäliga anspråk från de beredskapsskadades sida på ekonomiskt stöd från det allmänna under den tid då sålunda skadad icke vore fullt arbetsför. Att de föreslagna förhöjningarna ändock icke kunde bli ur ekonomisk synpunkt fullt tillfredsställande syntes nämnden i främsta rummet äga samband därmed, att ersättningsbeloppen måste fastställas på grundval av en hypotetisk arbetsförtjänst. Uppenbarligen måste dock i det närmaste oöverstigliga svårigheter föreligga för att individualisera ersättningarna efter den verkliga arbetsinkomsten i den civila gärningen, och härtill komme, att även ersättningarna enligt olycksfallsförsäkringslagen vore maximerade vid arbetsinkomster, som i många fall understege de i verkligheten uppburna. Visserligen syntes vissa

skäl kunna anföras för att ersättningar i anledning av olycksfall eller sjukdom under fullgörande av militärtjänstgöring utmättes efter avsevärt förmånligare grunder än eljest — detta gällde i främsta rummet den tvångsvis ianspråktaga personalen — men frågan härom syntes icke kunna lösas i förevarande sammanhang. Vad nämnden sålunda anfört syntes emellertid böra föranleda skärpt uppmärksamhet på sådana fall, där den ekonomiska invaliditeten icke överensstämde med den medicinska.

Statskontoret har funnit de föreslagna ersättningsbeloppen te sig förmånliga vid jämförelse med de enligt allmänna tjänstepensionsreglementet utgående invalidpensionerna, även om därvid beaktades, att dessa pensioner icke vore dyrortsgraderade och att de till storleken bestämdes oberoende av om pensionstagaren vore familjeförsörjare eller ej. Sålunda komme enligt förslaget ersättningarna till värnpliktiga i allmänhet vid helinvaliditet att i högsta dyrort ligga närmast över den invalidpension, som utginge i lönegraderna A 14, A 11 eller A 9, beroende på om den ersättningsberättigade vore familjeförsörjare med hustru och fyra barn, familjeförsörjare med hustru och två barn eller ensamstående. Motsvarande lönegrader för den mellersta dyrortsgruppen vore A 13, A 10 och A 8 samt för den lägsta A 12, A 9 och A 6. *Statskontoret* hade icke kunnat underlåta att giva uttryck åt sina betänkligheter mot en så förmånlig avvägning av ersättningarna, särskilt som dessa skulle utgå jämväl vid sjukdom, vilken kunde presumeras vara ådragen i tjänsten.

Riksförsäkringsanstalten har anfört vissa betänkligheter mot den föreslagna dyrortsgraderingen av ersättningstilläggen och har i detta sammanhang erinrat om att anstalten tidigare — i yttrande över sociala försvarsberedskapskommitténs år 1941 avgivna förslag till krigspensionsförordning och i ett år 1943 framlagt förslag till revision av 1927 års militärsättningsförordning — uttalat sig mot en dyrortsgradering av ersättningsförmånerna. Med hänsyn till den nu föreslagna lagstiftningens karaktär har anstalten likväl icke velat motsätta sig, att i detta fall differentiering ägde rum med hänsyn till rådande skillnad mellan olika orter i bostadskostnader. Emellertid har understrukits, att anstalten härmed icke tagit principiell ställning till den föreliggande frågan. Beträffande de föreslagna ersättningstilläggen vid mera avsevärd invaliditet har anstalten förordat, att även invalider, vilkas invaliditetsgrad beräknats uppgå till 20 men ej till 25 %, bereddes dylikt tillägg, förslagsvis med hälften av det belopp som svarade mot invaliditetsgraden. I motiveringen till detta förslag har anstalten, som bifogat en tablå med exempel å ersättningarnas storlek enligt gällande grunder, sakkunnigförslaget och anstaltens förslag, bland annat framhållit, att en gränsdragning i enlighet med de sakkunnigas förslag skulle leda till att en värnpliktig med 25 % invaliditet skulle i ortsgrupp 3 erhålla ersättningstillägg med 33 kronor i månaden, under det att vid endast något lägre invaliditetsgrad intet tillägg skulle utgå.

I anledning av de sakkunnigas förslag om tidpunkten för ikraftträdandet av de föreslagna bestämmelserna har riksförsäkringsanstalten uttalat, att förberedelserna för uträknandet och utbetalandet av ersättningstillägg komme att igångsättas så snart ske kunde och bedrivs med all möjlig skyndsamhet.

Huru lång tid som kunde åtgå härför låte sig svårligen i förväg bedöma. Därest det skulle visa sig, att utbetalning av ersättningstillägg lämpligen kunde ske redan före den 1 juli 1946, ville riks försäkringsanstalten hos Kungl. Maj:t göra anmälan därom.

En reservant inom riks försäkringsanstalten, e. o. byråchefen Sidvall, har — med instämmande i övrigt i anstaltens utlåtande — ansett att ersättningstilläggen borde utökas med vissa engångsbelopp. Dessa belopp syntes skäligen kunna bestämmas till 300 kronor, samma belopp som medgivits statliga befattningshavare såsom provisorisk avlöningsförbättring, och borde tillkomma skadade och sjuka, vilka vid författningens antagande vore berättigade till livränta — således även dem vilkas invaliditetsgrad uppginge till 10 men ej 20 % — ävensom livränteberättigade änkor och barn. Engångsbeloppen borde till skillnad från övriga ersättningstillägg kunna bli utbetalade avsevärd tid före den 1 juli 1946.

En annan reservant inom riks försäkringsanstalten, e. o. byråchefen Källström, har ansett, att anstalten bort under åberopande av de starka skäl, som tidigare anförts mot dyrortsgruppering, avstyrka den av de sakkunniga föreslagna dyrortsgraderingen av ersättningstilläggen. Skadade familjeförsörjare kunde genom familjebidragen erhålla viss dyrortskompensation. Övriga skadade utgjordes till icke obetydlig del av sådana, som kunde beräknas flytta från ort till annan, vilket skulle försvåra det redan i och för sig betydande arbetet med en dyrortsgruppering av ersättningarna. Tilläggsersättningarna borde, liksom vissa tidigare förhöjningar, utgå procentuellt. Det syntes skäligt, att ersättningarna åt värnpliktiga beredskapsmän eller efterlevande till sådana höjdes med 100 % och att ersättningarna åt övriga i sakkunnigförslaget angivna under den förstärkta försvarsberedskapen skadade eller dessas efterlevande höjdes med 50 %. I de sålunda föreslagna förhöjningarna, som icke syntes böra komma sådana skadade till del vilkas arbetsförmåga icke vore ned-satt med minst 20 %, vore inräknat i förekommande fall utgående dyrtids-tillägg.

Sveriges beredskapsinvaliders riksförbund har, under hänvisning till att de sakkunnigas förslag endast avsåge provisoriska åtgärder och att förbundet icke önskade fördröja ärendets behandling, tillstyrkt förslaget med den ändringen, att ersättningstilläggen finge utgå retroaktivt. De sammanlagda ersättningarna hade varit i och för sig otillfredsställande, och därtill komme, att den »supplerande hjälpen» — varmed Kungafondens ingripanden synes ha åsyftats — endast kunnat komma ett relativt begränsat antal tillgodo. Enligt förbundets mening måste bestämmelserna givas retroaktiv kraft för att de skulle kunna vara av någon betydelse för de under krigstiden skadade. Någon teknisk svårighet för retroaktiva utbetalningar kunde ej föreligga, och beloppen finge anses ringa med hänsyn till de utståndsna personliga lidandena och vållade svårigheterna.

Tillika har förbundet hemställt, att ytterligare förbättringar måtte beredas beredskapens offer i samband med den planerade översynen av militärsättningsförordningen och olycksfallsförsäkringslagen.

Socialvårdskommittens förslag.

Socialvårdskommitténs förslag avser, såsom i det föregående anförts, *dels* provisorisk höjning av vissa ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen och militärsättningsförordningarna, *dels ock* fortsatt giltighet av gällande bestämmelser om dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Såvitt avser ersättningarna enligt olycksfallsförsäkringslagen samt dyrtidstilläggen har förslaget som nämnts anmälts för Kungl. Maj:t den 12 april 1946, varvid beslutats inhämtande av lagrådets yttrande över ett inom socialdepartementet upprättat lagförslag i ämnet. Lagförslaget, vilket torde komma att anmälas för Kungl. Maj:t av chefen för socialdepartementet senare denna dag, innebär i huvudsak, att den årliga arbetsförtjänst, som enligt 9 § olycksfallsförsäkringslagen lägges till grund för ersättningarnas storlek, skall kunna beräknas till högst 4 800 kronor i stället för nu 3 900 kronor. Härav följer, bland annat, att sjukpenningsskalan utbygges med fyra nya sjukpenningklasser, varigenom sjukpenningens högsta belopp stiger från 7 till 9 kronor om dagen. Bestämmelserna angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare föreslås i samband därmed skola erhålla fortsatt giltighet intill 1947 års utgång.

Socialvårdskommittén har föreslagit, att antalet i 6 § i 1927 års militärsättningsförordning fastställda sjukpenningklasser, vilka ansluta sig till de i 9 § olycksfallsförsäkringslagen intagna klasserna och avse fast anställt manskap och därmed jämställda personalkategorier, skall ökas i enlighet med nyssberörda förslag, varigenom alltså sjukpenningens högsta belopp skulle stiga från 7 till 9 kronor.

Beträffande ersättningarna till värnpliktiga har kommittén föreslagit provisoriska höjningar efter andra grunder än nu sagts.

Kommittén har framhållit, att de enligt 1927 års militärsättningsförordning utgående ersättningarna till värnpliktiga måste anses vara otillräckliga även i de fall då skadan inträffade under sådan tjänstgöring som regelmässigt åvilar värnpliktig i fredstid. En förbättring av ersättningarna kunde åstadkommas antingen genom höjning av de i 8 § av förordningen angivna beloppen för värnpliktigs antagna årliga arbetsförtjänst eller genom införande av särskilda tillägg till de enligt nu gällande grunder utgående ersättningsbeloppen. Kommittén ansåge den senare metoden vara att föredraga vid en provisorisk ersättningsförbättring. Om ersättningstilläggen bestämdes till visst procenttal av nu utgående ersättningar, skulle tilläggen bli mindre i de lägre ersättningsklasserna än i de högre. Det hade syntts kommittén vara riktigare, att ersättningstilläggen gjordes oberoende av ersättningsklassen.

Kommittén har föreslagit, att tillägget å hel sjukpenning skall bestämmas till 1 krona för dag och tillägget till livränta vid arbetsoförmåga till 30 kronor för månad. Inklusive dyrtidstillägg enligt gällande grunder skulle beloppen utgöra 1 krona 40 öre och 42 kronor. Vid nedsättning av arbetsförmågan skulle enligt förslaget ersättningstillägg utgå med det lägre belopp, som svarade mot nedsättningen. Dock ansåges ersättningstillägg icke vara påkallat i

sådana fall där arbetsförmågan vore nedsatt i mindre grad än med en fjärdedel. Tillägg å livräntor till efterlevande skulle utgå med proportionsvis samma belopp som tillägg å livränta till den skadade, således med intill 42 kronor för månad. Beträffande föräldrar skulle vissa särskilda regler gälla.

Med de av kommittén sålunda föreslagna ersättningstilläggen skulle ersättning till värnpliktig i lägsta klassen komma att höjas med omkring 30 %, och för de övriga klasserna skulle motsvarande procenttal bli 25, 22 och 20.

Under hänvisning till att lägsta ersättning till värnpliktig efter de föreslagna förhöjningarna torde kunna komma att avsevärt överstiga lägsta ersättning till fast anställt manskap, har kommittén ifrågasatt föreskrift där om, att den årliga arbetsförtjänsten för fast anställt manskap skulle beräknas till lägst visst belopp, exempelvis 3 000 kronor. En sådan avvikelse från grunderna i olycksfallsförsäkringslagen behövde enligt kommitténs uppfattning icke möta några principiella betänkligheter, enär det fast anställda manskapets anställnings- och avlöningsvillkor vore helt olika de på den privata arbetsmarknaden vanliga. Huruvida en sådan bestämmelse vore behövlig eller icke ansåge kommittén vara beroende av vilken praxis som tillämpades vid beräkning av fast anställds arbetsförtjänst. Kommittén förutsatte, att riks-försäkringsanstalten komme att uttala sig i frågan.

I fråga om begravningshjälpens storlek enligt 1927 års militärsättningsförfordning har kommittén föreslagit, att de år 1944 antagna bestämmelserna — enligt vilka begravningshjälp utgör 400 kronor för såväl värnpliktiga som andra i förordningen avsedda personalgrupper — skola till skillnad från vad nu gäller tillämpas jämväl då dödsfallet föranledes av skada som inträffat eller sjukdom som yppats före bestämmelsernas ikraftträdande.

Beträffande ersättningar jämlikt 1909 års militärsättningsförfordning innebär socialvårdskommitténs förslag, att ersättningarna i fråga skola höjas i nivå med ersättningar jämlikt 1927 års förordning. Enligt kommitténs mening kan det icke anses befogat att de som skadats eller insjuknat under militärtjänstgöring före år 1928 skola för framtiden få åtnöjas med väsentligt lägre ersättningar än som utgå enligt de nyare bestämmelserna.

Yttranden över socialvårdskommitténs förslag.

Socialvårdskommitténs förslag angående förbättring av ersättningar jämlikt 1927 års militärsättningsförfordning till värnpliktiga och ersättningar jämlikt 1909 års militärsättningsförfordning har i flertalet av de avgivna yttrandena blivit i det väsentliga tillstyrkt eller lämnat utan erinran. Chefen för försvarsstaben och försvarsväsendets personalvårdsnämnd ha dock funnit de föreslagna ersättningstilläggen vara för låga.

Chefen för försvarsstaben har sålunda ansett, att ersättningsförbättringarna borde åtminstone i huvudsak motsvara vad som föreslagits för de s. k. beredskapsinvaliderna, enär någon olikhet i möjligheterna till försörjning eller någon annan principiell skillnad icke syntes råda mellan dem, som ådragit sig skada i militärtjänst då förstärkt försvarsberedskap varit anbefalld, och dem som ådragit sig sådan skada eljest. Beträffande det fast anställda man-

skapet har erinrats, att en stor del av denna personalgrupp redan enligt gällande bestämmelser vore sämre ställd i ersättningshänseende än de värnpliktiga. Ersättningarna till det fast anställda manskapet borde förbättras på sådant sätt, att fast anställt manskap i intet fall bleve sämre tillgodosett än värnpliktiga i lägsta ersättningsklassen.

Försvarsväsendets personalvårdsnämnd har förordat vissa höjningar av de föreslagna ersättningstilläggen. Anledning kunde icke anses föreligga att bedöma ersättningsfrågorna på ett helt annat och snävare sätt, om en värnpliktig iråkat sjukdom eller drabbats av olycksfall under militärtjänstgöring i fredstid än om sådant förhållande inträffat under beredskapstjänstgöring. Vid ett genomförande av dels sakkunnigförslaget angående beredskapsskadade, dels det föreliggande kommittéförslaget komme en betydande differens att förefinnas mellan ersättningarna till i fredstid skadade värnpliktiga och ersättningarna till beredskapsskadade. Då en så betydande differens enligt nämndens uppfattning icke kunde vara befogad, ville nämnden för sin del förorda, att det av kommittén föreslagna tillägget till hel sjukpenning höjdes till 1 krona 50 öre per dag och livräntetillägget vid arbetsoförmåga till 45 kronor per månad. Inklusive dyrtidstillägg skulle vid ett genomförande av detta förslag livräntan vid arbetsoförmåga komma att i lägsta ersättningsklassen utgöra 200 kronor 20 öre och i näst lägsta ersättningsklassen 231 kronor för månad, vilka belopp vore lägre än de för beredskapsskadade föreslagna. Därest en reell förbättring av skadade familjeförsörjares ekonomiska ställning skulle kunna uppnås, syntes det nämnden ofrånkomligt — under förutsättning att kommittéförslaget genomfördes — att föreskrift i samband därmed meddelades om att vid bestämmande av familjebidrag åt ersättningsberättigad värnpliktig hänsyn icke skulle tagas till ersättningstilläggen. Beträffande det fast anställda manskapet ville nämnden starkt understryka betydelsen av att, såsom kommittén ifrågasatt, visst lägsta belopp föreskrevs för den årliga arbetsförtjänstens beräkning.

Riksförsäkringsanstalten har anført, att kommitténs förslag i viss mån innebure en utjämning av skillnaden i ersättningar till olika kategorier av värnpliktiga. Anstalten vore icke beredd att i princip taga ställning till spörsmålet om en sådan utjämning. Med hänsyn till att det i förevarande fall vore fråga om allenast en provisorisk åtgärd ansåge sig anstalten emellertid kunna i huvudsak tillstyrka den av kommittén föreslagna anordningen. Under hänvisning till sitt yttrande angående de beredskapsskadade ville anstalten ifrågasätta, huruvida icke även invalider, vilkas invaliditetsgrad beräknats uppgå till 20 men ej 25 %, borde beredas visst ersättningstillägg. Den årliga arbetsförtjänsten för det yngsta fast anställda manskapet hade anstalten, som betraktade volontärernas tjänstgöring såsom yrkesutbildning, sedan ett antal år tillbaka brukat beräkna till 2 100 kronor, vilket belopp något överstege värdet av de sammanlagda faktiska avlöningsförmånerna, enligt anstaltens beräkning omkring 1 800 kronor. Värderingen av naturaförmånerna måste uppenbarligen påverkas av förändringar i levnadskostnaderna. Med hänsyn till att fråga vore om provisoriska bestämmelser, vilka icke skulle få längre var-

aktighet, funne anstalten det emellertid icke vara ägnat att väcka större betänkligheter, om, på sätt socialvårdskommittén föreslagit, en undre gräns — förslagsvis 3 000 kronor — fastställdes för det belopp, vartill arbetsförtjänsten för fast anställt manskap skulle beräknas. — En ledamot, e. o. byråchefen Källström, har ansett att, såsom av honom förordats jämväl beträffande skadade beredskapsmän, tilläggsersättningarna borde utgå procentuellt. Beträffande det fast anställda manskapets årliga arbetsförtjänst hade, anför denne ledamot, påbörjats en utredning, som syntes giva vid handen, att förutsättningar funnes för en viss höjning av det i praxis senast fastställda minimibeloppet. Att fastställa minimibeloppet till 3 000 kronor, såsom kommittén ifrågasatt, syntes icke böra äga rum, då en sådan arbetsförtjänst under vissa förhållanden måste anses för hög.

Statskontoret har åberopat sitt tidigare yttrande över sakkunnigförslaget angående beredskaps-skadade, i vilket yttrande ämbetsverket anført vissa betänkligheter mot en alltför förmånlig avvägning av de ifrågasvarande ersättningarna.

Socialstyrelsen har ansett det vara lämpligt, att en provisorisk förbättring av berörda ersättningar komme till stånd på det sätt socialvårdskommittén förordat. De föreslagna ersättningsbeloppen ha syntes styrelsen skäliga.

Pensionsstyrelsen har anført vissa synpunkter beträffande en lämplig reglering framdeles av förhållandet mellan ersättningar enligt 1927 års militärsättningsförordning med flera författningar och sjukhjälp från en allmän sjukförsäkring.

Statens arbetsmarknadskommission har funnit de föreslagna ersättningsförbättringarna för värnpliktiga vara i hög grad påkallade. Det vore mycket angeläget att översynen av författningarna i fråga snarast möjligt fullföljdes, enär ersättningarna även efter de föreslagna förhöjningarna måste anses vara i åtskilliga fall alltför ringa för att de skadade skulle kunna erhålla skälig kompensation. Enligt kommissionens uppfattning borde de föreslagna ersättningstilläggen betraktas såsom avdragsfria belopp vid prövningen av behov av familjebidrag. Beträffande det fast anställda manskapets ersättningar ifrågasatte kommissionen, om den årliga arbetsförtjänsten borde även för volontärer och likställda beräknas till lägst 3 000 kronor.

Svenska arbetsgivareföreningen har ansett, att sjukpenningens maximibelopp enligt olycksfallsförsäkringslagen och 1927 års militärsättningsförordning tills vidare borde, i avvaktan på sjukförsäkringens utformning, bestämmas till 8 kronor.

Landsorganisationen i Sverige har funnit den av kommittén förordade formen för provisorisk förbättring av värnpliktigas ersättningar vara att föredraga framför en höjning av inkomstbeloppen i 8 § militärsättningsförordningen och har också ansett det vara riktigare att tilläggen fixeras till enhetliga belopp i stället för till viss procent av ersättningarna.

Departements-
chefen.

Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår ha under de senare åren vid skilda tillfällen vidtagits åtgärder för att förbättra existens-

villkoren för de under militärtjänstgöring skadade och deras efterlevande. Förbättringarna ha genomförts på i huvudsak fyra olika sätt, genom höjning av de i militärsättningsförordningen fastställda ersättningsbeloppen, genom införande av dyrtidstillägg å dylika ersättningar, genom beviljande av familjebidrag till skadades anhöriga och, vid dödsfall, till vissa efterlevande samt genom omskolning av invalider, s. k. arbetsvård.

Det har emellertid stått klart, att de förbättringar, som sålunda genomförts, i många fall icke varit tillräckliga för att bereda skadade eller dessas efterlevande en skälig levnadsstandard. De vidtagna åtgärderna måste därför betraktas såsom provisorier i avvaktan på den slutliga reglering av hithörande spörsmål, som förutsatts skola äga rum.

Med hänsyn till 1927 års militärsättningsförordnings samband med 1916 års olycksfallsförsäkringslag har den mera definitiva översynen av förordningen ansetts böra verkställas av socialvårdskommittén, vilken erhållit i uppdrag att överarbeta olycksfallsförsäkringslagen. Denna lags utformning är emellertid avhängig av statsmakternas ställningstagande till kommitténs förslag angående allmän sjukförsäkring. På grund härav har kommittén ansett sig icke ännu kunna framlägga slutligt förslag rörande olycksfallsförsäkringslagen och därmed icke heller rörande militärsättningsförordningen. Det blir alltså erforderligt att ännu någon tid reglera hithörande frågor genom provisoriska åtgärder.

Ytterligare förbättringar av ersättningarna i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, föreslås nu i de två förslag, som i detta sammanhang föreligga till bedömande, det ena framlagt av socialvårdskommittén och det andra avgivet av de i anledning av 1945 års riksdags uttalande tillkallade sakkunniga för utredning angående provisoriska åtgärder till förbättring av ersättningar i anledning av kroppsskador ådragna under beredskapstjänstgöring.

Till socialvårdskommitténs förslag rörande annan personal än värnpliktiga har Kungl. Maj:t redan i princip tagit ställning genom remissen till lagrådet av det inom socialdepartementet på grundval av kommitténs förslag utarbetade förslaget till ändringar i olycksfallsförsäkringslagen. Förslag till avlåtande av proposition i ämnet torde senare denna dag komma att föreläggas Kungl. Maj:t.

Enär 1927 års militärsättningsförordnings bestämmelser rörande ersättningarna i de olika sjukpenningklasserna ansluta sig till bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen, böra i förordningen vidtagas ändringar motsvarande de för olycksfallsförsäkringslagen föreslagna. I 6 § militärsättningsförordningen böra alltså upptagas fyra nya sjukpenningklasser, varigenom sjukpenningens högsta belopp höjes till 9 kronor.

I 9 § olycksfallsförsäkringslagen har föreslagits den ändringen, att maximibeloppet för den årliga arbetsförtjänstens beräkning höjes från 3 900 kronor till 4 800 kronor. Enligt 8 § sista stycket militärsättningsförordningen skall arbetsförtjänsten för fast anställt manskap och därmed jämställda personal-kategorier beräknas efter de grunder, som stadgas i nyssberörda författnings-

rum i olycksfallsförsäkringslagen. Enär stadgandet i militärsättningsförordningen sålunda utformats såsom en hänvisning till olycksfallsförsäkringslagen, erfordras icke i anledning av ändringen av olycksfallsförsäkringslagen någon motsvarande ändring i förordningen. Emellertid har socialvårdskommittén beträffande det fast anställda manskapet ifrågasatt, att en avvikelse skulle göras från olycksfallsförsäkringslagens grunder för den årliga arbetsförtjänstens beräkning; ett särskilt minimibelopp, förslagsvis 3 000 kronor, skulle föreskrivas för att de lägsta ersättningarna till denna personal icke skulle bli för låga i förhållande till de värnpliktigas ersättningar. Enligt min mening torde det på grund av det fast anställda manskapets anställnings- och avlöningsförhållanden vara lämpligt, att en sådan särföreskrift meddelas med avseende på bestämmandet av sjukpenning för tid efter det kalenderår, då den skadade fyllt tjugo år, eller av livränta. Föreskriften bör intagas i förordningen såsom ett tillägg till 8 § andra stycket och torde, liksom de föreslagna ändringarna i olycksfallsförsäkringslagen, böra träda i kraft den 1 juli 1946 samt äga tillämpning å därefter inträffande skadefall.

Beträffande ersättningarna till värnpliktiga torde ersättningsförbättringarna böra genomföras efter andra grunder än för nyssberörda personalkategorier. I enlighet med socialvårdskommitténs förslag föreslår jag, att de värnpliktigas ersättningar höjas genom särskilda provisoriska tillägg, att utgå med enhetliga belopp oberoende av ersättningsklassen. Enligt kommitténs förslag skulle beloppen för hel sjukpenning höjas med, dyrtidstillägg inräknade, 1 krona 40 öre för dag, eller till 6 kronor 30 öre, 7 kronor, 7 kronor 70 öre och 8 kronor 40 öre om dagen i de olika ersättningsklasserna. Livränta till arbetsoförmögen värnpliktig skulle på motsvarande sätt höjas med 42 kronor i månaden. Invalider med lägst 25 % nedsättning av arbetsförmågan ävensom livränteberättigade änkor och barn skulle erhålla proportionsvis samma tillägg som helinvalid. Tillägg skulle under vissa förutsättningar utges även till avliden värnpliktigs föräldrar, och framdeles utgående begravningshjälp i äldre fall skulle höjas i den mån den vore lägre än sådan ersättning enligt nu gällande bestämmelser. Jämlikt 1909 års militärsättningsförordning utgående sjukhjälp eller livränta till den skadade eller dennes änka eller barn skulle höjas i nivå med ersättning jämlikt 1927 års förordning efter den lägsta för värnpliktiga gällande ersättningsklassen.

Kommitténs förslag angående de provisoriska tilläggens storlek har i flertalet avgivna yttranden blivit i det väsentliga tillstyrkt eller lämnat utan erinran. I vissa yttranden har dock förordats, att de provisoriska tilläggen skulle bestämmas till högre belopp än kommittén föreslagit. För egen del finner jag önskvärt, att vissa ersättningsförbättringar utöver vad kommittén nu föreslagit genomföras så snart ske kan. Det torde emellertid icke vara möjligt att utan ytterligare utredning avgöra, om sådana längre gående förbättringar lämpligen böra, liksom de av kommittén nu föreslagna, erhålla formen av enhetliga tillägg för olika kategorier av värnpliktiga eller om mera vittgående ändringar i ersättningssystemet böra genomföras. På grund härav torde de nu ifrågasvarande, provisoriska tilläggen böra i stort sett

avvägas i enlighet med kommitténs förslag. För värnpliktiga i de båda lägsta ersättningsklasserna, dit flertalet under fredstid tjänstgörande värnpliktiga höra, innebära de av kommittén föreslagna provisoriska tilläggen en höjning av de nuvarande ersättningarna med omkring 30 och 25 %. För familjeförsörjare kunna familjebidrag utgå som ett komplement till ersättningen. Lägsta invaliditetsgraden för rätt till provisoriska tillägg synes mig, med hänsyn till vad riksförsäkringsanstalten anført, böra bestämmas till 20 %. Bestämmelserna om de provisoriska tilläggen torde lämpligen böra intagas i en ny paragraf i förordningen, benämnd 7 a §.

Jag förutsätter, att dyrtidstillägg å ersättningar komma att även efter den 31 december 1946 utgå enligt i huvudsak nu gällande grunder. Som en följd härav komma dyrtidstillägg i förekommande fall att beräknas jämväl å de provisoriska tilläggen, vilka äro att anse som en förhöjning av sjukpenningens eller livräntans belopp.

De föreslagna nya bestämmelserna rörande värnpliktiga torde böra träda i kraft den 1 juli 1946 och äga tillämpning beträffande ersättning, som utgår för tid efter ikraftträdandet.

Ersättning jämlikt 1909 års förordning utgår allttjämt i åtskilliga fall. Vid 1944 års slut utgingo 879 invalidlivräntor, 77 livräntor till änkor, 4 livräntor till barn och i 21 fall livräntor till föräldrar. Socialvårdskommitténs förslag angående höjning av ersättningar jämlikt 1909 års förordning har lämnats utan erinran i de avgivna yttrandena och torde böra i huvudsak godtagas.

Begravningshjälp enligt 1927 års militärsättningsförordning har vid två tillfällen, senast år 1944, höjts och utgör numera för såväl värnpliktiga som andra i förordningen avsedda personalgrupper 400 kronor. De äldre bestämmelserna om begravningshjälps storlek äro emellertid allttjämt tillämpliga då dödsfallet föranledes av olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats före de nya bestämmelsernas ikraftträdande den 1 juli 1944. I enlighet med socialvårdskommitténs förslag torde nu böra vidtagas den ändringen i gällande bestämmelser, att framdeles utgående begravningshjälp skall utgöra 400 kronor även om skadan eller insjuknandet inträffat före den 1 juli 1944.

De ersättningar, som vid bifall till vad här föreslagits komma att utgå i anledning av kroppsskador, ådragna under militärtjänstgöring, komma utan tvivel fortfarande att i många fall visa sig alltför låga för att tillförsäkra skadade och deras efterlevande en skälig levnadsstandard. Av nyss anförda skäl har jag emellertid ansett mig icke för närvarande kunna generellt tillstyrka ytterligare höjning av ersättningsbeloppen. Fråga uppkommer då, huruvida på sätt de sakkunniga föreslagit en ytterligare höjning av ersättningsbeloppen skall kunna vidtagas såvitt avser ersättningar i anledning av skador under beredskapen. I några av remissyttrandena ha uttalats betänkligheter mot att beredskapsskadade på detta sätt försättas i ett bättre läge än övriga i militärtjänst skadade. Emellertid har jag i likhet med de sakkunniga och flertalet remissmyndigheter funnit hinder icke böra möta mot en dylik differentiering av ersättningsgrunderna. Skälen härför göra

sig med särskild kraft gällande såvitt avser de värnpliktiga, som skadats under beredskapstjänstgöring. Dessa ha, såsom de sakkunniga framhållit, i högre grad än medborgarna i allmänhet fått bära bördorna av den förstärkta försvarsberedskapen.

Ehuru skälen för en ersättningsförhöjning äro särskilt vägande såvitt avser beredskapsinkallade värnpliktiga, anser jag i likhet med de sakkunniga, att även andra personalkategorier böra komma i åtnjutande av den samma. Härtill återkommer jag i ett följande avsnitt.

De föreslagna ersättningsförbättringarna innebära främst dels att vissa värnpliktiga uppflyttas till högre ersättningsklass, dels att vissa ersättnings-tillägg efter enhetliga grunder införas för såväl de värnpliktiga som övriga i förslaget avsedda personalkategorier.

De speciella ersättningsförbättringarna för vissa värnpliktiga skola enligt förslaget genomföras på det sätt, att de ersättningar, som utgå efter lägsta ersättningsklassen, generellt höjas till belopp motsvarande närmast högre ersättningsklass och att de år 1944 införda bestämmelserna rörande ersättningsklasserna för äldre värnpliktiga skola tillämpas även med avseende på ersättning i anledning av kroppsskada, som inträffat under beredskapstjänstgöring före den 1 juli 1944. Mot dessa förslag torde intet väsentligt vara att erinra.

De för såväl värnpliktiga som annan personal föreslagna ersättningstilläggen skulle tillkomma skadade med mera avsevärd invaliditet ävensom livränteberättigade efterlevande. Tilläggen vid invaliditet böra enligt de sakkunnigas mening dyrortsgraderas med tillämpning av folkpensioneringslagens nuvarande ortsgroupsindelning. Såsom skäl härför ha de sakkunniga åberopat de mellan olika orter rådande skillnaderna i bostadskostnader och arbetslöner. Enligt de sakkunnigas mening böra tilläggen vid invaliditet avpassas så, att den sammanlagda ersättningen till värnpliktig vid helinvaliditet i allmänhet skulle utgöra 3 000 kronor om året i ortsgroup 1, 3 300 kronor i ortsgroup 2 och 3 600 kronor i ortsgroup 3. På grund härav har förordats, att de nu ifrågavarande ersättningstilläggen skola vid helinvaliditet utgöra i de olika ortsgroupperna 984, 1 284 och 1 584 kronor för år räknat. Högsta sammanlagda ersättningstillägget till efterlevande skulle motsvara tillägg till helinvalid i lägsta ortsgrouppen.

Statskontoret har uttalat betänkligheter mot de föreslagna ersättningstilläggens storlek och anført, att ersättningarna med dylika förhöjningar skulle te sig förmånliga vid jämförelse med de statliga invalidpensioner, som utgå enligt allmänna tjänstepensionsreglementet. Den gjorda jämförelsen avser å ena sidan ersättning enligt de sakkunnigas förslag till helt arbetsoförmögna värnpliktiga, för familjeförsörjare utökad med högsta ifrågakommande beloppet av familjepening enligt de för skadade värnpliktiga gällande familjebidragsbestämmelserna, och å andra sidan pension till befattningshavare i vissa lönegrader (A 6—A 14). Vid en dylik jämförelse bör beträffande de värnpliktiga beaktas såväl att familjebidraget kan omfatta även

bostadsbidrag som att bidragsbeloppen kunna nedsättas om familjen har andra inkomster av betydelse än livräntan. I fråga om invalidpensionärerna är att märka, att dessa i åtskilliga fall kunna, beroende på antalet tjänstår m. m., jämte pensionen utfå större eller mindre belopp såsom livränta jämlikt olycksfallsförsäkringslagen. För min del finner jag jämförelserna icke giva vid handen, att de föreslagna ersättningsbeloppen äro att anse såsom alltför höga.

De av de sakkunniga anförda skälen för en dyrortsgradering av ersättningstilläggen till invalider finner jag vara bärande.

Bestämmelserna om ersättningstillägg torde böra träda i kraft den 1 juli 1946. I likhet med de sakkunniga finner jag vägande skäl tala emot att ersättningstillägg utgivas retroaktivt. Under den gångna tiden ha familjebidrag, annan hjälp från det allmänna ävensom bidragen från stiftelsen Kungafonden bestämts med hänsyn till ersättningsarnas hitillsvarande storlek. De i det föregående föreslagna förbättringarna av bland annat ersättningar till värnpliktiga, som skadats under fredstjänstgöring, avses skola beröra allenast ersättningar för tid efter bestämmelsernas ikraftträdande. Tillräckliga skäl för att tillämpa en annan princip beträffande ersättningstillägg till beredskapsskadade synas mig icke föreligga. Erinras må, att sådana under den förstärkta försvarsberedskapen skadade värnpliktiga, som äro familjeförsörjare och ha ådragit sig mera avsevärd nedsättning i arbetsförmågan, genom familjebidragen erhållit en ofta betydande ersättningsförstärkning, som icke kommit de förut skadade till del.

De sakkunniga ha föreslagit, att ersättningstillägg skola tillkomma dem som äro helt arbetsoförmögna eller ha sin arbetsförmåga nedsatt med minst en fjärdedel. Vid partiell invaliditet skulle ersättningstillägg, med den angivna begränsningen, utgå med en mot invaliditetsgraden svarande del av tillägget vid helinvaliditet. Riksförsäkringsanstalten har föreslagit vissa reducerade ersättningstillägg till dem, vilkas arbetsförmåga är nedsatt med 20 men ej 25 %. En ledamot av anstalten har föreslagit, att ersättningstilläggen skulle utökas med engångsbelopp, förslagsvis 300 kronor, som skulle tillkomma envar som vid författningens antagande vore berättigad till livränta, således även skadade med livränta efter lägre invaliditetsgrad än 20 %. I det föregående har beträffande ersättningar i anledning av skador under fredstjänstgöring, med hänsyn till vad riksförsäkringsanstalten anført, föreslagits, att provisoriska tillägg skola utgå till värnpliktiga, vilkas arbetsförmåga är nedsatt med lägst 20 %. Detsamma torde böra gälla beträffande de beredskapsskadade. Tillägget vid nämnda invaliditetsgrad kan för dessa lämpligen bestämmas till 120 kronor för år räknat; detta belopp motsvarar ungefärligen det av riksförsäkringsanstalten föreslagna tillägget i ortsgrupp 2 och är något högre än det i det föregående föreslagna provisoriska tillägget för skador under fredstjänstgöring. I övrigt har jag intet att erinra mot de sakkunnigas förslag i förevarande avseende. Tillräckliga skäl för en utbyggnad av ersättningstilläggen med engångsbelopp torde icke förefinnas. En

dylik tilläggsersättning kan icke på samma sätt som löpande tillägg avpassas efter skadans svårighetsgrad och verkningar. Liksom de sakkunniga och riksförsäkringsanstalten finner jag det alltså motiverat, att de nu ifrågavarande provisoriska ersättningsförbättringarna förbehållas dem som ådragit sig en någorlunda betydande och alltjämt bestående nedsättning av arbetsförmågan. De i det föregående förordade uppflyttningarna av vissa värnpliktiga till högre ersättningsklass torde däremot, såsom de sakkunniga föreslagit, böra äga rum oberoende av invaliditetsgraden.

I enlighet med vad socialvårdskommittén föreslagit böra de av kommittén föreslagna bestämmelserna om provisoriska tillägg icke tillämpas, då ersättningstillägg utgå enligt bestämmelserna om beredskapsskadade.

Till vissa frågor rörande familjebidrag m. m. återkommer jag i det följande.

Med beaktande av vad i det föregående anförts ha inom försvarsdepartementet på grundval av socialvårdskommitténs och de sakkunnigas förslag utarbetats förslag till *dels* förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, *dels* förordning angående höjning av ersättningar, som utgå jämlikt förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, *dels ock* förordning angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m.

Bestämmelserna om tillämpning jämväl å äldre ersättningsfall av de nyare bestämmelserna rörande begravningshjälp ha ansetts böra intagas i en särskild förordning angående höjning i vissa fall av begravningshjälp jämlikt förordningarna den 18 juni 1909 och den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, vartill förslag även upprättats. Förslag har vidare utarbetats till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring.

I efterföljande avsnitt komma att lämnas närmare motiveringar till förslagen. Till belysande av förslagets verkningar har upprättats en tablå, som torde få fogas till detta protokoll såsom *bilaga B*.

Det kan icke förnekas, att de bestämmelser, som vid bifall till vad här föreslagits komma att gälla på förevarande område, bli både invecklade och ur författningsteknisk synpunkt mindre tillfredsställande. Ett flertal föreskrifter — förutom militärsättningsförordningen bland annat författningarna om dyrtidstillägg, om familjebidrag, om förbättring av ersättningarna enligt 1909 års militärsättningsförordning och om förbättring av ersättningarna för beredskapsskadade ävensom bestämmelserna om arbetsvård — komma att delvis gripa in i varandra, varigenom systemet blir svåröverskådligt. Med hänsyn till angelägenheten av att förslag om ersättningsförbättringar förelägges årets riksdag har det emellertid icke

varit möjligt att redan nu ernå en ur systematisk synpunkt mera tillfredsställande reglering av hithörande frågor. De nya författningsbestämmelser, varom förslag här framläggas, avses skola erhålla allenast provisorisk giltighet i avvaktan på den definitiva reglering av frågorna, som bör kunna ernås, sedan socialvårdskommittén slutfört sitt arbete. Med hänsyn till det intima samband, som råder mellan här ifrågavarande åtgärder samt övriga åtgärder av socialpolitisk natur, främst sjuk- och olycksfallsförsäkring, torde böra övervägas, huruvida icke samtliga hithörande frågor framdeles böra handläggas av samma departement.

Vissa särskilda av de sakkunniga berörda frågor.

I föregående avsnitt har jag i princip anslutit mig till det av de sakkunniga framlagda förslaget om ersättningstillägg till beredskapsskadade och deras efterlevande. I förevarande avsnitt upptager jag till behandling vissa särskilda frågor, som sammanhånga med nyssberörda förslag.

De föreslagna bestämmelsernas tillämplighetsområde.

I det föregående har förutsatts, att ersättningstilläggen i första hand skola utgå till beredskapsinkallade värnpliktiga och deras efterlevande.

De sakkunniga ha närmare undersökt, vilka andra personalkategorier som böra komma i åtnjutande av samma förmåner, och härom anført följande.

Skäl för ersättningsförbättringar föreligga enligt de sakkunnigas mening även beträffande sådana värnpliktiga, som under den förstärkta försvarsberedskapen skadats innan de fullgjort längre tjänstgöring än den som ålegat dem enligt för fredstid gällande bestämmelser. Under större delen av tiden för beredskapstillståndet ha de nya årsklasserna inkallats såsom till beredskapstjänstgöring och de ha i stor utsträckning inplacerats i beredskapsförbanden efter en tämligen kort utbildningstid. Även under utbildningstiden ha deras förlägnings- och tjänstgöringsförhållanden ofta varit ogynnsammare än i fredstid. Enligt de sakkunnigas mening torde det icke vara sakligt befogat och knappast praktiskt möjligt att i förevarande sammanhang draga en skiljelinje mellan äldre och yngre värnpliktiga eller mellan tjänstgöring enligt de för fredstid gällande bestämmelserna och annan tjänstgöring.

Beträffande de s. k. samvetsömma värnpliktiga gäller, enligt 3 § första stycket lagen den 26 mars 1943 (nr 121) om vapenfria värnpliktiga, att sådan värnpliktig är skyldig att för sin utbildning tjänstgöra ett antal dagar som med en tredjedel överstiger utbildningstiden för huvuddelen av övriga värnpliktiga. Då värnpliktiga inkallas i anledning av förstärkt försvarsberedskap m. m., må enligt 3 § andra stycket nämnda lag jämväl vapenfria värnpliktiga inkallas till tjänstgöring. Därvid skall såvitt möjligt iakttagas att vapenfri värnpliktig skall tjänstgöra en tredjedel längre än han skulle hava tjänstgjort, därest han icke erhållit tillstånd till vapenfri tjänst. Med avseende på de nu ifrågavarande ersättningstilläggen skulle kunna föreskrivas, att dylikt tillägg icke skall tillkomma vapenfri värnpliktig i annat fall än då han ådragit sig skadan under sådan mot beredskapstjänstgöring svarande tjänstgöring, som avses i 3 § andra stycket nämnda lag. En dylik gränsdragning mellan reguljär och extraordinär tjänstgöring torde dock icke få någon

avsevärd praktisk betydelse. På grund härav ha de sakkunniga icke funnit sig böra föreslå bestämmelser om en sådan gränsdragning speciellt för de vapenfria värnpliktigas vidkommande.

I fråga om frivilligt tjänstgörande värnpliktiga har med avseende på rätten till s. k. hemortslön skillnad gjorts mellan tjänstgöring efter eget åtagande vid eget förband och sådan tjänstgöring vid annat förband (20 § krigsfamiljebidragsförordningen). Tjänstgöring av sistnämnda slag medräknas ej vid beräkning av kvalifikationstid för rätt till hemortslön. Till frivilliga vid eget förband höra exempelvis sådana värnpliktiga, som vid förbandets hempermittering åtagit sig att kvarstanna för materialvård m. m., varigenom tvångsuttagning undvikits. I stort sett kan om de vid eget förband frivilligt tjänstgörande värnpliktiga sägas, att de valt allenast tiden för tjänstgöringen. Övriga frivilligt tjänstgörande värnpliktiga äro att jämställa med de s. k. krigsfrivilliga, det vill säga över- och underåriga samt frikallade ävensom för militär tjänstgöring anställda kvinnor. Skälet till att vederbörande i dylika fall sökt tjänst såsom frivillig torde i flertalet fall ha varit, att tjänstgöringen ansetts bereda åtminstone lika stora ekonomiska fördelar som tillgängligt civilt arbete, och tjänstgöringens längd har i stort sett kunnat bestämmas av den frivillige själv. Vid tillämpningen av gällande bestämmelser om ersättning för skada och sjukdom ha de efter eget åtagande tjänstgörande värnpliktiga likställts med övriga värnpliktiga, utan att någon sådan skillnad gjorts mellan olika slag av tjänstgöring, som gäller beträffande rätten till hemortslön. Enligt de sakkunnigas mening bör sådan skillnad icke heller göras med avseende på de nu ifrågavarande ersättningstilläggen. Visserligen föreligger icke tvångsmomentet för de i egentlig mening frivilliga, men deras tjänstgöringsförhållanden och villkor i övrigt ha i stort sett varit reglerade i enlighet med de för tvångsinkallade värnpliktiga gällande bestämmelserna. Detsamma gäller beträffande de krigsfrivilliga. De sakkunniga ha därför ej heller ansett sig böra föreslå något undantag för dem.

En grupp av frivillig personal, för vilken enligt de sakkunnigas mening ersättningstillägg äro i särskild grad motiverade, är hemvärnspersonalen, som i stort sett utan vederlag gjort en viktig insats i försvarsberedskapen.

Personalen i krigsmaktens reserver och andra sådana grupper av militära och civilmilitära beställningshavare, som i fredstid ha sin huvudsakliga bärgning av civilt arbete, ha under tiden för försvarsberedskapen i många fall inkallats till mycket långvarig och krävande tjänstgöring. Starka skäl för ersättningsförbättringar föreligga enligt de sakkunnigas uppfattning även beträffande dessa personalkategorier.

Icke heller krigsmaktens ständigt tjänstgörande personal bör enligt de sakkunnigas mening uteslutas från rätt till ersättningsförbättring. Även för denna personal har tjänstgöringen under försvarsberedskapen varit förenad med särskilda risker för skador och ohälsa. Nu utgående ersättningar till fast anställt manskap med flera kunna vara avsevärt lägre än de ersättningar, som komma att utgå till värnpliktiga och andra ovan berörda personalgrupper, om de sakkunnigas förslag angående ersättningstillägg till dem vinner bifall. Enligt de sakkunnigas mening bör den ständigt tjänstgörande militära och civilmilitära personalen medgivas rätt till ersättningstillägg med de inskränkningar, som kunna anses motiverade av hänsyn till de enligt avlönings- och pensionsreglementena utgående förmånerna till sådan personal.

På de sålunda angivna skälen ha de sakkunniga funnit, att de föreslagna bestämmelserna angående ersättningstillägg böra göras i princip tillämpliga å samtliga nämnda personalgrupper, nämligen *dels* värnpliktiga, *dels* krigs-

frivilliga, dels hemvärnspersonal, dels ock den fast anställda militära och civilmilitära personalen. Enligt de sakkunnigas mening bör dock, där ej Kungl. Maj:t i särskilt fall annat beslutar, undantag göras beträffande personal, som under tjänstgöringen avlönats enligt bestämmelserna i 3 § krigsavlöningsreglementet (SFS 1939:278). Härutinnan ha de sakkunniga framhållit dels att sagda bestämmelser ägt tillämpning å civil anställningshavare i statens tjänst, vilken vid mobiliserad del av krigsmakten placerats i befattning med arbetsuppgifter motsvarande dem som ålegat honom i fredstid, och å värnpliktig, vilken beordrats att fullgöra honom åliggande krigstjänstgöring vid någon statens anstalt eller industri eller annat företag som drivits för statens räkning, dels att avlöning i dylika fall utgått enligt de för civila anställda gällande bestämmelserna.

Beträffande de föreslagna bestämmelsernas tillämpningsområde ha de sakkunniga vidare anfört följande.

Den förstärkta försvarsberedskapen tog sin början den 3 september 1939 och varade till och med den 30 juni 1945. Under större delen av denna tid har krigsavlöningsreglementet varit gällande för hela krigsmakten. Enligt kungörelse den 19 januari 1940 (nr 51) skulle nämnda reglemente äga tillämpning, förutom vid mobiliserade delar av krigsmakten, jämväl vid sådana icke mobiliserade delar av krigsmakten, vilka enligt gällande bestämmelser vid förstärkt försvarsberedskap organiserats såsom neutralitetsvakt, ävensom beträffande personal, som inkallats till tjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap. De sakkunniga ha övervägt, om motsvarande förutsättningar skulle kunna uppställas för tillämpningen av de nu ifrågavarande bestämmelserna om ersättningstillägg. Detta skulle innebära, att bestämmelserna skulle tillämpas å dem, för vilka krigsavlöningsreglementet gällde då skadan uppkom. En sådan avgränsning skulle emellertid vara alltför snäv. Under den första tiden av beredskapstillståndet gällde nämligen — delvis till följd av olikheter i uttryckssätten vid ordergivning i kommandoväg — skilda avlöningsbestämmelser för olika delar av krigsmakten, även då några väsentliga skiljaktigheter i tjänstgöringsförhållandena för den till respektive delar hörande personalen icke förelågo. Det torde ej heller vara möjligt att uppställa några andra användbara regler i syfte att draga en gräns mellan personal, som under den första tiden av beredskapstillståndet togs i anspråk för beredskapstjänstgöring, och annan då tjänstgörande personal vid krigsmakten. En sådan gränsdragning torde ej heller vara av någon större praktisk betydelse.

I enlighet med det anförda ha de sakkunniga funnit sig böra föreslå, att i förevarande sammanhang all militärtjänstgöring under tiden från och med den 3 september 1939 till och med den 30 juni 1945 betraktas såsom beredskapstjänstgöring. Med sådan tjänstgöring skall enligt förslaget jämföras tjänstgöring i enlighet med bestämmelserna i lagen den 15 juni 1945 (nr 310) om inkallelse av värnpliktiga för avveckling av förstärkt försvarsberedskap m. m. Vidare ha skäl för utgivande av ersättningstillägg ansetts kunna föreligga i vissa fall då personal, som icke inkallats enligt nämnda lag, skadats efter den 30 juni 1945 (frivillig personal i minsvepningstjänst, viss reservpersonal m. fl.). För dessa fall ha dock generella regler icke ansetts kunna uppställas, varför prövningen föreslås skola ligga i Kungl. Maj:ts händer.

Ävenså föreslås, att Kungl. Maj:t skall äga att i särskilda fall besluta om ersättningstillägg till civil personal vid krigsmakten, vars tjänstgöring under försvarsberedskapen varit förenad med speciella risker.

Med det vidsträckta tillämpningsområde, som de sakkunniga sålunda förordat för de föreslagna bestämmelserna om ersättningstillägg, kan, framhålla de sakkunniga, sådant tillägg komma att utgå även i fall, där några speciella, med beredskapsförhållandena sammanhängande riskmoment icke förelegat och där ej heller eljest några omständigheter i de enskilda fallen kunna anses motivera, att högre ersättning bör utgå än enligt fredstidsbestämmelserna. De sakkunniga ha emellertid funnit det vara ofrånkomligt att bestämmelser av detta slag måste bli tämligen summariska. Vidare bör enligt de sakkunnigas mening beaktas, att en icke oväsentlig höjning av ersättningsnivån också enligt fredstidsbestämmelserna torde bli aktuell vid den revision av hithörande lagstiftning, varom utredning pågår inom socialvårdskommittén.

De sakkunniga ha övervägt, om det kunde vara motiverat att, liksom skett beträffande olycksfall under flygtjänstgöring, medgiva särskilda ersättningar för olycksfall under annan med speciella risker förenad tjänstgöring. Enligt de sakkunnigas mening torde det icke vara möjligt att på ett rationellt sätt differentiera ersättningarnas storlek efter riskförhållandena, varför de sakkunniga icke funnit tillräckliga skäl föreligga för ytterligare avsteg från den naturliga grundprincipen att ersättningens storlek bör bestämmas efter skadans verkningar, icke efter dess uppkomststätt.

De sakkunnigas förslag beträffande bestämmelsernas tillämpningsområde ha i huvudsak lämnats utan erinran i remissyttrandena.

Försäkringsrådet har dock framhållit, att det, om ersättningstillägg skulle utgå i den omfattning som föreslagits, icke syntes rådet berättigat att undantaga i 3 § 2. i 1939 års krigsavlöningsreglemente omfördäld personal, d. v. s. värnpliktiga, vilka beordrats att fullgöra dem åliggande krigstjänstgöring vid någon statens anstalt eller industri eller annat företag, som drivits för statens räkning.

De sakkunnigas förslag beträffande bestämmelsernas tillämplighetsområde innebär, att ersättningstillägg — med vissa undantag av mindre betydelse — skulle utgivas till envar, som äger rätt till ersättning i anledning av skada, ådragen under värnpliktstjänstgöring, hemvärnstjänstgöring eller annan militärtjänstgöring under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen, det vill säga tiden den 3 september 1939—den 30 juni 1945, eller under tjänstgöring därefter jämlikt lagen den 15 juni 1945 (nr 310) om inkallelse av värnpliktiga för avveckling av förstärkt försvarsberedskap m. m. Med skada avses jämväl ersättningsberättigande sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall. I speciella fall skall ersättningstillägg också kunna, genom beslut av Kungl. Maj:t, medgivas personer som äga rätt till ersättning i anledning av skada, ådragen under annan tjänstgöring vid krigsmakten under den förstärkta för-

svarsberedskapen eller dennas avveckling än nyss nämnts. I fråga om pensionsberättigad personal ha vissa inskränkningar föreslagits.

Med det av de sakkunniga sålunda föreslagna tillämpningsområdet för bestämmelserna om ersättningstillägg skulle sådant tillägg, såsom de sakkunniga framhållit, kunna komma att utgå även i fall, där några speciella, med beredskapsförhållandena sammanhängande riskmoment icke förelegat och där ej heller eljest några omständigheter kunna anses motivera, att högre ersättning bör utgå än enligt fredstidsbestämmelserna. Denna konsekvens synes emellertid ej kunna undvikas.

Då de sakkunnigas förslag synes mig godtagbart, förordar jag bifall till detsamma. Med anledning av vad försäkringsrådet anfört torde dock från bestämmelsernas tillämpning böra undantagas allenast civil befattningshavare i statens tjänst, vilken vid mobiliserad del av försvarsväsendet placerats i befattning med arbetsuppgifter motsvarande dem, som ålegat honom i fredstid. Till sådan befattningshavare bör ersättningstillägg kunna utgå endast då Konungen så bestämmer.

Ersättningstilläggens inverkan på familjebidragen m. m.

De sakkunniga ha övervägt, om den nuvarande minimifordran för rätt till familjebidrag — nedsättning av arbetsförmågan med en tredjedel — borde mildras så att gränsen komme att sammanfalla med den av de sakkunniga föreslagna gränsen för rätt till ersättningstillägg vid invaliditet, nedsättning av arbetsförmågan med en fjärdedel. Som ett skäl för en sådan sänkning av minimifordran kunde anföras, att det även vid lägre invaliditetsgrader än $33\frac{1}{3}\%$ förekomme att skadans eller sjukdomens faktiska betydelse för förvärvsförmågan vore avsevärt större än som svarade mot den beräknade nedsättningen i arbetsförmågan. Å andra sidan kunde erinras, bland annat, att en ny hjälpform tillkommit genom arbetsvårdens införande och att även skadade med en invaliditetsgrad av 25 % eller något däröver skulle, om de sakkunnigas förslag bifölles, erhålla en icke oväsentlig förbättring genom de utan behovsprövning utgående ersättningstilläggen. De sakkunniga hade stannat för att föreslå att den berörda gränsen för rätt till familjebidrag borttogs för sådana skadade, som underginge omskolning, men bibehölles oförändrad i övrigt.

Familjebidragsnämndernas nuvarande befogenhet att i avvaktan på riks-försäkringsanstaltens beslut utgiva provisoriskt familjebidrag till skadade, som äro helt arbetsoförmögna, bör enligt de sakkunnigas mening utvidgas, så att provisoriskt bidrag må i avvaktan på anstaltens omprövning av ersättnings storlek utbetalas även i andra fall än då den skadade är arbetsoförmögen.

De sakkunniga ha vidare föreslagit vissa regler angående ersättningstilläggens inverkan på familjebidragens storlek. I motiveringen har härom anförts i huvudsak följande.

För livräntetagare med familjebidrag skulle de förordade ersättningstilläggen icke medföra en motsvarande förbättring av de sammanlagda förmånerna. Med nuvarande regler för familjebidragen komma dessa nämligen att minskas i samma mån som livräntan höjes, och nettoförbättringar skulle därför icke komma till stånd i andra fall än då familjebidraget är lägre än ersättningstillägget.

I och för sig är icke orimligt, att de nu ifrågavarande förbättringarna komma ensamstående ersättningstagare till godo i större omfattning än familjeförsörjare. De ensamstående ha nämligen, såsom framhållits i direktiven för utredningen, i relativt mindre grad fått del i de hittills genomförda förbättringarna av ersättningsgrunderna. Det måste emellertid framstå som föga tilltalande, att en förbättring av den ena förmånen, livräntan, skulle komma att elimineras genom en minskning av den andra, familjebidraget. Denna konsekvens kan förhindras genom föreskrift, att de nu ifrågavarande ersättningstilläggen icke skola tagas i betraktande vid den behovsprövning, som äger rum vid bestämmandet av familjebidrag. En sådan föreskrift är dock icke lämplig beträffande de ersättningstillägg, som skulle åstadkommas för vissa värnpliktiga genom uppräknig av den årliga arbetsförtjänsten. Dessa omräkningar äsyfta nämligen endast att jämställa vissa grupper av ersättningstagare med andra i jämförlig situation och böra icke få till resultat, att det sammanlagda beloppet av livränta och familjebidrag blir högre än för de sistnämnda grupperna. Vad beträffar de föreslagna särskilda tilläggen till vissa invalider och till efterlevande måste det avgörande vara, om de till familjeförsörjare nu utgående sammanlagda förmånerna kunna anses tillräckliga eller icke.

Exempel på vilka belopp som kunna utgå till familjeförsörjare i form av livränta, inklusive dyrtidstillägg, och familjepenning lämnas i bilaga till den preliminära utredningen. Av denna bilaga framgår t. ex., att en arbetsoförmögen värnpliktig i andra ersättningsklassen kan i form av livränta, dyrtidstillägg och familjepenning för hustru och två barn erhålla intill 231 kronor per månad i ortsgrupp 1, 252 kronor i ortsgrupp 2 och 273 kronor i ortsgrupp 3. Till dessa belopp kan komma bostadsbidrag med högst bostadskostnadens belopp. I samma ersättningsklass kunna de sammanlagda förmånerna till änka och två barn, om bostadskostnaden är 60, 75 och 120 kronor i respektive ortsgrupper, uppgå till högst 208, 237 och 296 kronor per månad. Familjepenning och bostadsbidrag må enligt 3 § andra stycket förordningen den 28 juli 1941 (nr 591) icke bestämmas till högre belopp än som tillhoppa med ersättningen från riks försäkringsanstalten motsvarar gängse arbetsinkomst för en person i den värnpliktiges vanliga yrke eller verksamhet. I övrigt gälla de av Kungl. Maj:t utfärdade reglerna för den normerade behovsprövningen.

De sakkunniga hålla före, att de föreslagna särskilda ersättningstilläggen till invalider och efterlevande böra till en väsentlig del men icke helt lämnas åsido vid behovsprövning för bestämmande av familjebidrag. Livränta jämte tillägg skulle för arbetsoförmögen värnpliktig i allmänhet utgöra 3 000, 3 300 och 3 600 kronor för år i de olika ortsgrupperna. Differentieringen mellan ortsgrupperna har föranletts av bostadskostnadernas olikhet. Av ersättningstilläggen torde som avdragsgill inkomst vid bestämmandet av familjebidrag böra räknas dels ett belopp, som motsvarar vanlig bostadskostnad för ensamstående i ortsgrupp 1, förslagsvis 300 kronor om året, dels de särskilda förhöjningarna i de båda högre ortsgrupperna. Avdragen skulle i så fall bestämmas till 300, 600 och 900 kronor om året för invalider i respektive ortsgrupper och 300 kronor om året för efterlevande. Det avdragsfria beloppet av ersättningstilläggen skulle komma att utgöra 684 kronor om året.

De nu angivna beloppen avse de fall då helt tillägg utgår, d. v. s. då den skadade är helt arbetsoförmögen eller de efterlevande uppbara livräntor med högsta sammanlagda beloppet. I övriga fall bör det avdragsfria beloppet nedsättas i proportion till livräntan.

Enligt de förordade reglerna skulle ersättningstilläggen för familjeförsörjarnas vidkommande delvis innebära en höjning av de sammanlagda förmånerna (med 684 kronor om året för helinvalider) och delvis träda i stället för de behovsprövade familjebidragen, som till vissa delar bekostas av kommunerna.

Vid tillämpning av den förenämnda regeln om begränsning av familjebidraget i fall, då de sammanlagda förmånerna eljest skulle överstiga gängse arbetsinkomst, bör hela ersättningstillägget tagas i betraktande.

På nu angivna grunder ha de sakkunniga föreslagit *dels* att de särskilda ersättningstilläggen för värnpliktiga skola vid bestämmande av familjebidrag föranleda avdrag enligt de om ersättningarna gällande reglerna, *dels* att övriga ersättningstillägg skola till vissa delar lämnas åsido vid behovsprövningen, nämligen intill 684 kronor om året för helinvalider och intill motsvarande lägre belopp för annan livräntetagare.

Enligt 7 § förordningen den 28 juni 1941 om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada, må bidrag skäligen nedsättas eller ock indragas, därest den skadade utan giltig anledning vägrar att antaga lämpligt arbete, som erbjudes honom, eller att underkasta sig erbjuden yrkesutbildning för förebyggande eller hävande av arbetsoförmågan. Enligt 21 § krigsfamiljebidragsförordningen kunde Konungen såsom villkor för erhållande av familjebidrag stadga skyldighet för familjemedlem att hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen anmäla sig såsom arbets sökande samt antaga lämpligt arbete i den mån sådant erbjödes, men föreskrifter om tillämpning av denna bestämmelse ha icke blivit utfärdade. Däremot har i ett ringa antal fall tillämpats ett stadgande i 22 § krigsfamiljebidragsförordningen, enligt vilket familjebidrag kunde nedsättas eller indragas, om familjemedlem utan giltig anledning lämnade arbetsanställning. Beslut härom skulle ofördröjligen underställas tillsynsmyndigheten och borde enligt 33 § krigsfamiljebidragskungörelsen (SFS 1942:984) avse endast viss tid, högst fyra veckor, efter vilken tid frågan om bidrag skulle upptagas till ny prövning. Bestämmelser av motsvarande innehåll ha intagits i nu gällande familjebidragsförordning och familjebidragskungörelse (SFS 1946:99 och 101).

De sakkunniga ha ansett, att en mot förstnämnda författningsrum svarande bestämmelse borde införas beträffande de av de sakkunniga föreslagna ersättningstilläggen. Ersättningstillägg till invalider skulle således kunna nedsättas efter vad som provas skäligt eller ock helt indragas, för den händelse den skadade vägrar att antaga lämpligt arbete, som erbjudes honom, eller att underkasta sig erbjuden yrkesutbildning för förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga. I motiveringen ha de sakkunniga i denna fråga anfört bland annat följande.

Genom den s. k. arbetsvärden ha åtgärder träffats för att bereda de under militärtjänstgöring skadade utkomst genom eget arbete. För den händelse

en ersättningstagare emellertid avvisar sådana lämpliga arbetstillfällen eller sådan yrkesutbildning, som arbetsvårdsmyndigheten erbjuder honom, synes det icke vara opåkallat att detta under vissa förutsättningar kan föranleda någon minskning av ersättningen. Enligt de sakkunnigas mening torde böra föreskrivas, att de föreslagna särskilda ersättningstilläggen till skadade, vilkas arbetsförmåga är nedsatt med en fjärdedel eller mera, skola kunna nedsättas eller indragas under de förutsättningar som gälla för tillämpning av stadgandet i 7 § förordningen den 28 juni 1941. Fråga härom bör av riksförsäkringsanstalten upptagas till prövning, om arbetsvårdsmyndigheten anser skäl därtill föreligga. Alla rimliga hänsyn böra givetvis tagas till skadans fysiska och psykiska verkningar och till den skadades förhållanden i övrigt.

Statens arbetsmarknadskommission har ansett, att familjebidrag borde kunna oberoende av invaliditetsgraden utgå i de av de sakkunniga avsedda omskolningsfallen men även i ytterligare fall. På angivna skäl har kommissionen funnit den lämpligaste lösningen vara, att tillsynsmyndigheten erhöles rätt att, där synnerliga skäl därtill vore för handen, medgiva att familjebidrag finge för viss av myndigheten bestämd tid utgå utan hinder därav, att arbetsförmågan icke vore nedsatt med en tredjedel.

De av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna till motverkande av tendensen från skadades sida att undandraga sig arbetsvård och att genom ersättningar skaffa sig försörjning i fall, då de skulle kunna försörja sig med eget arbete, ha hälsats med tillfredsställelse av *chefen för försvarsstaben*, vilken framhållit, att exempel på en sådan tendens uppgivits ha förekommit redan med nuvarande förmåner.

Departements-
chefen.

Enligt de sakkunnigas förslag skola ersättningstilläggen i viss utsträckning lämnas åsido vid behovsprövning för bestämmande av familjebidrag. Vid den s. k. normerade behovsprövningen skulle gälla, att avdrag för ersättningstillägg vid helinvaliditet göres med det belopp, varmed tillägget överstiger 684 kronor för år räknat, och att avdrag i andra fall göres med motsvarande lägre belopp. Härigenom skulle ersättningstilläggen för familjeförsörjarnas del komma att delvis innebära en höjning av de sammanlagda förmånerna (med 57 kronor i månaden vid helinvaliditet) och delvis träda i stället för de behovsprövade familjebidragen, som till vissa delar bekostas av kommunerna. Detta förslag synes mig lämpligt. Såsom närmare kommer att framgå av specialmotiveringen förutsätter jag emellertid, att Kungl. Maj:t skall äga utfärda erforderliga bestämmelser i dessa frågor.

Vad de sakkunniga anfört rörande grunderna för utgivande av familjebidrag synes kunna förordas. I enlighet med arbetsmarknadskommissionens förslag bör dock tillsynsmyndigheten, då synnerliga skäl därtill äro, äga medgiva, att familjebidrag för viss bestämd tid må utgå utan hinder av att den skadades arbetsförmåga icke är nedsatt med en tredjedel.

Även de sakkunnigas förslag om möjlighet till nedsättning av ersättnings-tillägg åt skadad, vilken vägrar antaga lämpligt arbete som erbjudes honom eller att underkasta sig erbjuden yrkesutbildning, kan jag biträda. Den föreslagna bestämmelsen kan icke väntas bli av praktisk betydelse annat än i helt speciella undantagsfall. Såsom de sakkunniga förutsatt bör fråga om tillämpning av detta stadgande upptagas till prövning allenast om arbetsvårdsmy-

digheten anser skäl därtill föreligga, och alla rimliga hänsyn böra givetvis tagas till skadans fysiska och psykiska verkningar och till den skadades förhållanden i övrigt.

Frågor angående större hänsynstagande till omständigheterna i enskilda fall.

Enligt direktiven ha *de sakkunniga* haft att överväga, bland annat, dels om förbättringar borde ske genom allmänt verkande bestämmelser eller genom prövning i varje särskilt fall eller genom en kombination av dessa system, dels om icke betingelser kunde skapas för en ur individens synpunkt i ersättningshänseende mjukare övergång från en högre invaliditetsgrad till en lägre. Efter att ha erinrat om att andra lagutskottet i förenämnda utlåtande framhållit som en brist i de gällande ersättningsbestämmelserna, att hänsyn icke kunde i erforderlig utsträckning tagas till omständigheterna i varje särskilt fall, ha de sakkunniga anfört i huvudsak följande.

Genom att ersättningarna utbyggts med familjebidrag föreligger redan inom det nuvarande ersättningssystemet åtskilligt utrymme för en anpassning av förmånerna efter ersättningsstagarens ekonomiska ställning och särskilda behov. Av betydelse är ej minst, att en individuellt avpassad hjälp kan erhållas till de mycket olika bostadskostnaderna. Vidare äro familjebidragen så utformade, att de kunna verka utjämnande i sådana fall, då den beräknade invaliditetsgraden icke motsvarar den faktiska nedsättningen av den skadades förmåga att bereda sig inkomst av förvärvsarbete. En gift värnpliktig i andra ersättningsklassen, som fått sin arbetsförmåga nedsatt med 60 % men icke har möjlighet att ekonomiskt utnyttja den kvarstående arbetsförmågan, kan erhålla lika stora sammanlagda förmåner som en helinvalid. En värnpliktig med en beräknad invaliditetsgrad av 40 % kan komma upp till nästan lika stora sammanlagda förmåner. Genom den under år 1945 igångsatta arbetsvårdsverksamheten ha nya möjligheter öppnats för tillgodoseende av särskilda hjälpbehov.

Erfarenheterna från Kungafondens verksamhet giva emellertid vid handen, att en i fria former bedriven hjälpverksamhet utgör ett värdefullt komplement till de reguljära hjälpåtgärderna. Dessa måste enligt sakens natur regleras av bestämmelser, som utformats med hänsyn till de mera normala fallen och som därför bli i viss mån schematiska. Den mest ändamålsenliga metoden att utbygga de nuvarande hjälpformerna med en av allmänna medel bekostad, av mer eller mindre stela författningsbestämmelser obunden supplementärhjälp torde vara, att Kungafonden tilldelas ett anslag av statsmedel.

Därest ersättningarna förbättras på sätt de sakkunniga i det föregående förordat, kommer behovet av individuellt bestämd supplementärhjälp givetvis att bli mindre än hittills. Individuella hjälpbehov av skilda slag komma dock otvivelaktigt att kvarstå.

Enligt vad de sakkunniga inhämtat kan den insamling av medel från allmänheten, varmed Kungafondens verksamhet hittills finansierats, numera betraktas som i stort sett avslutad. Kungafonden måste därför för sin fortsatta verksamhet väsentligen lita till fondens ränteavkastning och i den mån denna ej förslår minska sin kapitaltillgång i sådan omfattning, att fondens verksamhet på längre sikt skulle äventyras.

Då behov av hjälp från Kungafonden till beredskapsskadade och deras efterlevande måste komma att kvarstå för många år framåt, vilja de sakkunniga i princip förorda, att Kungafonden tilldelas behövt anslag av statsmedel.

De sakkunniga ha emellertid icke ansett sig böra framlägga något förslag angående den lämpliga storleken av anslaget. Frågan härom torde böra upptagas till undersökning sedan beslut fattats om ersättningstilläggens storlek. De sakkunniga hålla emellertid för troligt, att det erforderliga årliga tillskottet till fonden icke behöver uppgå till mer än några få procent av de reguljära ersättningarnas sammanlagda belopp. Enligt verkställda kostnadsberäkningar torde de reguljära ersättningarnas totalbelopp under nästa budgetår, inklusive de föreslagna ersättningstilläggen men exklusive familjebidragen, kunna uppskattas till i runt tal 8 miljoner kronor. Om behovet av bidrag till Kungafonden antages motsvara omkring 2 % härav, skulle bidraget komma att utgöra omkring 150 000 kronor.

Vad beträffar grunderna för invaliditetsbedömningen ha de sakkunniga med hänsyn till den invecklade beskaffenheten av hithörande spörsmål funnit skäl icke föreligga att i förevarande sammanhang uppställa nya regler i detta hänseende.

Försvarets civilförvaltning har anslutit sig till de sakkunnigas uppfattning om behovet av en i fria former bedriven hjälpverksamhet. Med hänsyn till storleken av stiftelsen Kungafondens tillgångar har civilförvaltningen emellertid ansett, att fondens medel i första hand borde utnyttjas och att frågan om statsbidrag till här ifrågavarande hjälpverksamhet borde upptagas till särskild prövning när medlen förbrukats. Behovet borde då lättare kunna överblickas och även ur budgetteknisk synpunkt syntes vissa fördelar kunna därigenom ernås.

Statskontoret har ifrågasatt, huruvida Kungafonden borde, sedan insamlingen av medel från allmänheten vore i stort sett avslutad, tänkas bedriva fortsatt verksamhet på längre sikt. Det syntes statskontoret mera ändamålsenligt, att fonden konsumerade de insamlade medlen till stadgeenliga ändamål, och att staten därefter i lämpliga former fortsatte verksamheten, i den mån behov därav kunde föreligga. Under hänvisning härtill avstyrkte statskontoret, att statsmedel ställdes till förfogande i form av bidrag till fonden.

Styrelsen för stiftelsen Kungafonden har sedermera i skrivelse den 31 mars 1946, under åberopande bland annat av vad de sakkunniga anfört, hemställt, att såsom bidrag till den genom stiftelsen bedrivna verksamheten måtte för budgetåret 1946/47 anvisas ett anslag av 150 000 kronor. I skrivelsen har upplysts, att fonden vid utgången av år 1945 disponerade en behållning av i runt tal 3 200 000 kronor.

Departementschefen. Vad de sakkunniga anfört bekräftar, att det även efter den i det föregående tillstyrkta förbättringen av de författningsenligt utgående ersättningarna kommer att föreligga behov av en individuell hjälpverksamhet i friare former. De sakkunniga ha med hänsyn härtill i princip uttalat sig för att stiftelsen Kungafonden tilldelas anslag av statsmedel. I likhet med ett par remissmyndigheter finner jag det tveksamt, om statsbidrag bör anvisas så länge medel stå till förfogande inom Kungafonden. I vart fall bör med frågans bedömande anstå till dess en tids erfarenhet vunnits rörande verkningarna av de nya ersättningsbestämmelserna. Fondens nuvarande tillgångar synas medgiva ett fullföljande av verksamheten under relativt lång tid.

Frågor angående utvidgning av ersättningsrätten.

De sakkunniga ha även upptagit till behandling vissa spörsmål angående ersättningsrättens omfattning. Härom har anförts följande.

De år 1944 genomförda ändringarna i 1927 års militärsättningsförordning (SFS 1944: 316) inneburo bland annat, att rätten till ersättning på grund av olycksfall under permission eller annan ledighet utvidgades. De nya bestämmelserna äro främst av betydelse beträffande olycksfall under sådan färd till eller från tjänstgöringen, som föranledes av och står i omedelbart samband med permission eller annan ledighet. Tidigare kunde ersättning på grund av sådant olycksfall utgivas endast under vissa speciella förutsättningar.

Enär de nya bestämmelserna icke äga tillämpning beträffande olycksfall som inträffat före deras ikraftträdande den 1 juli 1944, kan flertalet under beredskapstillståndet inträffade olycksfall av här ifrågavarande slag icke föranleda ersättning. Enligt de sakkunnigas mening föreligga starka skäl för ersättningsrätt i dylika fall. I fråga om beredskapstjänstgöringen kan med ännu större rätt än beträffande fredstjänstgöring hävdas, att permission och tjänstledighet icke bör betraktas blott som den enskildes egna angelägenhet utan som en ur tjänstesynpunkt värdefull vila och rekreation. Vidare är att beakta, att beredskapsförbanden ofta varit så förlagda, att ledigheten knappast kunnat utnyttjas utan längre eller kortare resor. I vissa fall har orsaks-sammanhanget mellan förläggningens läge och olycksfallet framträtt särskilt skarpt, t. ex. då skadan inträffat under och i följd av färd från skärgårdsförläggning till fastlandet båtledes eller vintertid över isen. De sakkunniga anse motiverat, att möjlighet öppnas för en tillämpning av de nya bestämmelserna å sådana olycksfall, som inträffat under beredskapstjänstgöring före den 1 juli 1944.

Enligt 19 § i förordningen skall sjukdom, som yppats under militärtjänstgöring utan att vara förorsakad av olycksfall, anses vara ådragen under tjänstgöringen, om skälig anledning ej finnes att antaga att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstgöringen och att denna icke väsentligen bidragit därtill. Innebörden av detta stadgande kan anses vara, att samband mellan tjänstgöringen och sjukdomen presumeras föreligga och att starka skäl måste förebringas mot ett dylikt samband för att ersättning skall förvägras. Beträffande sjukdom, som yppats först efter tjänstgöringens slut, kräves däremot för rätt till ersättning, att tjänstgöringen skäligen kan antagas hava väsentligen bidragit till sjukdomen.

De sakkunniga dela den av andra lagutskottet i utlåtande år 1943 (nr 24) uttalade uppfattningen, att nämnda bestämmelser rörande krav på kausal-sammanhang mellan tjänstgöring och sjukdom tillämpas på ett för de insjuknade gynnsamt sätt. Att gränsfall uppkomma ligger i sakens natur. Detta skulle bli fallet även om bestämmelserna på ett eller annat sätt modifierades. Enligt vad de sakkunniga inhämtat har under senare år en uppmjukning av praxis ägt rum i fråga om vissa sjukdomar, beträffande vilkas utveckling eller försämring de medicinska auktoriteterna tidigare varit mindre böjda för att räkna med militärtjänstgöringen såsom en orsaksfaktor av betydelse. Detta synes kunna utgöra ett skäl för att vissa äldre fall upptagas till nytt bedömande i likhet med vad de sakkunniga förordlat beträffande olycksfall under permissions- och tjänstledighetsresor m. m. Vidare är att beakta, att riksdagen i vissa fall beslutat om ersättning i anledning av sjukdom, som vederbörande myndigheter funnit icke berättiga till ersättning enligt de gällande bestämmelserna. Med hänsyn till vad sålunda förekommit förtjänar övervägas, om en mera reguljär omprövning av vissa gränsfall bör äga rum.

Antalet under beredskapen anmälda skadefall, som funnits icke vara ersättningsberättigande, torde överstiga 9 000. Något mer än hälften torde utgöras av olycksfall. En genomgång av olycksfallsärendena och omprövning av permissions- och tjänstledighetsfallen kan i vissa fall försvåras därav, att uttömmande upplysningar i de avseenden, som äro av betydelse enligt de nya bestämmelserna, icke föreligga och nu icke stå att erhålla. I stort sett torde emellertid en omprövning av dessa ärenden icke behöva bli särdeles vanskelig eller arbetskrävande. Detta måste däremot bli fallet i fråga om sjukdoms- ärendena. Därest omprövningen emellertid begränsas till att avse de fall, där föreliggande handlingar giva anledning till antagande att arbetsförmågan fortfarande kan vara nedsatt i sådan grad som för rätt till ersättning förutsättes, torde arbetet icke behöva bli mera omfattande än som kan anses vara motiverat med hänsyn till ersättningsfrågans betydelse för de därav berörda.

De sakkunniga ha med hänsyn till vad sålunda anförts förordnat en allmän omprövning med syfte att åstadkomma jämställdhet i ersättningshänseende mellan de vid olika tidpunkter under försvarsberedskapen skadade och insjuknade. Vidare borde enligt de sakkunnigas mening ersättningsrätt kunna medgivas i sådana fall, som i utpräglad grad ha karaktären av gränsfall.

Rätten till ersättning i anledning av sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, är enligt 1927 års militärsättningsförordning underkastad särskilda preskriptionsbestämmelser. Enligt 23 § i förordningen är ersättningsrätten förverkad, om den icke blivit på visst sätt bevakad inom en tid av tre år, räknat från tjänstgöringens eller anställningens upphörande eller från den senare tidpunkt, då sjukdomen yppades, eller, där fråga är om dödsfallsersättning, från det döden inträdde. Fråga om jämkning i ersättning må enligt 22 § icke väckas sedan tre år förflutit från det ersättningen bestämdes.

De sakkunniga ha härom närmare anført följande.

Nämnda bestämmelser i 1927 års militärsättningsförordning ha ansetts påkallade med hänsyn till att stora svårigheter kunna möta för ersättningsfrågans prövning därest anspråk på ersättning framställes först lång tid efter sjukdomens yppande eller, där fråga är om jämkning, först lång tid efter församlingens inträdande. Ersättningsrätten förloras emellertid även om samband mellan militärtjänstgöringen och sjukdomen ostridigt föreligger. Jämkningsbestämmelsen är enligt uttalande av försäkringsrådet tillämplig också i sådana fall då ersättning utgått viss tid och därefter upphört på grund av inträdd förbättring i hälsotillståndet. Härav följer, att en person, som uppburit ersättning viss tid för en under militärtjänstgöring ådragen sjukdom men därefter känt sig frisk ett antal år, kan förlora rätten till att erhålla fortsatt ersättning vid framdeles inträffande recidiv. I ett år 1943 avgivet yttrande över då föreliggande förslag till revision av förordningen ifrågasatte försäkringsrådet ett upphävande av bestämmelserna i 22 och 23 §§. Enligt vad de sakkunniga inhämtat, kommer denna fråga att upptagas vid socialvårdskommitténs översyn av förordningen. För närvarande kan undantag från nämnda bestämmelser göras endast med riksdagens medgivande i varje särskilt fall. I avvaktan på de ändrade bestämmelser, som torde vara att vänta, bör enligt de sakkunnigas mening möjlighet öppnas för ett enklare dispensförfarande. Denna möjlighet torde böra stå öppen även för andra än de under beredskaps-tjänstgöring skadade.

På grund av det anförda ha de sakkunniga föreslagit, att Kungl. Maj:t skall utverka riksdagens bemyndigande

dels att besluta om ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med grunderna i 1927 års militärsättningsförordning i anledning av olycksfall, som under tiden från och med den 3 september 1939 till och med den 30 juni 1944 inträffat under permission eller annan ledighet från militärtjänstgöring, ävensom i anledning av sjukdom, där denna enligt numera tillämpade bedömningsprinciper kan anses vara ådragen under militärtjänstgöring efter den 2 september 1939 eller där grundad anledning eljest påtagligen finnes för antagande att sådant orsakssamband med militärtjänstgöring kan föreligga,

dels att medgiva undantag från vad i 22 och 23 §§ av förordningen är föreskrivet.

Beträffande prövningen av hithörande ersättningsfrågor ha de sakkunniga anfört, att Kungl. Maj:t borde kunna uppdraga åt riksförsäkringsanstalten att besluta om ersättning i de fall där anstalten funne förutsättning härför föreligga enligt nu gällande bestämmelser eller bedömningsprinciper. Tveksamma fall borde avgöras av Kungl. Maj:t efter förslag av riksförsäkringsanstalten och yttrande av försäkringsrådet. De åsyftade medicinska gränfallen borde upptagas till prövning endast efter därom gjord framställning eller då anledning härtill eljest framkomme, dock att Kungl. Maj:t borde, om så skulle visa sig lämpligt, kunna uppdraga åt riksförsäkringsanstalten att verkställa en systematisk genomgång även av dessa fall.

Med rätt till ersättning i nu avsedda fall skall enligt de sakkunnigas förslag följa rätt till familjebidrag enligt de för reguljära fall gällande grunderna.

Försvarets civilförvaltning har beträffande den föreslagna retroaktiva tillämpningen av bestämmelserna angående skadefall under permission m. m. anfört, att för en dylik utvidgning av ersättningsrätten onekligen talade, förutom billighetsskäl, den omständigheten att permissionsresor under beredskapstiden varit av en helt annan art än under fredsförhållanden. Civilförvaltningen kunde dock icke underlåta att framhålla, att avgörandet av dylika frågor i åtskilliga fall antagligen omöjliggjordes av bristande upplysningar rörande de omständigheter, under vilka skadefallen inträffat. Mot den föreslagna uppmjukningen av preskriptionsbestämmelserna hade civilförvaltningen icke något att erinra.

Statskontoret har ansett, att de sakkunnigas förslag angående omprövning av redan avgjorda fall måste väcka principiella betänkligheter och föranleda invändningar av praktisk art med hänsyn till svårigheten att numera åstadkomma tillförlitlig utredning av fallen. Särskilt borde de legala avslagsanledningarna i permissions- och tjänstledighetsfallen ha framträtt så klara, att någon utredning av de förhållanden i övrigt, som skolat vara av betydelse för ersättningsfrågans bedömande, icke kommit till stånd. Man måste även räkna med att ersättningsanspråk tidigare ej framställt av sådan anledning, varför åtskilliga nyanmälningar av fall från tiden före den 1 juli 1944 kunde väntas inkomma, därest de sakkunnigas förslag godtoges. En omprövning av redan avgjorda sjukdomsärenden på så lösa grunder som en uppmjukning av praxis måste enligt statskontorets mening undvikas. Därest förslaget i denna del icke ansåges böra helt avbörjas, borde dock vissa påtagliga och i detalj

fixerade omständigheter angivas såsom förutsättningar för en omprövning. Hade det tidigare beslutet meddelats av försäkringsrådet, borde det ankomma på rådet eller Kungl. Maj:t att besluta om en eventuell omprövning. Beträffande den av de sakkunniga ifrågasatta omprövningen av vissa medicinska gränsfall ville statskontoret anföra, att militärersättningsförordningen icke droge någon distinkt gränslinje kring de ersättningsberättigande sjukdomsfallen utan att det snarare vore fråga om ett gränsområde, inom vilket de tillämpande myndigheterna bedömt kravet på kausalsammanhang mellan tjänstgöring och sjukdom i överensstämmelse med förordningens anda på ett för de insjuknade gynnsamt sätt. Vad de sakkunniga syftat till med förslaget i denna del måste under sådana omständigheter vara dunkelt. Hur gränsen än tänktes dragen måste alltid gränsfall förekomma och en omprövning av gränsfallen i ensidig riktning därför innebära en förskjutning av gränsområdet så, att nya fall komme att räknas dit. Statskontoret ställde sig helt avvisande till förslaget i denna del och ville ånyo understryka kravet på klara kriterier för rätten att ompröva tidigare frågor. Genom radio och press ävensom på andra vägar kunde nyheten om statsmakternas blivande beslut i ämnet beräknas bliva känd för praktiskt taget alla därav intresserade. På grund härav syntes den omprövning, som eventuellt medgäves, böra göras beroende av framställning från vederbörande skadelidande. Detta skulle medföra en förenkling i det administrativa arbetet, då en genomgång av alla avslagna ärenden därigenom skulle undvikas. Under alla omständigheter syntes en tid böra fastställas, inom vilken ansökningar om förnyad prövning skulle vara ingivna eller nya anmälningar gjorda om skadefall under den av de sakkunniga angivna tidsperioden.

Försäkringsrådet har beträffande det av de sakkunniga föreslagna bemyndigandet för Kungl. Maj:t att besluta om ersättning för skada under permission m. m. anført, att det icke otvetydigt framginge vilka fall som åsyftats men att rådet förutsatte, att bemyndigandet skulle avse alla olycksfall under beredskapstiden, som icke kunnat ersättas på grund av den äldre lydelsen av 2 § militärersättningsförordningen men som skulle ha ersatts, därest stadgandets nya lydelse varit gällande vid tidpunkten för skadan. Rådet ifrågasatte, om icke, förutom olycksfall, även sjukdomsfall, som kunde vara att hänföra exempelvis till sådana resor, varom i 2 § militärersättningsförordningen vore fråga, borde inbegripas under bemyndigandet.

Försäkringsrådet har även ingått på en närmare granskning av de sakkunnigas nu ifrågavarande förslag i övrigt. Ur försäkringsrådets yttrande i denna del torde här böra intagas följande.

I anledning av de sakkunnigas förslag rörande omprövning av frågor om ersättning i anledning av sjukdom, som icke föranletts av olycksfall, där sjukdomen enligt numera tillämpade bedömningsprinciper kunde anses ådragen under beredskapstjänstgöring, har försäkringsrådet framhållit, att de ändrade bedömningsprinciperna även kunnat gå i en för den sjuke ofördelaktig riktning. Vidare kunde anmärkas, att icke endast sjukdomar utan även olycksfallsskador varit föremål för ändrade bedömningsprinciper. Sålunda hade försäkringsrådet beslutat, att vid bedömandet av invaliditeten vid amputationer å extremiteter vissa procentsatser skulle tjäna till ledning. Dessa procentsatser hade dels höjts och dels sänkts i förhållande till tidigare gällande.

Försäkringsrådet har anfört, att den föreslagna formen för ifrågasatta åtgärder, nämligen bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta om ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med grunderna i militärsättningsförordningen, syntes komma att medföra, att skaderegleringen i de sålunda beslutade fallen komme att undandragas försäkringsrådets prövning. Ersättning i förevarande fall syntes vidare böra utgå enligt grunderna i militärsättningsförordningen och icke endast i huvudsaklig överensstämmelse med dessa grunder. I betänkandet hade icke klarlagts vilken begränsning som avsåges med sistnämnda uttryck. För likformighetens skull syntes riktigast, att skaderegleringen även i dessa fall liksom i övriga fall enligt militärsättningsförordningen och i förslaget om ersättningstillägg avsedda fall kunde bli föremål för försäkringsrådets prövning även om härigenom en kanske icke obetydlig ökning av rådets arbetsböda kunde bli följden. Förverkligandet av de föreslagna åtgärderna kunde i stort sett anses innebära, att 1944 års övergångsbestämmelser om än i begränsad omfattning ändrades. Med hänsyn till det anförda syntes en annan form för åtgärdernas vidtagande än den föreslagna böra komma i fråga. Bestämmelser i ämnet syntes böra utfärdas i särskild förordning.

Beträffande de sakkunnigas förslag rörande omprövning av vissa gränsfall, vilka gällt frågan om samband mellan viss sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall, och beredskapstjänstgöringen, och utan att det varit fråga om ändrade bedömningsprinciper, har försäkringsrådet framhållit, att ersättning redan enligt nu gällande bestämmelser bort utgå i de fall, där grundad anledning påtagligen funnits för antagande, att orsakssamband kunnat föreligga mellan viss sjukdom och militärtjänstgöringen. Därest de sakkunniga åsyftade, att ersättning skulle kunna utgå även där förutsättning härför icke förelåge enligt nu gällande bestämmelser, syntes detta mål alltså icke kunna vinnas genom det av de sakkunniga föreslagna bemyndigandet såsom det formulerats. Försäkringsrådet hade funnit sig icke böra tillstyrka förslaget i denna del. Skulle det likväl anses påkallat, att den föreslagna prövningen komme till stånd, syntes detta böra ske på annat sätt än som föreslagits. För att uppnå större enhetlighet syntes man i stället böra förfara så, att för de beredskapstjänstgörandes del frågan om samband mellan beredskapstjänstgöring och under tjänstgöringen yppad sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall, bedömdes enligt en efter vidare grunder avfattad bestämmelse än den nu i 19 § militärsättningsförordningen gällande, utan att dock kravet på orsakssamband mellan sjukdomen och tjänstgöringen helt eftergäves. Ett sådant stadgande kunde exempelvis ha den innebörden, att sjukdomen ansåges ådragen under beredskapstjänstgöring, därest sjukdomen yppats under tjänstgöringen samt det icke måste anses, att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstgöringen och att denna icke väsentligen bidragit till sjukdomen. En ännu vidare formulering skulle exempelvis vara att föreskriva, att sjukdom, som yppats under beredskapstjänstgöring, skulle anses ådragen under tjänstgöringen, därest det icke måste anses uteslutet, att tjänstgöringen (väsentligen) bidragit till sjukdomen. Av sistnämnda formulering skulle exempelvis följa, att en under tjänstgöringen yppad blindtarmsinflammation alltid skulle ersättas, när det näppeligen kunde sägas, att det vore uteslutet, att tjänstgöringen bidragit till sjukdomen. Emellertid borde även framhållas, att en långt driven uppmjukning av kraven på samband mellan sjukdom och tjänstgöring komme att medföra, att hittillsvarande i icke obetydlig omfattning tillämplad praxis att begränsa ersättningstidens längd, vilket exempelvis skedde beträffande magsår och schizofreni, icke vidare syntes kunna upprätthållas. En åtgärd som den nu diskuterade skulle innebära en omprövning efter nya sambandsregler av alla hittills anmälda, icke godkända sjukdoms-

fall under beredskapstjänstgöring ävensom prövning av sjukdomsfall under beredskapstjänstgöring, som ännu ej på grund av utebliven anmälan eller andra orsaker varit föremål för bedömande. Det syntes icke böra ankomma på Kungl. Maj:t att pröva alla dessa fall. Förstahandsprövningen borde ankomma på riksförsäkringsanstalten och anstaltens beslut i ersättningsfrågan borde sedan på vanligt sätt kunna komma under försäkringsrådets bedömande. På grund därav syntes det vara lämpligt, att bestämmelser i ämnet utfärdades i en förordning. Det förtjänade påpekas, att en om- eller nyprövning av sjukdomsfall under beredskapstjänstgöring efter en här diskuterad ändrad lydelse av 19 § militärsättningsförordningen skulle göra särskilda regler för prövning av ersättningsfall med hänsyn till praxisändring överflödiga.

Riksförsäkringsanstalten har tillstyrkt den av de sakkunniga föreslagna utvidgningen av rätt till ersättning vid olycksfall under permission eller annan tjänstledighet. Vidkommande utvidgad ersättningsrätt vid sjukdom, som icke föranletts av olycksfall, och dispens från bestämmelserna i 22 och 23 §§ militärsättningsförordningen har anstalten anfört följande.

Avgörandet huruvida samband mellan militärtjänstgöring och sjukdom föreligger är i regel beroende på ett flertal olika faktorer och bland dem givetvis icke minst den medicinska sakkunskapens kännedom om sjukdomars uppkomstsätt och yttre faktorerers inverkan härvidlag. Det är då naturligt, att allt efter den medicinska utvecklingens gång ändring kan komma att ske tid efter annan i de grunder, efter vilka sambandsfrågorna enligt militärsättningsförordningen bedömas.

Till följd härav har under senare år en viss ändring av bedömningsprinciperna i extensiv riktning gjort sig gällande i avseende å vissa sjukdomsgrupper, nämligen kirurgisk tuberkulos, vissa ryggåkommor samt magsjukdomar. De senare sakna dock i detta sammanhang betydelse, enär ersättning härför i regel icke utgives under mer än omkring fyra månaders sjukdomstid. I fråga om övriga sjukdomar anser riksförsäkringsanstalten icke, att någon principiell ändring av bedömningsgrunderna förekommit.

Riksförsäkringsanstalten har intet att erinra mot en systematisk genomgång och omprövning av de fall, där anstalten anser, att principiell ändring av bedömningsgrunderna förekommit. Anstalten vill dock framhålla, att åtskilliga av dessa fall torde ha varit föremål för försäkringsrådets avgörande. Enligt riksförsäkringsanstaltens förmenande är det icke lämpligt, att anstalten upptager dessa av försäkringsrådet avgjorda fall till ny prövning. Riksförsäkringsanstalten vill därför föreslå, att dessa ärenden antingen upptagas av försäkringsrådet direkt till ny behandling eller avgöras av Kungl. Maj:t.

Riksförsäkringsanstalten har — såsom även vitsordats av andra lagutskottet år 1943 och nu senast av de sakkunniga — tillämpat bestämmelserna i 19 § i militärsättningsförordningen på ett för den enskilde gynnsamt sätt.

Likväl kunna givetvis förekomma ärenden, vilka i mer eller mindre utpräglad grad kunna betraktas såsom gränsfall. En systematisk genomgång av avslagsärendena och omprövning av därvid framkomna gränsfall skulle bliva synnerligen vanskelig och arbetskrävande. Med hänsyn till den liberala tolkning, som tillämpats av riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet, håller anstalten före, att de ärenden av nu ifrågavarande art, vilka skulle kunna föranleda ersättning, endast utgöra ett relativt fåtal. På grund härav böra enligt riksförsäkringsanstaltens förmenande dessa ärenden upptagas till omprövning endast efter därom gjord framställning eller då anledning härtill eljest framkommer. Avgörandet av dessa ärenden torde böra läggas hos Kungl. Maj:t. En systematisk genomgång av berörda ärenden bör enligt riksförsäk-

ringanstaltens mening endast ske för den händelse erfarenheten av de efter framställning eller eljest upptagna fallen skulle giva anledning härtill.

Riksförsäkringsanstalten vill härutöver framhålla, att även en på angivet sätt begränsad omprövning av äldre fall kräver högt kvalificerad personal med ingående kännedom om gällande praxis på hithörande område. Då chefen för tredje skaderegleringsbyrån, å vilken byrå nu ifrågavarande ärenden handläggas, och den å byrån tjänstgörande extra ledamoten icke vid sidan av dem eljest åliggande uppgifter kunna handlägga berörda omprövningsärenden, torde det bliva nödvändigt att för handläggningen av dessa ärenden under viss tid förordna ett antal extra ledamöter. Därjämte torde komma att erfordras utökning av byråns amanuens- och biträdespersonal.

De sakkunnigas förslag i fråga om ett enklare dispensförfarande, då ersättningsrätten förverkats på grund av bestämmelserna i 22 och 23 §§ militärsättningsförfordningen, vill riksförsäkringsanstalten slutligen livligt tillstyrka.

En reservant inom riksförsäkringsanstalten, e. o. byråchefen Källström, har anfört, att han beträffande frågan om utvidgning av ersättningsrätten måste motsätta sig ett frångående av principen, att lagstiftning icke borde givas tillbakaverkande kraft. Möjligen skulle med hänsyn till beredskaps-tjänstgöringens karaktär avsteg kunna göras från nämnda princip i så mån, att den år 1944 gjorda ändringen i 2 § militärsättningsförfordningen utsträcktes till att avse även ersättningsanspråk på grund av olycksfall före den 1 juli 1944. Svårigheter syntes emellertid komma att möta vid omprövning av dylika ärenden. Därest statsmakterna emellertid skulle finna skäligt att fatta beslut om utvidgning av ersättningsrätten trots de principiella betänkligheter, som måste möta gentemot sakkunnigförslaget i denna del, vore det av anstalten framlagda förslaget att förorda.

De sakkunnigas förslag innebär, att Kungl. Maj:t skulle utverka riksdagens bemyndigande att besluta angående ersättning i anledning av vissa skade- och sjukdomsfall, som vid den reguljära prövningen befunnits icke vara ersättningsberättigande. Bemyndigandet skulle avse dels skador, som mellan den 2 september 1939 och den 1 juli 1944 inträffat vid permission eller tjänstledighet under sådana omständigheter som enligt numera gällande bestämmelser föranleda rätt till ersättning, dels vissa sjukdomar, beträffande vilka bedömningsprinciperna utvecklats i för de ersättnings sökande gynnsam riktning, dels ock sjukdomar i andra fall, som i utpräglad grad haft karaktären av gränsfall. Ersättning har icke ansetts böra utgå för tid före de nu ifrågavarande författningsbestämmelsernas ikraftträdande. I vissa remissyttranden ha uttalats betänkligheter, delvis av principiell art, mot att redan avgjorda ersättningsfrågor på detta sätt skulle göras till föremål för förnyad prövning. Dessa betänkligheter gälla i främsta rummet de ifrågasatta omprövningarna av sjukdomsärenden. Vad angår de av de sakkunniga åberopade permissions- och tjänstledighetsfallen kan jag redan nu ansluta mig till förslaget, att dessa fall göras till föremål för omprövning. Innan slutlig ställning toges till de sakkunnigas förslag beträffande omprövning av sjukdomsärenden torde däremot en undersökning böra göras inom riksförsäkringsanstalten angående för-

*Departements-
chefen.*

utsättningarna för en sådan omprövning. Jag har för avsikt att föranstalta om en dylik undersökning. Det synes mig emellertid lämpligt att Kungl. Maj:t utverkar det avsedda bemyndigandet, vilket synes böra tagas i anspråk om och i den mån nämnda undersökning visar, att så bör ske. Erforderligt utrymme för en eventuell omprövning av utpräglade medicinska gränsfall torde erhållas, om bemyndigandet i denna del får avse fall där grundad anledning finnes för antagande att orsakssamband med militärtjänstgöringen kan föreligga. Jag förutsätter, att beslutanderätten må i lämplig utsträckning överlämnas till försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten.

Liksom de sakkunniga finner jag det vara lämpligt, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att medgiva dispens från de i 23 § av 1927 års militärsättningsförordning intagna bestämmelserna om särskild preskriptionstid i fråga om ersättning för sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall. Stadgandet i 22 §, enligt vilket jämkning i sådan ersättning icke må väckas efter viss tids utgång, torde böra upphävas. I de fall, där denna tid redan försuttits, bör fråga om jämkning kunna utan hinder härav upptagas till prövning efter därom gjord ansökan eller då anledning därtill eljest framkommer.

Förslag av statens arbetsmarknadskommission angående bidrag till skadade, som undergå yrkesomskolning.

För de av Kungl. Maj:t den 25 maj 1945 meddelade föreskrifterna angående åtgärder i syfte att bereda under militärtjänst skadade utkomst genom eget arbete — den s. k. arbetsvårdsverksamheten — har jag redogjort i den inledningsvis lämnade översikten över gällande bestämmelser.

I sitt den 28 februari 1946 avgivna yttrande över förut omförmälda sakkunnigförslag angående ersättningar till de beredskapsskadade har *statens arbetsmarknadskommission*, som utövar ledningen av arbetsvården, behandlat vissa frågor angående grunderna för bidrag till dem som erhålla arbetsvård och därvid till en början lämnat följande redogörelse för hittills tillämpade grunder.

Vid bestämmande av bidrag enligt Kungl. Maj:ts brev den 25 maj 1945 har arbetsmarknadskommissionen utgått från att den skadade borde, därest han icke bor tillsammans med familj för vilken familjebidrag kan utgå, under utbildningstiden ha till sitt förfogande dels för kost och logi 125 kronor i ortsgrupp 1, 140 kronor i ortsgrupp 2 och 150 kronor i ortsgrupp 3, allt för månad räknat, dels ock för personliga utgifter ett belopp av 75 kronor för månad. Påkallar den skadades sjukdom särskilt stärkande kost, har kommissionen räknat med ett 20 kronor för månad högre bidrag för kost och logi. Dylikt kostförstärkningsbidrag har framför allt tillgodoräknats skadad, som lidit av lungtuberkulos. Med dessa utgångspunkter har bidrag för inkvartering och förplägnad (stipendium) bestämts med hänsyn till vad av utgående sjukpenning eller livränta tillgodoräknas den skadade samt timpenning eller avlöning från arbetsgivare. I vissa fall, där ersättningen från riksförsäkringsanstalten varit låg samt timpenning eller avlöning från arbetsgivare icke utgått eller någon av de senare förmånerna väl utgått men varit mycket låg, har därför behovet av medel för personliga utgifter, 75 kronor för månad,

icke kunnat tillgodoses på annat sätt än att kommissionen hos stiftelsen Kungafonden utverkat tillskott till eljest utgående förmåner. Bor den skadade under utbildningstiden tillsammans med sin familj, för vilken familjebidrag kan utgå, har den skadade ansetts böra i stället för förenämnda belopp av 125 kronor, 140 kronor och 150 kronor tillgodoräknas för kost ett belopp motsvarande familjepennings maximum för hustru, d. v. s. 82 kronor 50 öre, 90 kronor respektive 97 kronor 50 öre, i förekommande fall ytterligare 20 kronor för månad såsom kostförstärkningsbidrag, samt för personliga utgifter 75 kronor, allt för månad. Kommissionens bidrag har härefter, på sätt förut sagts, bestämts med hänsyn till eljest utgående förmåner. Trots att kommissionen funnit sig nödsakad att i många fall överskrida det för normalfallet avsedda stipendiebeloppet, har från vissa håll, bland annat i en skrivelse den 25 januari 1946 till chefen för försvarsdepartementet från Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbunds och Stockholms socialdemokratiska ungdomsdistrikts sociala utskott, gjorts gällande, att bidragen i många fall vore otillräckliga.

Därest sakkunnigförslaget vinner bifall, böra enligt arbetsmarknadskommissionens mening övervägas ändrade grunder beträffande förmånerna till dem som undergå arbetsvård. Kommissionen har härom närmare anfört följande.

Om en ensamstående arbetsoförmögen skadad enligt förslaget erhåller, allt efter ortsgruppen, en ersättning som motsvarar 250, 275 och 300 kronor för månad räknat, bör enligt kommissionens uppfattning den, som undergår utbildning under motsvarande förhållanden, tillförsäkras förmåner som sammanlagt uppgå till nämnda belopp. Detta skulle medföra att de förut omförmälda belopp, till vilka kommissionen ansett behovet av bidrag i normalfall uppgå — i respektive ortsgrupper 200, 215 och 225 kronor för månad, inberäknat medel för personliga utgifter — skulle höjas till 250, 275 och 300 kronor för månad. Efter en sådan höjning av bidragen behöver enligt kommissionens mening behov av särskild hänsyn till kostförstärkning icke vidare föreligga. Kommissionen räknar däremot med att skadad, som undergår utbildning, liksom hittills skall från stiftelsen Kungafonden, i mån av behov, erhålla viss utrustning med arbetskläder. Kan den skadade under utbildningstiden bo hos sin familj, bör han enligt kommissionens mening förfoga över, för månad räknat, dels ett belopp motsvarande familjepennings maximum för hustru, dels ett belopp motsvarande ersättningstillägg å 57 kronor, dels ock ett belopp för personliga utgifter av högst 75 kronor. Detta skulle innebära, att den skadade skulle för egen del få åtnjuta högst 214 kronor 50 öre i ortsgrupp 1, 222 kronor i ortsgrupp 2 och 229 kronor 50 öre i ortsgrupp 3.

Enligt gällande föreskrifter må arbetsmarknadskommissionen bevilja den skadade bidrag endast för utbildningstid, men erfarenheten har givit vid handen, att behov av bidrag i vissa fall kan föreligga även under någon tid efter utbildningens slut. Som exempel har kommissionen anfört dels det fall, att det dröjer en vecka efter utbildningen innan den skadade erhåller anställning, dels det fall, att den skadade väl omedelbart erhåller anställning men utfår avlöning först efter fjorton dagar eller ännu senare, beroende på att enligt arbetsgivarens föreskrift viss avlöning alltid skall vara inestående. Kommissionen föreslår föreskrift därom, att efter kommissionens bestämmande förmåner, varom nu är fråga, må i mån av behov utgå under högst trettio dagar efter utbildningstidens slut. Härvid förutsätter kommissionen, att i de fall, då bidrag bestämts med hänsyn till åtnjuten timpenning eller

annan avlöning, som bortfaller vid utbildningstidens slut, det fortsatta bidraget må i erforderlig mån höjas.

Under arbetsmarknadskommissionens prövning har kommit ett tiotal fall angående arbetsvård till personer, som skadats under arbete på grund av åläggande jämlikt kungörelsen den 13 november 1942 (nr 878) om tjänsteplikt för män, födda år 1923. I vissa av dessa fall har det visat sig ogörligt att tillgodose den skadades familj på skäligt sätt, enär bestämmelserna om familjebidrag icke äro tillämpliga på ifrågavarande skadade och stiftelsen Kungafonden ansett sig vara enligt sina stadgar förhindrad att giva dem hjälp. Kommissionen föreslår, att för arbetsvården anvisade anslag må anlitas för bidrag åt ifrågavarande tjänstepliktiga enligt de grunder, som gälla i fråga om familjebidrag åt skadade värnpliktiga.

I samband med avgivande av yttrande över de sakkunnigas förslag har arbetsmarknadskommissionen haft under övervägande en av Sveriges beredskapsinvaliders riksförbund ingiven, den 14 februari 1946 dagtecknad skrivelse till Konungen med anhållan om, bland annat, utredning av vissa förhållanden beträffande beredskapsskadade. Kommissionen har förklarat sig ha för avsikt att efter undersökning av vissa i skrivelsen påtalade förhållanden m. m. inkomma med en redogörelse för resultatet av denna undersökning.

Beträffande statsverkets kostnader för omskolningsverksamheten har statens arbetsmarknadskommission i en den 31 januari 1946 dagtecknad skrivelse framlagt beräkningar, enligt vilka kostnaden under innevarande budgetår kan antagas komma att uppgå till omkring 1 135 000 kronor och kostnaden under budgetåret 1946/47 till omkring 600 000 kronor. I sitt yttrande över sakkunnigförslaget har kommissionen sedermera anfört att därest man, såsom i yttrandet föreslagits, vid bestämmandet av behovet av utbildningsförmåner utginge från högre belopp än tidigare, detta vore ägnat att öka behovet men att man å andra sidan kunde för behovets tillgodoseende räkna med högre ersättningar från riksförsäkringsanstalten. Några beräkningar angående de ändringar i medelsbehovet, som skulle kunna beräknas inträda för budgetåret 1946/47, vore kommissionen åtminstone icke då i stånd att framlägga.

*Departements-
chefen.*

I likhet med statens arbetsmarknadskommission finner jag de föreslagna förbättringarna av invaliditetsersättningarna böra föranleda ändring av de nu i anslutning till Kungl. Maj:ts brev den 25 maj 1945 tillämpade grunderna för bestämmande av bidrag till skadade, som undergå omskolning. Arbetsmarknadskommissionen har i sitt förslag till ändrade grunder utgått från den ersättningsnivå, som föreslagits för de beredskapsskadade. Mot vad kommissionen härutinnan föreslagit har jag intet att erinra. Skilda regler beträffande utbildningsbidragens storlek synas icke böra uppställas för å ena sidan dem som skadat sig under förstärkt försvarsberedskap — dessa skola enligt gällande föreskrifter i första hand erhålla arbetsvård — och å andra sidan dem som skadat sig under annan militärtjänstgöring eller under fullgörande av tjänsteplikt. Detaljerade föreskrifter angående bidragens storlek i olika fall torde icke vara lämpliga; liksom hittills bör det ankomma på arbetsmarknadskommissionen att enligt fastställda grunder bestämma bidragens

storlek i de enskilda fallen under skäligt hänsynstagande till de föreliggande omständigheterna.

Specialmotivering.

Utöver vad som anförts i det föregående torde här böra framhållas följande beträffande de olika författningsförslagen.

Förslaget till förordning angående ändring i vissa delar av 1927 års militärsättningsförordning.

7 a §.

Livränta till föräldrar skall enligt gällande bestämmelser motsvara, med vissa begränsningar, värdet av det underhåll från den avlidne, varav föräldrarna varit för sitt uppehälle väsentligen beroende. Enligt gällande bestämmelser om dyrtidstillägg kan dylikt tillägg å livränta till värnpliktigs föräldrar utgå även då livräntan motsvarar fulla värdet av föräldrarnas underhåll från den avlidne. Såväl sakkunnigförslaget angående beredskapsskadade som socialvårdskommitténs förslag innehålla särskilda bestämmelser rörande ersättningstillägg i vissa fall till föräldrar. Det synes ofrånkomligt att bestämmelser av detta slag måste bli tämligen svårtillämpade, om de icke göras mycket schematiska. I åtskilliga fall torde livränteberättigade föräldrar åtnjuta tilläggspension, vars belopp fastställts med hänsyn tagen till livräntornas nuvarande storlek. På grund av det anförda och då väsentliga förbättringar av folkpensionerna torde vara nära förestående finner jag tillräckliga skäl icke föreligga för att medgiva ersättningstillägg åt föräldrar.

Ersättningstillägg till livräntor till efterlevande föreslås därför skola utgå allenast till make, barn eller adoptivbarn, varom föreskrift intagits i tredje stycket av förevarande paragraf.

Förslaget till förordning angående höjning av ersättningar, som utgå jämlikt 1909 års militärsättningsförordning.

Bestämmelser om höjning av ersättningar, som utgå enligt 1909 års militärsättningsförordning, ha ansetts lämpligen böra intagas i en särskild förordning i ämnet.

Genom den i författningsförslagets övergångsstadgande åberopade kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 268) ha de ersättningar, som utgå på grund av äldre skadefall (före år 1921 inträffade skador), höjts i nivå med de ersättningar, som utgå på grund av senare inträffade fall. Genom sista stycket i förslaget tillses, att denna förhöjning bibehålles för livränteberättigade föräldrar.

**Förslaget till förordning angående höjning
i vissa fall av begravningshjälp jämlikt
1909 års och 1927 års militärsättnings-
förordningar.**

I det föregående har jag föreslagit, att framdeles utgående begravningshjälp enligt militärsättningsförordningarna skall utgöra 400 kronor, även om skadan eller insjuknandet inträffat före den 1 juli 1944. Såvitt avser ersättningsfall, som regleras enligt 1927 års militärsättningsförordning, innebär förslaget en ändring i tidigare meddelade övergångsbestämmelser. Begravningshjälp kan emellertid fortfarande utgå även enligt 1909 års militärsättningsförordning. Anledning saknas att behandla dylika fall annorledes än om 1927 års förordning varit tillämplig. De nya bestämmelserna ha ansetts lämpligen böra sammanföras i en särskild förordning om höjning i vissa fall av begravningshjälp enligt 1909 års och 1927 års militärsättningsförordningar.

Bestämmelserna torde böra träda i kraft snarast möjligt. De böra icke äga tillämpning å sådana fall, då dödsfallet inträffat före bestämmelsernas ikraftträdande.

**Förslaget till förordning angående ändring i
vissa delar av förordningen den 28 juni
1941 (nr 593) om ersättning i anledning
av kroppsskada, ådragen under hem-
värnstjänstgöring.**

Enligt 1 § tredje stycket denna förordning skall ersättning enligt förordningen, där ej annat följer av vad som eljest i förordningen stadgas, utgå i enlighet med de bestämmelser, som i 1927 års militärsättningsförordning äro meddelade om ersättning till de i nämnda förordning avsedda, vid försvarsväsendet fast anställda. I 3 § förevarande förordning stadgas vidare, att vid bestämmande av livränta enligt förordningen den årliga arbetsförtjänsten icke må beräknas till lägre belopp än 1 764 kronor.

Med hänsyn till den i det föregående föreslagna ändringen i 8 § sista stycket militärsättningsförordningen torde 3 § i denna förordning böra upphävas och den i 1 § tredje stycket intagna hänvisningen till militärsättningsförordningen böra ändras att avse fast anställt manskap vid försvarsväsendet. Därigenom vinnes, att vid bestämmande av sjukpenning för tid efter det kalenderår, då den skadade fyllt 20 år, eller av livränta arbetsförtjänsten ej må beräknas till lägre belopp än 3 000 kronor.

I samband med här angivna ändringar har det ansetts lämpligt, att vissa ändringar av formell natur vidtagas i förevarande förordnings 1 och 4 §§, huvudsakligen för vinnande av överensstämmelse med bestämmelserna i hemvärnskungörelsen den 31 maj 1940 (nr 408) i dess lydelse enligt kungörelsen den 15 februari 1946 (nr 72).

Det må anmärkas, att under begreppet hemvärnstjänstgöring inbegripes

tjänstgöring icke blott inom det allmänna hemvärdet utan även inom de enligt särskilda bestämmelser organiserade verkshemvärnen och driftvärdet.

Förslaget till förordning angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under beredskapstjänstgöring m. m.

I anledning av vad i det föregående anförts ha i departementsförslaget vidtagits vissa jämkningar i förhållande till de sakkunnigas förslag. Beträffande dessa jämkningar ävensom vissa andra detaljfrågor må följande här anföras.

2 §.

Enligt de sakkunnigas förslag till 3 mom. av denna paragraf skulle, därest den skadade under tjänstgöringen avlönades enligt bestämmelserna i 3 § krigsavlöningsreglementet, ersättningstillägg utgå allenast då Konungen så bestämmer.

I enlighet med vad i det föregående anförts har i departementsförslaget momentet givits den innebörden, att allenast personal, som avlönats enligt 3 § 1 mom. berörda reglemente, erhållit sådan undantagsställning.

Enligt 13 § första stycket i 1927 års militärsättningsförordning och motsvarande stadgande i 12 § olycksfallsförsäkringslagen är ersättningstagare oförhindrad att göra gällande det anspråk på skadestånd utöver ersättningen, som i följd av kroppsskadan må tillkomma honom enligt allmän lag eller särskild författning; för den utgivna ersättningen har riks-försäkringsanstalten viss regressrätt gentemot den skadeståndspliktige. Med stadgandet i 4 mom. departementsförslaget avses att förhindra, att ersättningstagare genom de nu ifrågavarande, i efterhand tillkommande ersättningstilläggen erhåller större sammanlagda förmåner än om hänsyn till ersättningstillägget kunnat tagas vid skadestånd fastställande. Enligt förslaget skall ersättningstillägg i förekommande fall nedsättas i den mån däremot svarande skadestånd enligt lag tillkommer ersättningstagaren, det vill säga reduceras med samma belopp, varmed skadeståndet skulle ha nedsatts, om rätten till ersättningstillägg förelagat då skadeståndet fastställdes. Stadgandets avfattning i departementsförslaget avviker i vissa hänseenden från de sakkunnigas förslag. Sålunda har stadgandet gjorts tillämpligt, förutom å skadestånd, jämväl å annan mot ersättningstillägget svarande förmån av statsmedel; härigenom kan hänsyn tagas även till ersättningsutfyllnad, som kronan åtagit sig att utgiva utan att vara därtill förpliktigad. Genom departementsförslagets formulering vinnes därjämte, att ersättningstillägg, såsom i vissa remissyttranden påyrkats, kan utgivas utan nedsättning i de fall då ersättningstagaren visserligen äger laglig rätt till skadestånd men ej kan utfå detsamma.

3 §.

De i denna paragraf intagna bestämmelserna om uppräknig av den antagna årliga arbetsförtjänsten för vissa värnpliktiga innebära, i enlighet med den all-

männa motiveringen, dels att de efter lägsta ersättningsklassen utgående ersättningarna skola uppräknas till de för närmast högre klass gällande beloppen, dels att vissa äldre värnpliktiga, som skadats före den 1 juli 1944, skola hänföras till näst högsta ersättningsklassen i överensstämmelse med de år 1944 införda reglerna. De år 1944 antagna bestämmelserna innebära jämväl, att värnpliktiga, som fullgjort officers- eller underofficersutbildning eller viss annan kvalificerad tjänstgöring, skola, oberoende av åldern, hänföras till de två högsta ersättningsklasserna. I den mån värnpliktiga av dessa kategorier skadats före den 1 juli 1944, gälla de äldre ogynnsammare bestämmelserna, varför även här en omräkning för äldre fall skulle kunna ifrågasättas. Emellertid skulle en sådan omräkning icke vara av betydelse annat än möjligen i ett ringa antal fall. Då den icke heller synes lika påkallad som omräkningarna för äldre värnpliktiga samt dess verkställande torde föranleda avsevärt administrativt besvär, har förslag därom icke framlagts.

Försäkringsrådet har framhållit, att i vissa fall fråga kan uppkomma om vad som avses med uttrycket »ådragit», exempelvis i det fall att den skadade fullgjort beredskapstjänstgöring under det år han fyllt 28 år och utan avbrott fortsatt tjänstgöringen in på det följande kalenderåret och drabbats av sjukdom i början av det senare året. Liksom försäkringsrådet finner jag att skadan i dylika fall bör anses ådragen vid den tidpunkt då den yppats.

I enlighet med vad som anförts i specialmotiveringen till förslaget till förordning angående ändring i vissa delar av 1927 års militärsättningsförordning ha i departementsförslaget inga särskilda bestämmelser intagits om ersättningstillägg till skadads föräldrar. I de fall, där föräldrars livränta är reducerad på grund av reglerna om efterlevandelivräntors maximering till sammanlagt två tredjedelar av den avlidnes antagna arbetsförtjänst, medför arbetsförtjänstens uppräkning en ökning även av föräldrarnas livränta.

4 §.

1 mom. innehåller bestämmelser rörande ersättningstilläggens storlek. Såsom förut nämnts avviker departementsförslaget från de sakkunnigas förslag därutinnan, att visst ersättningstillägg skall kunna utgå även i det fall, då arbetsförmågan är nedsatt med en femtedel men ej en fjärdedel.

Beträffande ersättningstagarnas ortsgruppstillhörighet ha de sakkunniga föreslagit såsom huvudregel, att den skadade skall anses tillhöra den ortsgrupp, inom vilken han är mantalsskriven. Om den skadade vid familjebidrags bestämmande hänförts till högre ortsgrupp, skall enligt förslaget även ersättningstillägget bestämmas efter den högre ortsgruppen. Vidare har föreslagits, att den skadade, om så finnes skäligt på grund av flyttning för tillträdande av arbetsanställning eller annat särskilt förhållande, må anses tillhöra högre ortsgrupp än den, inom vilken han är mantalsskriven.

Statens arbetsmarknadskommission har anført, att det syntes tillräckligt, om möjlighet till undantag från huvudregeln om mantalsskrivningsort som bestämmande för ersättningens storlek begränsades till sådana fall, där exempelvis en ensamstående skadad vore mantalsskriven å viss ort men flyt-

tat till en annan, där han tillträtt anställning, vilken finge antagas bliva stadigvarande. En så vidsträckt möjlighet till undantag från huvudregeln, som de sakkunniga föreslagit, kunde enligt kommissionens uppfattning vara ägnad att medföra vissa praktiska svårigheter och vore knappast av behovet påkallad. Kommissionen har därför ansett, att mantalsskrivningsorten borde vara grundläggande för ersättningstillägget men att, om i visst fall särskilda skäl därtill föranledde, tillägget borde kunna bestämmas efter annan ortsgrupp.

Andra stycket i 1 mom. har formulerats i enlighet med vad arbetsmarknadskommissionen sålunda föreslagit.

I 2 mom., som frånsatt en redaktionell jämkning överensstämmer med de sakkunnigas förslag, har intagits en bestämmelse därom, att ersättningstilläggen i de fall, där Kungl. Maj:t beträffande ort som gränsar till ort i högre ortsgrupp jämlikt 6 § 3 mom. folkpensioneringslagen förordnat om förhöjning av tilläggs pension, skola höjas på liknande sätt med hälften av skillnaden mellan tilläggsbeloppen på respektive orter.

Bestämmelsen i 3 mom. innebär, att ersättningstillägg icke skall tillkomma skadad, som innehar anställning, med vilken följer rätt till pension av statsmedel. Om den skadade måst avgå i förtid, kan dock ersättningstillägg utgå, om och i den mån pensionen föranleder så stort avdrag från livräntan, att denna bortfaller helt eller kommer att understiga det mot invaliditetsgraden svarande ersättningstillägget. Bestämmelserna i fråga, liksom en motsvarande bestämmelse i 5 § beträffande efterlevandes ersättningar, avse även värnpliktiga, som inneha anställning varmed följer rätt till pension av statsmedel. Vissa redaktionella jämkningar ha vidtagits i förhållande till de sakkunnigas förslag.

5 §.

I förhållande till de sakkunnigas förslag har i departementsförslaget, i enlighet med vad i det föregående anförts, vidtagits den jämkningen, att rätten till ersättningstillägg för skadads efterlevande begränsats till allenast make, barn och adoptivbarn.

6 §.

Denna paragraf är likalydande med 7 § i de sakkunnigas förslag. Bestämmelser i enlighet med de sakkunnigas förslag till 6 § ha ansetts kunna utslutas med hänsyn till innehållet i förslaget till förordning angående höjning i vissa fall av begravningshjälp jämlikt 1909 års och 1927 års militärsämningsförordningar.

7 §.

Denna paragraf motsvarar 9 § i de sakkunnigas förslag. De bestämmelser, som de sakkunniga upptagit i sitt förslag till 8 §, ha ansetts lämpligen böra intagas i de tillämpningsföreskrifter, som avses skola utfärdas i anslutning

till förordningen om familjebidrag åt värnpliktiga m. fl., vilka drabbats av kroppsskada. Till denna fråga återkommer jag i det följande.

Förslaget till förordning om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada.

Förordningen den 28 juni 1941 (nr 591) i samma ämne anknyter till bestämmelserna i 1942 års krigsfamiljebidragsförordning. Sedan denna numera ersatts av den för freds- och krigsförhållanden gemensamma familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99), böra åtskilliga redaktionella ändringar vidtagas i förordningen den 28 juni 1941. Då emellertid också sakliga ändringar av väsentlig innebörd äro påkallade, torde lämpligen ny förordning i ämnet böra utfärdas.

1 §.

Enligt 1 § förordningen den 28 juni 1941 är förordningen tillämplig å värnpliktig, som skadats under tjänstgöring, varunder krigsfamiljebidragsförordning varit å honom tillämplig. Genom föreskrifter i tillämpningskungörelsen den 30 juni 1944 (nr 457) och i Kungl. Maj:ts brev den 29 juni 1945 (riksdagens skrivelse nr 590) har förordningen emellertid gjorts tillämplig å i huvudsak envar värnpliktig, som skadats under den förstärkta försvarsberedskapen eller senare. På grund härav har i 1 § första stycket av förslaget angivits, att förordningen skall vara tillämplig å värnpliktig, som skadats under tjänstgöring å tid efter den 2 september 1939. I 1 § andra stycket har, liksom i 1 § 1 mom. familjebidragsförordningen, angivits, att med värnpliktig avses den som avlönas enligt för värnpliktig gällande grunder. I övrigt överensstämmer 1 § i förslaget i huvudsak med 1 § förordningen den 28 juni 1941.

2 §.

I denna paragraf har införts den i allmänna motiveringen förordade bestämmelsen om rätt för tillsynsmyndigheten att i särskilda fall medgiva familjebidrag åt skadad, vilkens arbetsförmåga är nedsatt med mindre än en tredjedel. I övrigt överensstämmer paragrafen med 2 § i gällande förordning, fränsett att hänvisningar gjorts till nya familjebidragsförordningen i stället för krigsfamiljebidragsförordningen.

3 §.

Första och andra styckena överensstämma med motsvarande stadganden i gällande förordning.

I ett nytt tredje stycke har intagits en bestämmelse av innebörd, att Kungl. Maj:t skall äga utfärda föreskrifter angående ersättningstilläggens inverkan på familjebidragens storlek. Beträffande de grunder, som därvid skola tillämpas beträffande de under beredskapstjänstgöring skadade, hänvisar jag till vad i det föregående anförts. De föreslagna provisoriska tilläggen till värnpliktiga, som skadats under annan tjänstgöring, torde, såsom föreslagits i vissa remissyttranden, få lämnas helt åsido vid behovsprövningen.

4 §.

I denna paragraf har i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag införts en ny punkt angående provisoriskt bidrag i avvaktan på förnyat beslut av riksförsäkringsanstalten.

5—7 §§.

5 och 7 §§ överensstämman i huvudsak och 6 § helt med motsvarande stadganden i gällande förordning.

8 §.

Enligt gällande bestämmelser fastställas familjebidragen av vederbörande familjebidragsnämnd på samma sätt som i fråga om värnpliktiga, som fullgöra militärtjänstgöring.

I sitt yttrande över de sakkunnigas förslag har statens arbetsmarknads-kommission framlagt förslag rörande ändrad ordning för bestämmande av familjebidrag till kroppsskadade samt därom anfört i huvudsak följande.

Den nu tillämpade ordningen torde under gången tid ha fungerat åtminstone i stort sett tillfredsställande. Numera och framför allt inom förut-sebar framtid torde familjebidragsnämnderna överhuvudtaget få befattning med avsevärt färre familjebidragsärenden än tidigare. Erfarenheten har vidare visat, att kommunerna i betydligt större utsträckning än förut anförtro åt annan kommunal myndighet, t. ex. kommunalnämnd eller arbetslöshetsnämnd, att vara familjebidragsnämnd. Även i de kommuner, där särskilda familjebidragsnämnder fortfarande finnas, får man i viss omfattning räkna med utbyte av ledamöter eller tjänstemän. Så länge och i den mån familjebidrag till kroppsskadade mera omedelbart anknöt till familjebidraget under militärtjänstgöringen, kunde man utgå från att bestämmandet av familjebidrag till kroppsskadade icke skulle vålla större svårigheter. Däremot har erfarenheten givit vid handen, att, när frågan om familjebidrag åt kroppsskadade uppkommer först sedan mera avsevärd tid förflutit efter det militärtjänstgöringen upphört, familjebidragsnämnderna understundom icke utan vidare ha klart för sig tillämpningen av ifrågakvarande bestämmelser. Skulle de sakkunnigas förslag om prövning av vissa äldre skadefall vinna bifall, uppkommer jämväl spörsmålet om familjebidrag i dessa fall, varvid fråga kan bli om retroaktivt beviljande av familjebidrag för måhända avsevärd tid. Härvid kan behovsprövningen i vissa fall vålla särskilda svårigheter.

Vad angår de skadefall, som föranleda utbildning enligt nädiga brevet den 25 maj 1945 angående arbetsvård, har kommissionen att taga ställning till frågan om de förmåner, som skola utgå till den skadade själv under utbildningstiden. Därvid uppkommer frågan, i vad mån från riksförsäkringsanstalten utgående ersättning skall anses böra tillgodoräknas den skadade själv eller i förekommande fall hans familj. Vid bestämmande av utbildningsförmånerna utgår man vidare ifrån att familjen på visst sätt och i viss utsträckning skall erhålla sin försörjning dels genom familjen tillgodoräknad del av ersättningen från riksförsäkringsanstalten och dels genom familjebidrag. På grund av anförda omständigheter torde man böra, vad angår framtiden, skapa större säkerhet än nu finnes för att familjen erhåller det familjebidrag, som bör utgå och som förutsättes vid bestämmande av utbildningsförmåner till skadad.

Dylik säkerhet synes kunna åstadkommas genom att familjebidragsnämndernas beslut angående familjebidrag till kroppsskadade underställas tillsynsmyndighetens prövning. Prövningen i första hand synes nämligen fortfarande böra ankomma på familjebidragsnämnderna. Härigenom möjliggöres

snabbare beslut och familjebidragsnämnderna kunna lättast dels kontrollera de av den skadade i hans ansökan om familjebidrag lämnade uppgifter, som skola ligga till grund för familjebidragets bestämmande, dels ock i förekommande fall införskaffa erforderlig kompletterande utredning. Emellertid kan, vad angår vissa familjebidragsnämnder, dylik underställning icke anses erforderlig på grund av att underställningens syfte bör kunna vinnas på annat sätt, exempelvis genom inspektion eller genom att organisatoriska förhållanden och dylikt innebära erforderlig garanti för rätt bestämmande av bidragen. Genom möjligheten till undantag från underställningsföreskriften skulle också kunna undvikas en allt för stor och av de faktiska förhållandena icke påkallad arbetsbelastning hos tillsynsmyndigheten. Föreskrift om underställning torde nödvändiggöra att besvärsrätten till länsstyrelse och kammarrätt borttages. Kommissionen håller emellertid före, att underställningsförfarandet är ägnat att skapa lika stora garantier för en rätt avvägning av bidraget som besvärsförfarandet.

Då jag funnit de av arbetsmarknadskommissionen åberopade skälen bärande, ha i förslagets 8 § intagits bestämmelser av det innehåll, som kommissionen förordat.

9 §.

Denna paragraf överensstämmer, fränsett en formell jämkning, med 8 § i den nu gällande förordningen.

Anslagsfrågor.

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkterna 198 och 199) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, ett förslagsanslag av 8 900 000 kronor,

dels ock till Omskolning av i militärtjänst skadade ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

Dessa anslagsfrågor torde nu böra upptagas till behandling.

Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Kostnaderna för ersättning jämlikt förordningarna den 18 juni 1909 (nr 89) och den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, bestridas för närvarande dels av beväringsskapets invalid- och pensionsfond, dels ock av förslagsanslaget till Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Från samma anslag bestridas kostnaderna för ersättning jämlikt förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring. Vidare må, enligt riksdagens i skrivelse den 22 juni 1943 (nr 324) i anledning av propositionen nr 225 lämnade medgivande, kostnader för ersättning åt frivilliga fältartister vid sjukdom eller olycksfall till följd av tjänstgöring i denna egenskap vid försvarsväsendet bestridas från förevarande anslag. Jämlikt särskilda under de senaste åren utfärdade författningar — den senast utfärdade (SFS 1945: 268) gällande till

och med den 31 december 1946 — utgå tillika från anslaget dyrtidstillägg å vissa ersättningar enligt förenämnda förordningar.

Kostnaderna för familjebidrag till kroppsskadade ha under beredskapsåren belastat anslag under förskottsstaten och avföras för innevarande budgetår från anslag till beredskapens avveckling.

För budgetåren 1943/46 har nu ifrågavarande förslagsanslag varit uppfört med följande belopp:

budgetåret 1943/44	kronor 5 400 000
» 1944/45	» 7 500 000
» 1945/46	» 8 900 000

Riksförsäkringsanstalten har i skrivelse den 24 augusti 1945 beträffande medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår anfört bland annat följande.

Kostnaderna för ersättningar hade under budgetåret 1944/45 uppgått till 9 198 434 kronor. Antalet inkomna anmälningar om kroppsskada hade under samma budgetår uppgått till 10 116. Det erbjöde stora svårigheter att med någon större grad av säkerhet förutberäkna här ifrågavarande kostnader för budgetåret 1946/47. Med hänsyn till försvarsberedskapens upphörande vore en utgiftsminskning att vänta. Kostnaderna komme emellertid att alltjämt bli mycket betydande, beroende främst på att ett stort antal av de under försvarsberedskapen inträffade skadefallen komme att föranleda utgivande av ersättning lång tid framåt men även på den utgiftsökning, som uppkommit till följd av bland annat den genom 1941 års värnpliktslag genomförda förlängningen av de värnpliktigas utbildningstid, utökningen av antalet för utbildning inkallade värnpliktiga samt av krigsmaktens fast anställda personal genom försvarets utbyggande, utvidgningen från och med den 1 juli 1944 av tillämpningsområdet för 1927 års militärsättningsförordning, höjningen från och med samma dag av vissa ersättningar enligt nämnda förordning samt införandet av dyrtidstillägg. Med beaktande av det sålunda anförda och under förutsättning att dyrtidstillägg komme att utgå efter oförändrade grunder jämväl under senare hälften av budgetåret 1946/47, syntes kostnaden icke böra uppskattas till lägre belopp än 8 000 000 kronor. Storleken av det anslag, som för ändamålet borde upptagas under fjärde huvudtiteln, bleve beroende av det belopp, som kunde utgå från bevaringsmanskapets invalid- och pensionsfond.

Statskontoret har i utlåtande den 12 september 1945 meddelat, att bidraget från bevaringsmanskapets invalid- och pensionsfond till täckande av här avsedda kostnader för budgetåret 1946/47 kunde förutses uppgå till 110 000 kronor, och på grund härav föreslagit, att anslaget skulle beräknas till 7 900 000 kronor.

De särskilda sakkunniga, vilka varit tillkallade för utredning angående provisorisk förbättring av ersättningar i anledning av olycksfall m. m. under beredskapstjänstgöring, ha antagit, att totala årsbeloppet den 1 juli 1946 av de föreslagna ersättningsförbättringarna för värnpliktiga och deras efterlevande skulle komma att utgöra omkring 2 360 000 kronor, bortsett från viss uppkommande minskning i familjebidrag. Några säkra beräkningar beträffande den kostnadsökning, som skulle uppkomma genom de föreslagna ersättnings-tilläggen för andra personalgrupper än värnpliktiga och genom de förordade omprövningarna av vissa permissionsfall m. m., hade ej kunnat göras. Kost-

naderna komme att successivt sjunka alltefter det livräntorna reducerades eller bortföle, vilket komme att göra sig gällande tämligen snabbt.

Socialvårdskommittén har antagit, att kostnaden under budgetåret 1946/47 för de av kommittén föreslagna förbättringarna av ersättningar jämlikt 1927 års förordning till värnpliktiga och deras efterlevande komme att uppgå till 350 000—400 000 kronor och att kostnaden under samma budgetår för de föreslagna förbättringarna av ersättningar jämlikt 1909 års förordning komme att uppgå till 240 000—250 000 kronor. Den sammanlagda kostnaden för ersättningsförbättringarna i fråga har således för budgetåret 1946/47 uppskattats till 590 000—650 000 kronor.

I skrivelse den 18 januari 1946 har *statens arbetsmarknadskommission* hemställt, att under anslaget till Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, för budgetåret 1946/47 måtte uppföras en anslagspost å 800 000 kronor till familjebidrag åt värnpliktiga m. fl., vilka drabbats av kroppsskada. Beträffande beräkningen av medelsbehovet har kommissionen anfört följande.

Kommissionen har från familjebidragsnämnderna införskaffat uppgifter rörande ifrågavarande kostnader för juli månad 1945, och sammanställningen av dessa uppgifter visar, att familjebidragsnämnderna under nämnda månad utanordnat familjebidrag i 618 fall till skadade och sjuka med tillhoppa 69 455 kronor och i 197 fall till efterlevande med tillhoppa 12 890, motsvarande en kostnad för år av omkring 988 000 kronor.

Med hänsyn till att omskolning av beredskapsinvalider pågår, kan det beräknas att, därest omskolningen medför avsett resultat — att möjliggöra arbetsanställningar för beredskapsinvaliderna — kostnaderna för familjebidrag till kroppsskadade komma att minskas under nästa budgetår. Denna minskning synes kunna uppskattas till omkring 200 000 kronor för nästa budgetår, och medelsbehovet skulle alltså böra beräknas till, i avrundat belopp, 800 000 kronor. Härvid har hänsyn icke tagits till den ändring beträffande medelsbehovet, som kan bli en följd av att pågående utredning angående förhöjda ersättningar till beredskapsinvalider möjligen kan medföra minskat behov av familjebidrag enligt nu förevarande bestämmelser.

Kommissionen har sedermera i sitt yttrande över de sakkunnigas förslag anfört, att det icke läte sig beräkna i vad mån familjebidragskostnaderna komme att nedbringas genom den minskning, som viss del av ersättningstillägget komme att medföra i de fall, då familjebidrag utginge. De kostnader, som skulle föranledas av bifall till vad kommissionen föreslagit rörande vidgad rätt till familjebidrag, syntes icke bli betydande. Kommissionen hade icke funnit anledning frågå sin i skrivelsen den 18 januari 1946 framlagda anslagsberäkning.

Riksräkenskapsverket har i avgivet utlåtande anfört, att kostnaderna för familjebidrag till värnpliktiga m. fl., vilka drabbats av kroppsskada, syntes böra täckas från ett särskilt för ändamålet avsett anslag, vilket syntes böra uppföras i riksstaten omedelbart efter anslaget till Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Medelsbehovet för budgetåret 1946/47 under nu ifrågavarande anslag torde, oberäknat kostnaderna för de föreslagna ersättningsförbättringarna ävensom

kostnader för familjebidrag, kunna i enlighet med riksförsäkringsanstaltens och statskontorets beräkningar uppskattas till 7 900 000 kronor. På grundval av de kostnadsberäkningar, som framlagts av socialvårdskommittén och de sakkunniga, beräknar jag merkostnaderna för de föreslagna ersättningsförbättringarna till sammanlagt i runt tal 3 000 000 kronor.

I enlighet med arbetsmarknadskommissionens förslag torde även medel för bestridande av kostnaderna för familjebidrag böra beräknas under förevarande anslag, varvid jag dock förutsätter, att dessa kostnader redovisas under särskild anslagspost. Kommissionen har uppskattat dessa kostnader för nästa budgetår till 800 000 kronor. Med hänsyn till ersättningstilläggen finnes emellertid anledning antaga, att medelsbehovet kommer att något minskas, och jag anser mig därför i avvaktan på närmare erfarenheter böra beräkna 600 000 kronor för ändamålet.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle således bli (7 900 000 + 3 000 000 + 600 000 =) 11 500 000 kronor, innebärande en anslagshöjning i förhållande till innevarande års anslag med 2 600 000 kronor.

I enlighet med vad som förutsattes vid överflyttning av anslaget från riksstatsens tolfte huvudtitel (1943 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, punkt 177) böra ifrågavarande utgifter icke inräknas i den år 1942 för försvaret fastställda kostnadsramen.

Omskolning av i militärtjänst skadade.

Statens arbetsmarknadskommission har, såsom förut berörts, i skrivelse den 31 januari 1946 framlagt beräkningar angående medelsbehovet för ifrågavarande ändamål. Kommissionen har därvid, under hänvisning till en promemoria angående de närmare beräkningsgrunderna, anfört i huvudsak följande.

I Kungl. Maj:ts brev den 25 maj 1945 rörande arbetsvärden förutsattes, att kommissionen skall från riksförsäkringsanstalten erhålla uppgifter om sådana skadade, varom i sammanhanget är fråga. För ändamålet utnyttjas av kommittén för partiellt arbetsföra utarbetade nålkort, närmast avsedda för en av kommittén påbörjad utredning beträffande dem, som åtnjuta livränta i anledning av invaliditet efter olycksfall under beredskapstjänstgöring, för att främst klarlägga invalidernas antal, skadornas art och svårighetsgrad samt tidigare och nuvarande arbetsförhållanden.

I den proposition, nr 120, varigenom 1945 års riksdag förelades förslag i förevarande ämne, återgives en ur kommitténs för partiellt arbetsföra underdåniga skrivelse den 10 februari 1945 hämtad uppgift rörande antalet beredskapsskadade. Enligt denna, som grundade sig på från riksförsäkringsanstalten inhämtade upplysningar, utginge livränta för det dåvarande i något över 2 000 fall. Intill den 1 januari 1946 ha från riksförsäkringsanstalten till kommissionen inkommit 5 235 nålkort, varjämte riksförsäkringsanstalten upplyst, att ytterligare omkring 400 fall kunna bli aktuella. Dessa fall, tillhopa omkring 5 600, utgöras emellertid såväl av sådana fall, där ersättningen från riksförsäkringsanstalten utgår i form av livränta, som av sådana, där ersättningen utgår i form av sjukpenning. Antalet ifrågakommande skadefall överstiger således betydligt det antal, som förenämnda uppgift i propositionen 1945: 120 avser.

De till kommissionen inkomna nålkorten översändas till vederbörande läns-

arbetsnämnd, som har att enligt av kommissionen fastställt formulär verkställa utredning till ledning för bedömandet av arbetsvårdsbehovet. I samband härmed har länsarbetsnämnden att föreslå de arbetsvårdsåtgärder, som anses erforderliga och lämpliga. Till grund för utredning och förslag ligga upplysningar, som inhämtas från den skadade själv, den läkare som vårdat honom, familjebidragsnämnden i den skadades hemort, tidigare och eventuell nuvarande arbetsgivare m. fl.

Av förenämnda till länsarbetsnämnderna översända 5 235 nälkort ha intill dagen för skrivelsens avlätande 4 288 ärenden redovisats med utredning. Samtliga ärenden utom 6 ha undergått förberedande granskning inom kommissionen. Enligt denna ha 1 597 skadade tillfredsställande arbete, 1 006 äro för närvarande arbetsoförmögna, 206 undergå utbildning i annan än nu förevarande ordning — utbildning beredes med hjälp av pensionsstyrelsen, hjälpkommittén för Finlands invalider, stiftelsen Kungafonden eller på egen bekostnad — 221 anses av vederbörande länsarbetsnämnd ha möjlighet att utan särskilda åtgärder erhålla anvisning genom den offentliga arbetsförmedlingen å lämplig sysselsättning och 269 äro i behov av direkt ekonomisk hjälp. Av återstående 983 skadade, beträffande vilka förberedande granskning skett, ha 839 ansetts böra undergå omskolning samt 144 erhålla fortbildning inom förutvarande yrke.

Till grund för kommissionens definitiva beslut i fråga om arbetsvård ligga länsarbetsnämndernas förenämnda utredning och förslag — i erforderliga fall kompletterade — samt undersökningar rörande arbetsmarknadsläget på det eller de områden, varom fråga är. Innan viss utbildning beslutas, tillfrågas — därest så icke redan skett genom länsarbetsnämnden — vederbörande läkare om utbildningens lämplighet med hänsyn till skadans art och den skadades allmänna hälsotillstånd. Vidare äger, jämlikt i brevet den 25 maj 1945 meddelad föreskrift, samråd rum med överstyrelsen för yrkesutbildning.

Kommissionen har upplyst, att kommissionen intill den 1 januari 1946 meddelat beslut i 641 ärenden. Utbildning har beviljats i 499 fall, av vilka 363 avse omskolning och 136 fortbildning. I anslutning härtill har kommissionen anmält, att det för ändamålet beviljade förslagsanslaget för innevarande budgetår komme att, därest verksamheten skulle bedrivas efter samma linjer som hittills, betydligt överskridas. Kommissionen har emellertid ansett, att föreliggande arbetsvårdsbehov borde i möjligaste mån snarast tillgodoses, även om detta medförde att ifrågavarande förslagsanslag överskredes.

Vid sina beräkningar av medelsbehovet för budgetåret 1946/47 har kommissionen utgått från att verksamheten skall bedrivas efter i stort sett samma grunder som hittills. Efter en närmare redogörelse för de grunder, efter vilka kostnadsberäkningarna utförts, har kommissionen sammanfattat beräkningarna i följande sammanställning, vari även upptagits de kostnader, som beräknats belöpa på innevarande budgetår.

	Budgetåret 1945/1946 kronor	Budgetåret 1946/1947 kronor
Kommissionens direkta kostnader för redan beviljad utbildning	383 000	112 000
Kostnader för redan beviljad utbildning i särskilda kurser, anordnade av överstyrelsen för yrkesutbildning	100 000	20 000

	Budgetåret 1945/1946 kronor	Budgetåret 1946/1947 kronor
Kostnader för anskaffning av maskinell och annan utrustning	70 000	10 000
Kostnader för utbildning av längre varaktighet än ett år (under förutsättning att Kungl. Maj:t medger utbildning utöver av kommissionen för ett år beviljat)	—	45 000
Kommissionens direkta kostnader för utbildning, som beräknas komma att beviljas i fall, som av riksförsäkringsanstalten redovisats till kommissionen	490 000	300 000
Kostnader för utbildning, som beräknas komma att beredas i särskilda kurser, anordnade av överstyrelsen för yrkesutbildning i fall, som av riksförsäkringsanstalten redovisats till kommissionen ...	90 000	90 000
Kostnader för fall, som ännu icke av riksförsäkringsanstalten redovisats till kommissionen	—	40 000
	Summa kronor 1 133 000	617 000

Under återopande av vad sålunda anförts har kommissionen hemställt, att för budgetåret 1946/47 måtte anvisas ett förslagsanslag av 600 000 kronor för ifrågasvarande ändamål. Sedermera har arbetsmarknadscommissionen i skrivelse den 28 februari 1946 — i samband med yttrande över det föreliggande sakkunnigförslaget rörande ersättningsförbättringar för beredskapsskadade — anfört att, därest man, på sätt kommissionen i yttrandet förordat, vid bestämmandet av behovet av utbildningsbidrag utginge från de ersättningsbelopp, som de sakkunniga föreslagit, detta vore ägnat att öka behovet men att man å andra sidan kunde för behovets tillgodoseende räkna med högre ersättningar från riksförsäkringsanstalten. Några beräkningar angående de ändringar i medelsbehovet, som skulle kunna beräknas inträda för budgetåret 1946/47, vore kommissionen åtminstone icke vid skrivelsens avlåtande i stånd att framlägga.

Enligt de av statens arbetsmarknadscommission gjorda erfarenheterna har den under år 1945 påbörjade verksamheten för att förhjälpa under militär-
tjänstgöring skadade till utkomst genom eget arbete — s. k. arbetsvård —
visat sig fylla ett stort behov. De förefintliga möjligheterna att bereda skadade
omskolning till lämpligt arbete ha under första verksamhetsåret varit större
än som förutsetts. Såväl ur samhällelig synpunkt som med hänsyn till de
skadades intresse är det i hög grad angeläget, att verksamheten alltfört får
bedrivas i den omfattning som erfordras för vinnande av det avsedda syftet.
Liksom hittills bör arbetsvården i första hand taga sikte på att underlätta för
den skadade att utan yrkesomskolning bereda sig utkomst genom arbete. Om-
skolningsverksamheten torde tills vidare böra bedrivas efter de av arbets-
marknadscommissionen hittills tillämpade riktlinjerna. Mot de av kommis-
sionen gjorda beräkningarna beträffande medelsbehovet under budgetåret

*Departements-
chefen.*

1946/47 har jag intet att erinra. För ändamålet torde således böra anvisas ett förslagsanslag av 600 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 200 000 kronor.

Departementschefens hemställan.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels antaga omförmälda departementsförslag till

1) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

2) förordning angående höjning av ersättningar, som utgå jämlikt förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

3) förordning angående höjning i vissa fall av begravningshjälp jämlikt förordningarna den 18 juni 1909 (nr 89) och den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

4) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring;

5) förordning angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m.; samt

6) förordning om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva undantag från vad som finnes stadgat i 23 § förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, samt att besluta om ersättning enligt grunderna i sagda förordning, att för tiden från och med den 1 juli 1946 utgå i anledning av kroppsskada, som någon ådragit sig under tid mellan den 2 september 1939 och den 1 juli 1944 vid permission eller annan ledighet från militärtjänstgöring, ävensom i anledning av sjukdom, där denna enligt numera tillämpade bedömningsprinciper kan anses vara ådragen under militärtjänstgöring efter den 2 september 1939 eller där grundad anledning eljest finnes för antagande att orsakssamband med sådan tjänstgöring kan föreligga;

dels ock under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1946/47 anvisa

till *Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, ett förslagsanslag av 11 500 000 kronor samt

till Omskolning av i militärtjänst skadade ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Magnus Lagercrantz.

De sakkunnigas förslag

till

Förordning**om provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m.**

1 §.

Den som äger rätt till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under värnpliktstjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap eller under annan i 2 § avsedd tjänstgöring, skall tills vidare vara berättigad till ersättningstillägg under de förutsättningar och enligt de grunder, som i denna förordning stadgas.

Beträffande ersättningstillägg skall, utöver vad denna förordning innehåller, i tillämpliga delar gälla vad som finnes stadgat angående ersättningen.

Med kroppsskada (skada) avses i denna förordning även sjukdom som icke förorsakats av olycksfall.

2 §.

1 mom. Ersättningstillägg tillkommer, där ej annat följer av nedan givna bestämmelser, envar som enligt i 2 mom. angiven lag eller förordning äger rätt till ersättning i anledning av skada, som någon ådragit sig under värnpliktstjänstgöring, hemvärnstjänstgöring eller annan militärtjänstgöring under tiden från och med den 3 september 1939 till och med den 30 juni 1945 eller under tjänstgöring därefter jämlikt lagen den 15 juni 1945 (nr 310) om inkallelse av värnpliktiga för avveckling av förstärkt försvarsberedskap m. m. Har Konungen förordnat, att ersättning i anledning av sådan skada skall utgå enligt grunderna i lag eller förordning, som i 2 mom. anges, skall ersättningstagaren äga rätt jämväl till ersättningstillägg enligt denna förordning.

2 mom. De lagar och förordningar, som i 1 mom. avses, äro lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete, förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar samt förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring.

3 mom. Avlönades den skadade under tjänstgöringen enligt bestämmelserna i 3 § krigsavlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 278) skall ersättningstillägg utgå allenast då Konungen så bestämmer.

4 mom. Ersättningstillägg utgår ej i den mån däremot svarande skadestånd enligt lag tillkommer ersättningstagaren i anledning av skadan.

5 mom. Konungen äger, då särskilda förhållanden anses böra därtill föranleda, besluta om ersättningstillägg enligt grunderna i denna förordning till den som äger rätt till ersättning i anledning av skada, som drabbat någon under annan tjänstgöring vid krigsmakten än i 1 mom. avses.

3 §.

Har vid bestämmande av ersättning i anledning av sådan i 2 § avsedd skada, som drabbat värnpliktig, den skadades årliga arbetsförtjänst enligt 8 § första stycket förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) antagits till lägre belopp än 2 400 kronor, skall, om den värnpliktige ådragit sig skadan under tjänstgöring efter det kalenderår då han fyllt 28 år, tillägg till sjukpenning eller livränta utgå med det belopp, varmed ersättningen understiger den ersättning, som skulle hava utgått om den årliga arbetsförtjänsten antagits utgöra 2 400 kronor. Har den värnpliktige ådragit sig skadan under annan tjänstgöring än nyss sagts och har den årliga arbetsförtjänsten antagits utgöra 1 764 kronor, utgår tillägg till sjukpenning eller livränta med det belopp, varmed ersättningen understiger den ersättning som skulle hava utgått om den årliga arbetsförtjänsten antagits utgöra 2 160 kronor.

Utgår i anledning av den skadades död livränta till hans föräldrar (adoptivföräldrar) eller någon av dem, med belopp motsvarande en fjärdedel av den för den avlidne enligt 8 § första stycket förordningen den 18 juni 1927 beräknade arbetsförtjänsten, skall tillägg till livräntan utgå med samma belopp som sådant tillägg till änka, där ej annat följer av bestämmelserna i 7 § andra stycket nyssnämnda förordning.

4 §.

1 mom. För tid då skada, som enligt 2 § medför rätt till ersättningstillägg, försakar förlust av arbetsförmågan, utgår till den skadade såsom tillägg till sjukpenning i ortsgrupp 1 2 kronor 75 öre, i ortsgrupp 2 3 kronor 50 öre och i ortsgrupp 3 4 kronor 25 öre för dag räknat och såsom tillägg till livränta i ortsgrupp 1 984 kronor, i ortsgrupp 2 1 284 kronor och i ortsgrupp 3 1 584 kronor för år räknat. För tid då skadan försakar nedsättning av arbetsförmågan utgår sådant tillägg med en mot arbetsförmågans nedsättning svarande del av tillägget vid förlust av arbetsförmågan; dock att tillägg icke utgår där ej arbetsförmågan är nedsatt med minst en fjärdedel. Tillägg enligt nu angivna grunder utgår i förekommande fall utöver tillägg enligt 3 § första stycket.

Beträffande rikets indelning i ortsgrupper tillämpas den enligt lagen om folkpensionering verkställda indelningen. Den skadade anses tillhöra den ortsgrupp, inom vilken han är mantalsskriven. Dock skall, om den skadade vid bestämmande av familjebidrag hänföres till högre ortsgrupp, även ersättningstillägget bestämmas efter den högre ortsgruppen, och må jämväl i annat särskilt fall ersättningstillägg bestämmas efter högre ortsgrupp än den, inom vilken den skadade är mantalsskriven.

2 mom. Där Konungen jämlikt 6 § 3 mom. första stycket lagen om folk-

pensionering förordnat om förhöjning av tilläggspension till pensionstagare, vilken är mantalsskriven inom visst, intill ort i högre ortsgrupp gränsande område, skall ersättningstillägg till skadad, som är eller enligt 1 mom. andra stycket sista punkten ovan anses vara mantalsskriven inom det området, förhöjas med hälften av skillnaden mellan tilläggsbeloppet i den lägre och den högre ortsgruppen.

3 mom. Äro andra bestämmelser om rätt till tjänstepension av statsmedel tillämpliga å den skadade än bestämmelserra om pensionering av personal i försvarsväsendets reserver, skall ersättningstillägg enligt denna paragraf utbetalas allenast i den mån utgående pension föranleder till att sjukpenning eller livränta utbetalas med lägre belopp än det, vartill tillägget uppgår.

4 mom. Vägrar den skadade att antaga lämpligt arbete, som erbjudes honom, eller att underkasta sig erbjuden yrkesutbildning för förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga, må, därest omständigheterna finnas böra därtill föranleda, ersättningstillägg enligt denna paragraf nedsättas efter vad som prövas skäligt eller ock indragas.

5 §.

Tillägg till livränta i anledning av den skadades död utgår för år räknat med så stor del av 984 kronor som svarar mot proportionen mellan livräntan till den efterlevande och lägsta livränta till den skadade vid förlust av arbetsförmågan. Tillägg till den avlidnes föräldrar (adoptivföräldrar) eller någon av dem utgår dock allenast i den mån livräntan, i förekommande fall jämte tillägg enligt 3 § andra stycket, understiger värdet av det från den avlidne åtnjutna underhållet.

Äger livräntetagaren rätt till familjepension av statsmedel på grund av den skadades död, skall ersättningstillägg enligt föregående stycke utbetalas allenast i den mån pensionen föranleder till att livräntan utbetalas med lägre belopp än det, vartill tillägget uppgår.

6 §.

Tillägg till begravningshjälp i anledning av sådan före den 1 juli 1944 inträffad skada, som enligt 2 § må föranleda ersättningstillägg, skall i förekommande fall utgå i den mån begravningshjälpen understiger det belopp, varmed sådan ersättning i anledning av senare inträffad skada i motsvarande fall utgår enligt i 2 § 2 mom. angiven lag eller förordning.

7 §.

Dyrtidstillägg enligt förordningen den 30 juni 1943 (nr 449) angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. skall ej utgå å ersättningstillägg enligt 4 och 5 §§.

8 §.

Vid bestämmande av bidrag enligt förordningen den 28 juni 1941 (nr 591) om familjebidrag åt värnpliktiga m. fl., vilka drabbats av kroppsskada, skall

för ersättningstillägg enligt 3 § avdrag göras på sätt om ersättningen är stadgat.

För ersättningstillägg enligt 4 § under tid, då skadan förorsakar förlust av arbetsförmågan, göres avdrag med det belopp, varmed tillägget överstiger 684 kronor för år räknat. Avdrag för ersättningstillägg enligt 4 § under annan tid och för tillägg enligt 5 § göres med det lägre belopp, som svarar mot proportionen mellan det utgående ersättningstillägget och sådant tillägg till den skadade vid förlust av arbetsförmågan. I övrigt skall vid bestämmande av bidrag enligt förordningen den 28 juni 1941 hänsyn icke tagas till ersättningstillägg enligt 4 eller 5 § ovan i annan mån än som följer av 3 § andra stycket nämnda förordning.

9 §.

De närmare föreskrifter, som utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för förordningens tillämpning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av försäkringsrådet eller riksförsäkringsanstalten.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1946 eller den tidigare dag Kungl. Maj:t bestämmer och skall äga tillämpning beträffande ersättning, som belöper å tid efter ikraftträdandet, och beträffande begravningshjälp i anledning av dödsfall, som inträffar därefter.

TABLÅ

utvisande storleken i vissa fall av förmåner till skadade värnpliktiga och efterlevande enligt gällande bestämmelser och enligt departementsförslagen.

Exemplen avse förmånernas belopp i kronor per månad, inklusive dyrtidstillägg.
Beträffande beräkningsgrunderna se anmärkningar nedan.

Ersättningsklass m. m.	Gällande bestämmelser			Förslag ang. skador under fredstjänstgöring			Förslag ang. skador under beredskaps-tjänstgöring		
	Ortsgrupp			Ortsgrupp			Ortsgrupp		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Antagen årlig arbetsförtjänst enligt militärsättningsförordningen 2 160 kr.									
Invaliditet 100 %:									
livränta	168	168	168	210	210	210	250	275	300
livränta + familjebidrag för hustru och 2 barn	291	327	393	333	369	435	348	384	450
Invaliditet 40 %:									
livränta	67	67	67	84	84	84	100	110	120
livränta + familjebidrag för hustru och 2 barn	275	304	362	292	321	379	308	347	415
Invaliditet 25 %:									
livränta	42	42	42	52	52	52	62	69	75
Invaliditet 20 %:									
livränta	34	34	34	42	42	42	44	44	44
Dödsfall:									
livränta och familjebidrag till änka till änka och 2 barn	142 208	153 237	160 296	158 245	169 274	176 332	164 259	184 287	191 346
Antagen årlig arbetsförtjänst enligt militärsättningsförordningen 1 764 kr.									
Invaliditet 100 %:									
livränta	137	137	137	179	179	179	—	—	—
livränta + familjebidrag för hustru och 2 barn	291	327	393	332	369	435	—	—	—
Invaliditet 40 %:									
livränta	55	55	55	72	72	72	—	—	—
livränta + familjebidrag för hustru och 2 barn	263	292	350	280	309	367	—	—	—
Invaliditet 25 %:									
livränta	34	34	34	45	45	45	—	—	—
Invaliditet 20 %:									
livränta	27	27	27	36	36	36	—	—	—
Dödsfall:									
livränta och familjebidrag till änka till änka och 2 barn	134 208	141 237	149 296	150 245	157 274	165 332	—	—	—

Anmärkningar: Vid familjebidragens beräkning har bostadskostnaden per månad antagits utgöra 60 kr. i ortsgrupp 1, 75 kr. i ortsgrupp 2 och 120 kr. i ortsgrupp 3, och vidare har förutsatts, dels att de provisoriska ersättningstilläggen enligt departementsförslagen skola i föreslagen utsträckning lämnas åsido vid behovsprövningen, dels att ersättningstagaren icke har annan inkomst av betydelse än ersättningen, dels ock att de i tablån angivna beloppen för summan av livränta och familjebidrag icke överstiga gängse arbetsinkomst för en person i den värnpliktiges vanliga yrke eller verksamhet. I övrigt ha bidragens storlek beräknats i enlighet med gällande tillämpningsföreskrifter och anvisningar. Beloppen vid 40 % invaliditet äro beräknade för det fall, att något för den skadades kvarstående arbetsförmåga lämpligt arbete icke står honom till buds. För beredskapskadade skall arbetsförtjänsten enligt förslaget antagas till lägst 2 160 kr. — Familjebidrag utgår ej då skadan inträffat före den förstärkta försvarsberedskapens början.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
<i>Förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring</i>	2
<i>Förslag till förordning angående höjning av ersättningar, som utgå jämlikt förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring</i>	5
<i>Förslag till förordning angående höjning i vissa fall av begravningshjälp jämlikt förordningarna den 18 juni 1909 (nr 89) och den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring</i>	5
<i>Förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring</i>	6
<i>Förslag till förordning angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m.</i>	8
<i>Förslag till förordning om familjebidrag åt värnpliktiga m. fl., vilka drabbats av kroppsskada</i>	11
<i>Utdrag av statsrådsprotokollet för den 3 maj 1946</i>	17
Inledning	17
Gällande bestämmelser	19
Utredning rörande skadefallens antal m. m.	24
Allmänna synpunkter på frågan om förbättrade förmåner till i militärtjänst skadade	25
De sakkunnigas förslag	25
Yttranden över de sakkunnigas förslag	29
Socialvårdskommitténs förslag	33
Yttranden över socialvårdskommitténs förslag	34
Departementschefen	36
Vissa särskilda av de sakkunniga berörda frågor	43
De föreslagna bestämmelsernas tillämplighetsområde	43
Ersättningstilläggens inverkan på familjebidragen m. m.	47
Frågor angående större hänsynstagande till omständigheterna i enskilda fall	51
Frågor angående utvidgning av ersättningsrätten	53
<i>Förslag av statens arbetsmarknadskommission angående bidrag till skadade, som undergå yrkesomskolning</i>	60
Specialmotivering	63

	Sid.
Anslagsfrågor	70
Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär- tjänstgöring	70
Omskolning av i militärtjänst skadade	73
Departementschefens hemställan	76
 <i>Bilagor.</i>	
A. <i>De sakkunnigas förslag till förordning om provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m.</i>	78
B. <i>Tablå utvisande storleken i vissa fall av förmåner till skadade värnpliktiga och efterlevande enligt gällande bestämmelser och enligt departementsför- slagen</i>	82